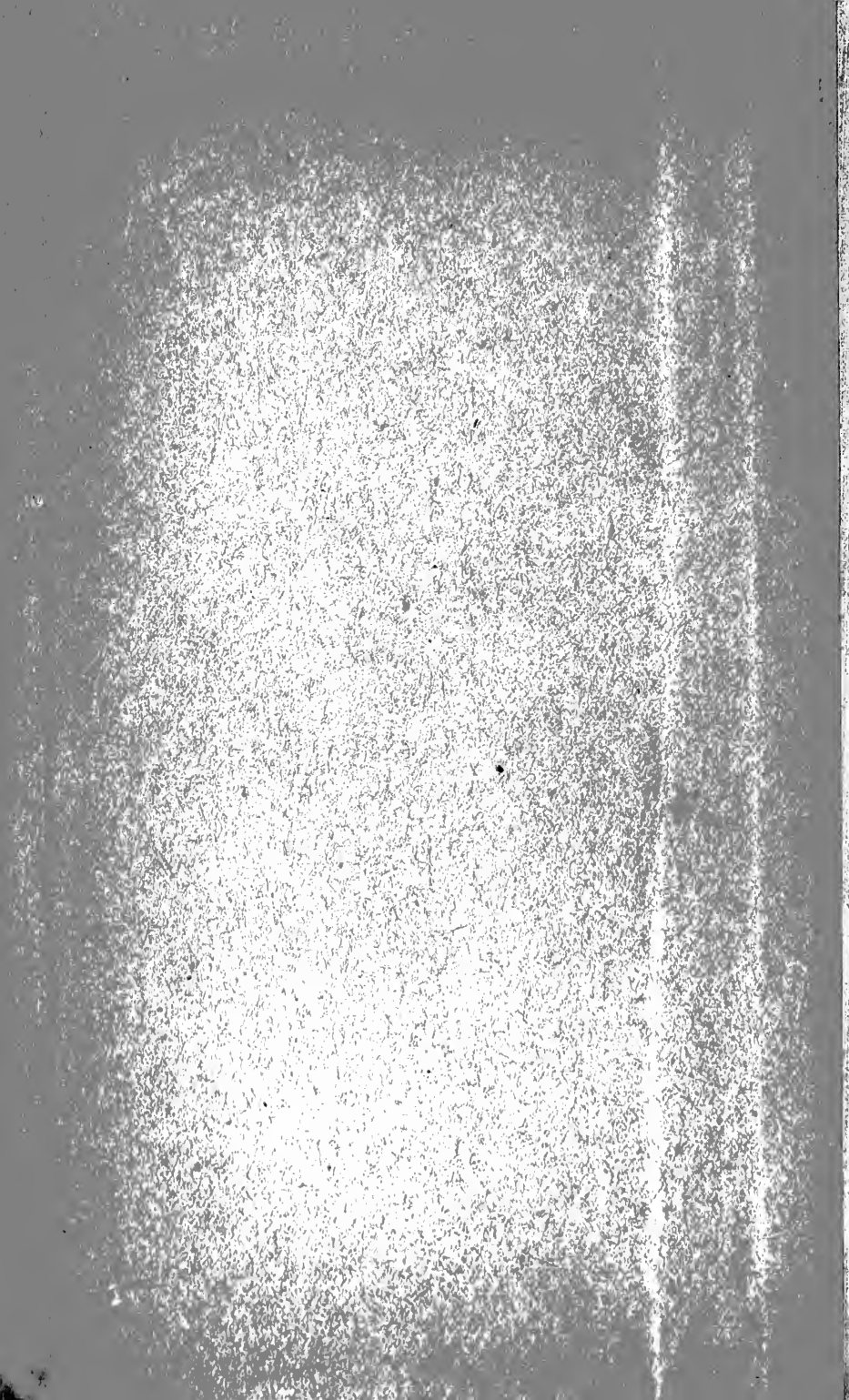

NYPL RESEARCH LIBRARIES

3 3433 08181438 0

CHICAGO

11/20/20

11/20

Digitized by the Internet Archive
in 2008 with funding from
Microsoft Corporation

OM
CHICAGO

AMERIKAS MEST
AMERIKANSKE BY
OG DEN TREDIE
STØRSTE NORSKE
BY I VERDEN

AF

PETER DAAE

KRISTIANIA 1903

ALB. CAMMERMEYERS FORLAG

(Lars Swanstrøm)

111
Chic

847

OM CHICAGO

AMERIKAS MEST
AMERIKANSKE BY OG DEN TREDIE
STØRSTE NORSKE BY I VERDEN

AF

PETER DAAE

NEW YORK
PUBLIC
LIBRARY

ALB. CAMMERMEYERS FORLAG
(Lars Swanström) KRISTIANIA.

Trykt hos
Alb. Cammermeyers Forlag og Centraltrykkeriet
Kristiania 1903

NYOY VIM
LUBIN
VIA TEL

Eftertryksforbud for U. S. of America:
Entered according to Act of Congress in the year 1903
by Alb. Cammermeyers Forlag, Kristiania in the Office
of the Librarian of Congress, at Washington D. C.

FORORD

Det har været mit Formaal i denne Bog at give et saavidt muligt fyldigt Billede af Chicago, „Amerikas mest amerikanske By“ og „den tredie største norske By i Verden“. De i Bogen givne Oplysninger gjælder imidlertid for en stor Del Amerika i det hele eller ialfald de fleste større amerikanske Byer; det vilde ikke været nødvendigt at foretage mange Forandringer i Bogen for at kunne kalde den „Om Amerika“ i stedet for „Om Chicago“ — med samme Ret som mange Bøger om Amerika, hvori Træk, som Forfatteren har observeret eller troet at observere paa et enkelt Sted, er udgivet for at gjælde det hele Land. Selv med en saa stærk Begrænsning som til kun at omfatte Chicago bliver den Opgave at sammentrænge Stoffet til et rimeligt Omfang og samtidig give en fyldig Skildring desuden vanskelig nok.

Det har endvidere været mit Formaal at meddele Fakta i tilstrækkelig Mængde til at sætte Læseren istand til selv at trække sine Konklusioner; det har ikke været min Hensigt enten at rose eller dadle, og de Oplysninger, Bogen indeholder, er paalidelige. De er byggede paa mangeaarig Erfaring som Lokalredaktør ved Dagbladet

„Skandinaven“, paa Byembedsmænds Rapporter og Dagbladenes Meddelelser, derimod i meget ringe Udstrækning paa andre trykte Kilder, idet saadanne for mange af de her behandlede Emners Vedkommende ikke foreligger, medens de paa andre Omraader vel findes i rig Mængde, men for Størstedelen er udgivne med et eller andet bestemt Formaal for Øie og derfor tendentiøse.

Enkelte af de her behandlede Emner har jeg tidligere berørt i Breve, som har været offentliggjort i „Morgenbladet“; men intet Afsnit af Bogen har i den Form, hvori det her foreligger, tidligere været trykt.

Chicago 1903.

Peter Daae.

NYOY WAM
SLEBN
YNAOOL

INDLEDNING

Chicago er Amerikas mest amerikanske By. Dette er en Paastand, som dens Borgere har fremsat i den sidste Menneskealder, og som nu ikke længer møder synderlig Protest fra nogen Kant. Intet Sted har Amerikas hurtige Opvæxt og den amerikanske Foretagsomhed sat et saa slaaende Exempel som i Chicagos Historie. Byens Stilling som Mellemeddet mellem de ældre Stater mod Øst og det store, unge Vesten bidrager ogsaa til at lade den forene alt det, som amerikansk er.

Tilrods for Byens kosmopolitiske Befolkning er der forholdsvis faa Strøg, som har noget særeget Præg. Dette er saagodtsom alene Tilfældet med „Ghetto“-Distriktet paa Vestsiden af Byen, som forøvrig ikke beboes udelukkende af Jøder, men hvor disse dog er talrige nok til at give Bydelen sit eget Præg. Bortset fra dette Kvarter finder man faa Antydninger til, at nogen enkelt Nationalitet har formaaet at omdanne den Bydel, den fortrinsvis bebor, i nogen synbar Grad. Særlig har de tre Kvarterer, som beboes af Skandinaver, intetsomhelst særeget ved sig, og en Iagttager, som ikke vidste, at han befandt sig i et udpræget skandinavisk Strøg, vilde ikke skjelne det fra et hvilket som helst andet Strøg, medmindre han skulde finde

paa at læse Navnene paa Gadeskiltene. Men langt mærkeligere er det, at end ikke Tyskerne, som dog udgjør næsten en Trediedel af Byens Befolkning, har vist sig istand til i nogen betragtelig Grad at fortyske Byen eller nogen Del af den.

Chicagos voldsomme Væxt har jo i mange Aar været Gjenstand for saa megen Omtale hele Verden over og er saa vel kjendt af enhver Skolegut, at det er overflødigt at minde om, at Byen er ung i Forhold til sin Størrelse, og at mangt og meget ikke har kunnet følge med i den almindelige Væxt. Man mærker dette paa alle Omraader: Bystyret er sammenflikket ved Hjælp af en Række Forandringer ved det oprindelige Landsbystyre, Retsvæsenet er slet og usammenhængende ordnet, Gader og Broer har ikke kunnet holdes i Orden, nye Pragtbygninger ligger ved Siden af gamle, elendige Trærønner, som neppe kan siges at være beboelige. Men, alt overveiet, maa det dog siges, at det mærkværdige ikke er disse visselig ganske betydelige Uregelmæssigheder i Udviklingen, men derimod det Faktum, at Uregelmæssighederne ikke er endnu flere og større.

Som bekjendt er Chicago anlagt i en Sump. Byens Tomt er Chicagoelvens Delta — rigtignok et omvendt Delta, for det dannedes oprindeligt af to af hinanden uafhængige Elve, som flød sammen til en Hovedstrøm et kort Stykke fra Udløbet i Michigansjøen. Begge disse Elve gaar imidlertid under Navnet Chicagoelven, idet dette Navn dog fortrinsvis bruges om selve Hovedstrømmen, medens de to Elve, som danner denne, kaldes „*North Branch*“ og „*South Branch*“. Nu er det hele forlængst forandret, idet Chicagoelven ikke længer falder i Michigansjøen, men løber ud af den, og Sydarmen er nu bleven Hovedelven, i hvilken Hovedarmen løber ud, og hele Vandmassen pumpes ud i den berømte, for faa Aar siden aabnede Drainage-Kanal for derfra videre at føres ned gjen-

nem Illinois Elven til Mississippi og gennem denne Flod ind i den mexikanske Golf. Chicago ligger nemlig lige paa Vandskillet mellem Mississippi Dalen og de store Søer.

Af disse Elve deles da Byen i tre Hoveddele, som gaar under Navnene Nordsiden, Vestsiden og Sydsiden. Den nordligste Del af Sydsiden udgjør igjen Byens Forretningsdistrikt.

I de 70 Aar, Chicago har bestaaet, er store Arbejder udført for at gjøre Byen sundere. I 50-Aarene blev saaledes Gaderne hævede 8 Fod for at bringe Byens Niveau op fra den Sump, hvori Byen var anlagt. Endnu støder man meget hyppig i Chicago paa det Fænomen, at en hel Husrække ligger mange Fod lavere end Gaden, saa at første Etage af Husene er mørk. Senere blev den omtalte *Drainage*-Kanal med overordentlige Udgifter anlagt for at føre Byens Kloakaffald bort istedenfor ud i Sjøen, hvorfra Byens Drikkevand indpumpedes. Vandværket har gjentagende været forbedret og de Tuneller, hvorigjennem Vandet pumpes ind i Byen, er forlængede flere engelske Mil ud i Sjøen for at skaffe det renest mulige Vand. Et uhyre Net af store Kloaker vil i en nær Fremtid blive aabnet langs Sjøen for at hindre al Udskylling i Sjøen af Byens Grundvand. Naar dette er færdigt, kan Vandforsyningen, som nu ofte medfører Tyfusmitte, ventes at blive fuldstændig ren.

Tilrods for, at Byen fra først er anlagt paa et Sted, som ansaaes for særlig usundt, er det ved disse overordentlig store Arbejder lykkedes at gjøre Chicago til en ganske sund By; Dødeligheden har i mange Aar holdt sig omkring eller lidt over 17 pr. 1,000. Dette Resultat er saa meget mærkeligere, som Byens Klimat er det mest omskiftelige, man overhovedet kan tænke sig. Det er ikke nok med, at Sommerheden ofte er af en saadan Beskaffenhed, at Mennesker og Heste i ikke ringe Antal falder døde om paa Gaderne, medens man om Vinteren ret som

det er har over 20 Graders Kulde (*R.*), forenet med en stærk og bidende Vind; men man har stadig væk de voldsomste Overgange i Temperaturen paa en og samme Dag. Det er saaledes ingen stor Sjeldenhed i Chicago, at man gaar til sit Arbejde en Morgen uden Frak, fordi det er saa varmt, at en Yderfrak vilde genere, og vender tilbage om Eftermiddagen i et Par Tommers Sne og bidende Kulde.

Byen ligger paa $41^{\circ} 52' 20''$ nordlig Bredde, altsaa ikke langt fra samme Breddegrad som Neapel, og man skulde derfor vente sig et langt mildere Klimat; men man har mindst fem Vintermaaneder i Chicago hvert Aar, i hvilke man naarsomhelst kan vente sig alvorlig Kulde. Sne falder hyppig, men blir sjelden liggende over et Par Uger ad Gangen, og de færreste Hesteeiere er i Besiddelse af Slæder. Fra Midten af Mai til Slutningen af September maa man være forberedt paa af og til at udsættes for en dræbende Hede.

Men det værste ved Chicagos klimatiske Forholde er dog den Vind, som omtrent stadig blæser over Byen. Naar det er koldt, kan denne Vind bide, saa det gaar gennem Marv og Ben, og naar det ikke er koldt, fører den med sig en Mængde Støv og det, som værre er, fra Byens skidne Gader, og det sætter sig fast i ens Øine og Næsebor og er ganske overordentlig generende.

Vakker er Byen ikke, men den har sine smukke Strøg og fremfor alt sine store, prægtige Parker, som er en Trøst for hver den, som maa leve Livet der, og som ikke kan trives uden af og til at se et grønt Træ og en Græsplæn.

Hurtig som alt er gaaet i Chicago, har mangt et Strøg der, som for ikke saa længe siden bebyggedes i den Tro, at det skulde blive et af de bedre Beboelsesstrøg, været distanceret; Negre, Sydlændinger eller Polakker har flyttet ind rundt omkring det, og der har tilsidst intet andet været at gjøre end at overlade dem Bygningerne. Det er derfor

ganske almindeligt i Chicago midt i et rent Fattigdistrikt pludselig at støde paa et Kvartal pretensiøse Huse, hvis Vinduer nu vistnok er knækkede paa mange Steder og erstattede med Klude, hvis Maling og Dekorationer er afslidt, og hvis hele Ydre taler om Beboernes Fattigdom og Ligegyldighed, men hvis Bygningsmaade, Størrelse og hele Udseende betegner dem som oprindelig beregnede paa ganske andre Forholde. Selv Chicago er saaledes ikke blottet for en egen Stemning — en halvt vemodig Frembyden af falden Storhed, som man mindst skulde vente at finde i denne nye By.

At Chicago er Verdens største Slagtericentrum og et af de største Kornmarkeder og Fabrikcentrer, er vel nok kjendt. At den ogsaa er en af de største Sjøhavne, turde være mindre vel kjendt, men er dog et Faktum. Forøvrig er Skibsfarten i de senere Aar gaaet noget tilbage, fordi de store, moderne Dampskibe ikke kan komme over Tunnellerne i Elven; men dette vil utvilsomt i en ikke meget fjern Fremtid blive rettet, og Chicago, som nu overgaaes af enkelte af de andre Havne ved de store Søer, vil atter indtage sin gamle Plads. De Forsøg, som hidtil har været gjort paa at sætte Chicago i Forbindelse med Europa ved direkte gaaende Dampskibe, er hidtil ikke lykkedes, men vil ikke usandsynlig blive gjenoptagne, saasnart Forbedringer ved de Kanaler, som maa passeres, er foretagne.

„Chicagoaanden“ er først og fremst praktisk og forretningsmæssig; men Byens Borgere har ved mere end en Leilighed vist, at de ikke er blottede for Godgjørenhed, og det endog i stor Stil. Ved mange Leiligheder, naar en stor Ulykke i eller udenfor De Forenede Stater har nødvendiggjort en Haandsrækning, har Chicago været blandt dem, som først og liberalest har ydet sin Hjælp. Byen har vel heller ikke glemt den Liberalitet, hvormed Verden kom den selv til Undsætning efter den store Brand.

Hvad enten man personlig liker Chicago som Opholds-
sted, — og som saadant har Chicago store Lyssider og
store Skyggesider, — saa er der en Ting, alle vist vil
være enige om, som kjender Byen, at interessant er den
iallefald.

KIRKER OG RELIGIONSFORHOLD

Chicago havde i 1902 ifølge en da optaget Tælling, som besørgetes af Superintendenten for Bymissionen, 951 Kirker, fordelt paa sexti Trossamfund, herunder medregnet jødiske Synagoger, hvis Antal findes opført som 26. Medens disse Tal er saa nær rigtige, som det lader sig gjøre at komme det, er der Grund til at tro, at enkelte Smaakirker er undgaaet Opmærksomheden, og at Antallet trygt kan sættes til et rundt 1 000.

Af disse Kirker er ifølge den samme Tælling 126 katholske, 99 lutherske, 92 methodistiske, 79 kongregationale, 60 baptistiske, 51 presbyterianske og 26 jødiske; 13 Kirker tilhører Negermenigheder.

Af de lutherske Kirker er 22 helt eller delvis engelske, 33 tyske, 21 svenske, 15 norske og 8 danske. Af de methodistiske Kirker er 18 svenske, 13 tyske, 8 norsk-danske og 2 bøhmiske; Resten engelske. Katholikerne har det største Antal Kirker i Chicago; de har ikke det største Antal Menighedslemmer, idet mange af deres Kirker, i Udkanterne af Byen, er smaa; men den katholske Kirke er den af alle Kirkesamfund, som danner den stærkeste Magt inden Samfundet.

Dette beror paa en Række Aarsager. For det første er den den eneste Kirke i Amerika, som ikke bare udgjør et halvt privat Samfund — man kunde sige en „Frimenighed“; nogen Statskirke findes, som bekjendt, ikke i Amerika; men den katholske Kirke dér er en Gren af den katholske Kirke i Europa og Verden over, den styres fra Rom, den er international. Dette giver den en Fasthed, som intet andet Kirkesamfund i De Forenede Stater har eller kan faa. Dernæst tæller den katholske Kirke inden sin Midte et meget stort Antal af politisk indflydelsesrige Mænd, særlig fordi praktisk talt alle Irlændere er Katholiker. Katholicismen har hjemmefra et bedre Tag paa sine Tilhængere end noget andet Kirkesamfund; den saa at sige følger dem over Havet, Emigranten finder den samme Kirke, de samme Prælater, naar han stiger iland i Amerika, som han forlod i sit Hjemland — han er fremdeles under den samme Indflydelse fra Rom. Endelig er den katholske Kirke den eneste af alle Kirkesamfund, der som saadant benytter sig af sin Indflydelse over sine Tilhængere ved Valgurnen. Den katholske Præst deltager aktivt i Politiken og ved altid at vende sin Indflydelse over sine Sognebørn til Nytte for Kirken ved direkte eller stiltiende Overenskomster med Politikerne.

Den katholske Kirke udgjør derfor en politisk Magt, en Stat i Staten, hvis Indflydelse vel ligger dybt under Overfladen og ikke let vil opdages af den tilfældige Iagttagere, men som ikke desto mindre er meget stor, og som af den praktiske Politiker er vel kjendt og Gjenstand for megen Hensyntagen.

I Chicago spiller forøvrig Kirken i det hele en ganske anden Rolle, end Tilfældet er i et Land, hvor der findes en Statskirke. Den stærke Konkurrance mellem de forskellige Samfund og de forskellige Menigheder har frembragt ganske eiendommelige Forholde. Det maa erindres, at enhver Menighed er nødt til at stole paa sig selv, hvor

det gjælder at skaffe de fornødne Midler til Præsteløn, til Kirkens Opførelse og Istandholdelse og til alle de andre Udgiftposter, som kommer op. I ganske enkelte Tilfælde modtager vistnok en begyndende Menighed finacial Støtte fra det Samfund, den tilhører, men dette er en Undtagelse, og Regelen er, at Menigheden tvertimod skal yde til Samfundet, til Bestridelse af dettes Udgifter med Møder, Embedsmænd, Præsteskole o. s. v.

Herved er det blevet en Nødvendighed, at baade Præsten paa sin Side foruden sit Arbeide inden Menigheden gjør sit for at skaffe nye Medlemmer, og at Menighedens Medlemmer udfører et betydeligt Arbeide baade i denne Retning og for ved Fester, Bazarer og Tilstelninger af forskjellig Art at reise de fornødne Midler, idet Udgifterne i Regelen langt overstiger den Kontingent, som udlignes paa hvert Medlem.

Alt dette har igjen ført til, at Kirken paa en Maade er bleven et Slags selskabeligt Centrum for et stort Antal Chicagofolk, saameget mere som de fleste Menigheder har sine Unge Mænds Forening, Unge Kvinders Forening, Mandforeninger og Kvindeforeninger o. s. v. Det at tilhøre samme Kirke kommer paa denne Maade til at danne et meget stærkt Bindeled mellem Folk, som før sin Indtrædelse i vedkommende Menighed aldrig havde seet hinanden. Et nyt Medlem er derfor i Begyndelsen Gjenstand for en Mængde Besøg af Folk, som ønsker at gjøre hans nærmere Bekjendtskab, efterat de først har lært ham at kjende ved en eller anden Kirketilstelning.

Sammenhængende hermed er det ogsaa, at der til enhver Kirke i Chicago hører en Række Lokaler, som benyttes til selskabelige Sammenkomster, de saakaldte „*Church-Parlors*“. I de norske Kirker kaldes disse Lokaler oftest „Søndagsskolelokaler“, men de benyttes mere til andre Sammenkomster end til Søndagsskolen. I Regelen er disse Lokaler i Kirkens første Etage eller i Kjælderren;

dog ligger deres Gulv aldrig synderlig lavere end Gaden udenfor. I de rigere Menigheder er disse Lokaler ofte udstyrede med stor Elegance. Her holdes da Fester, Koncenter, Bazarer o. s. v. Kun Dans tillades sjelden.

Mangfoldige Mennesker, som ellers ikke deltager i noget selskabeligt Liv, og som ellers vilde have liden Adgang til overhovedet at komme stort blandt Folk udenfor sin Forretningstid, dels fordi de er ukjendte i den store By, dels fordi deres Midler er smaa, har her fundet Omgang, som har gavnet dem i mere end en Henseende.

Hvad der udføres af Arbeide Aar om andet for Chicagos Kirker af Medlemmer og Medlemskomiteer, derom vil man vanskelig danne sig nogen Forestilling uden at have haft Anledning til at iagttage det. Og det maa erindres, at naar der ovenfor i denne Forbindelse er hentydet til den finansielle Side af Menighedernes Tilværelse og dens Forbindelse med dette Arbeide, saa er dermed ingenlunde Meningen at insinuere, at dette danner den eneste Drivfjær for dette Arbeide. Tvertimod er en hel Mængde af dette Arbeide — for Exempel Sygebesøg, Besøg til Arbeidsløse o. s. v. — af en saadan Natur, at den omtalte Drivfjær ganske mangler, og at Arbeidet endog medfører Udgifter for Menigheden.

Endel Menigheder tæller naturligvis inden sin Midte et stort Antal Rigmænd, som da som oftest er villige til at bære en væsentlig Del af Udgifterne, hvorved disse Menigheder kommer til at indtage en finansielt uafhængig Stilling, og de faar i det hele let et ganske andet Præg end de almindelige Chicago Kirker; de blir „Modekirker“ det blir „fint“ at tilhøre dem, og de taber de tiltalende Egenskaber ved en Frikirke uden at faa igjen nogen af Egenskaberne ved en Statskirke. I saadanne Menigheder vil man ofte finde en betydelig Mængde sørgelig paatageligt Hykleri, og den Nytte, endel af disse Kirker udfører i Samfundet, turde uden Overdrivelse betegnes som meget

tvilsom. Det være hermed ingenlunde sagt, at disse Bemærkninger passer paa alle meget rige Menigheder i Chicago eller engang paa Majoriteten af dem; men de passer sørgelig vel paa enkelte af dem.

Den typiske amerikanske Prædikant er, som bekjendt, adskillig forskjellig fra den norske. I de fleste Kirker er der istedenfor en Prædikestol en Platform, og paa denne gaar Prædikanten frem og tilbage under sin Tale. Ofte anvendes Gestikuleren og sceniske Effektmidler, som paa den, som er uvant med dem, gjør et mindre tiltalende Indtryk, ligesom Indholdet af Prædikenen ofte er taget fra Hverdagslivet, ikke sjelden fra politiske Foreteelser, som er oppe i Øieblikket, eller fra andre Begivenheder, hvorefter Aviserne i de nærmest foregaaende Dage har bragt særlig opsigtsvækkende Beretninger. Da nu Præster, selv i Amerika, som oftest ikke er synderlig praktiske Statsmænd, og da Avisernes Beretninger ikke altid staa fuldt til Troende, kan det undertiden blive ganske underlige Ting, en amerikansk Præst om Søndagen fortæller og udlægger for sine Tilhørere.

Der er i Chicago to store „liberale“ Menigheder, som holder sine Møder hver Søndag Formiddag i to af Byens større Theatre. Disse Menigheder er Kristne, men bekjender sig forøvrig ikke til nogen bestemt Sekt eller Bekjendelse, og de indbyder Folk af alle Trosbekjendelser til sine Gudstjenester. Bortset herfra er deres Gudstjenester imidlertid lidet forskjellige fra hvilkensomhelst anden.

Der er ogsaa forskjellige endnu liberalere Menigheder, om de kan kaldes saa, eller Foreninger, som ikke engang gjør Fordring paa at være kristne, og som ikke kalder sin Forstander Præst, men Foredragsholder. En af disse Foreninger arrangerer hver Søndag Foredrag over forskjellige ikke-kristne Trosbekjendelser, saasom Muhamedanismen, Buddhalæren, Confucius o. s. v.

Der er ogsaa en Mængde Kirker af „*Christian Science*“, en mystisk Bekjendelse, hvis Hovedprincip, som bekjendt, er Helbredelse fra alle legemlige Sygdomme ved Tro, og som stærkt nærmer sig til Spiritismen. Antallet af Bekjendelser, som mere maa henregnes til Overtro end til Tro, er i det hele utrolig stort, og det fortjener i denne Forbindelse at erindres, at der midt i denne By som selv roser sig af at være den mest oplyste i Verden, findes Hundreder, om ikke Tusinder, af Spaakvinder, som freidig har sit Skilt hængende udenfor sin Bolig, og som dels læser i Kort, dels i Kaffegrud, dels i Stjernerne og dels i Folks Hænder, og som i sine Avertissementer og paa sine Skilte erklærer, at de kan forudsige Fremtiden og løse alle Gaader, som hører Fortiden til. Der er saa mange af disse Folk i Chicago, at man i Byens Udkanter sjelden vil kunne gaa mere end et Kvartal eller to uden at træffe paa deres Skilter. Men at det ikke bare er den fattigere og uoplyste Del af Byens Befolkning, som benytter sig af disse Spaamænds og Spaakvindes Tjenester, derom vidner det Faktum, at enkelte af dem har leiet elegante Lokaler midt i Byens Forretningsdistrikt og beregner sig overmaade høie Honorarer for sine „Spaadomme“.

Men af alle Mærkeligheder i denne Forbindelse staar dog *John Alexander Dowie* og hans Menighed ganske alene. Denne Mand, en Skotlænder, som, før han kom til Chicago, havde opholdt sig længere Tid i Australien, hvor han bl. a. var en Tid i en Strafanstalt, er en Foreteelse, som man ikke skulde tænke sig Muligheden af nogetsteds i den civiliserede Del af Verden i det 20de Aarhundrede. Han og hans „Kirke“ vilde afgive Stof nok til en lang og underholdende Bog, men her faar det være nok at meddele følgende Fakta:

Dowie har, eller har havt, noget af den, som det synes, utvilksomt undertiden forekommende Evne til hypnotisk

Helbredelse, som i Norden i sin Tid blev kjendt ved Svensken Bolzius. Han begyndte med at samle om sig endel „Troende“, og deres Kreds er nu steget til Tusinder, om ikke nær paa Hundrede Tusind. Han tvinger alle sine Tilhængere til at betale sig en Tiendedel af alle sine Indtægter. Han erklærer om sig selv, og faar sine Tilhængere til at tro det, at han er den gjenopstandne Elias, samt at han er Guds Statholder paa Jorden, og at det er ham overdraget paa den yderste Dag at anføre den Hær, som skal ødelægge de vantro. Han kalder sin „Kirke“ „*The General Catholic Church*“ og benytter Guds Navn til at fremme sine Formaal, men hans hele Religion gaar ene og alene ud paa hans egen Forherligelse. Det er ham selv, som er den eneste Gud i den „Religion“, han forkynnder. Han er Millionær og har anlagt en By, som nu tæller et Par Tusind Indbyggere, nogle Mil nordenfor Chicago. Hans Avertissementer om, at han taler i Byens største Theater hver Søndag, er at se i Byens Aviser sammen med Theatrenes Annoncer under Overskriften „Forlystelser“. Der er desværre et ikke ubetydeligt Antal Skandinaver blandt hans Tilhængere. Dowie driver en stor Kniplingsfabrik, forskjellige andre Fabriker, en Bank, et „Hospital“, hvor Læger ikke tillades, et Hotel, en „Skole“, hvor man lærer at tro paa Dowie, og en Række andre Anstalter, hvoraf de fleste lønner sig udmærket, og som er oprettet dels for de Penge, han har inddrevet i „Tiende“, dels for Penge, som hans Tilhængere har sat i Foretagenderne under en Kontrakt, oprettet i saadanne Former, at de aldrig kan faa Pengene igjen. Det hele staar i Dowies Navn. Selv de, som har kjøbt Byggetomter i hans By, har kjøbt dem under en saadan Kontrakt, at Dowie kan tage dem igjen, hvis de overtræder nogen af Bestemmelserne, hvoriblandt findes Forbud mod Brug af Tobak, Nydelse af

Flæsk, Kalkunkjød eller Mais, Henvendelse til Læger i Sygdomstilfælde eller Anvendelse af Mediciner — alt sammen Ting, som er forbudt i Dowies „Religion“.

Der findes i Chicago ogsaa hedenske Templer, særlig endel chinesiske „Josshuse“. Noget muhamedansk Tempel findes, saavidt vides, ikke, skjønt der findes ikke saa rent faa Muhamedanere i Byen.

SKOLER, MUSÆER OG UNIVERSITETER

Chicagos offentlige Skoler er Byens Stolthed. Det er en almindelig anerkjendt Trossætning i Amerika, at de amerikanske „*public schools*“ overgaar alt andet i Verden og staar i en Klasse aldeles for sig selv, saaledes at alle, som har sin første Uddannelse andetstedsfra og aldrig har haft Anledning til at gennemgaa en amerikansk Skole, nødvendigvis maa mangle noget i sin Uddannelse, være mere eller mindre uvidende.

Amerikanerne er næsten overdrevent glade i sine Børn; Børnene næsten regjerer i de fleste Huse, og det ikke bare saalænge de er „*Babies*“, ogsaa i Opvæksten. Dette er vel Grunden til, at saa meget ofres paa Skolerne i alle amerikanske Byer. I Chicago er Skoleraadets aarlige Budget omtrent sex til syv Millioner Dollars. For denne Sum holdes ca. 400 Skoler igang, og de besøges af ca. 227,000 Børn. Der er ca. 6,000 Lærere.

Størsteparten af disse Skoler er saakaldte „*Grammar*“ Skoler, hvis Kursus er beregnet paa 8 Aar, og som udgjør det normale Kursus for dem, som ikke ønsker eller har Anledning til at faa en højere Uddannelse.

Efter dette Kursus er der Anledning til at gennemgaa et fireaarigt Kursus i en af Byens 14 Høiskoler; endelig

er der en „Normalskole“, hvis Kursus er treaarigt, og som er beregnet paa Uddannelse af Lærere og Lærere i de offentlige Skoler.

I alle disse Skoler er Undervisningen absolut fri; Gutter og Piger gaar sammen hele Veien.

Forud for det egentlige Skolekursus, der gjerne begynder ved 6 Aars Alderen, er der Anledning til Deltagelse i et Kindergarten Kursus, hvor Børnene kan komme ind, naar de har fyldt 4 Aar. Dette er dog naturligvis fuldstændig valgfrit. Skoletvang gjælder for Børn mellem 7 og 14 Aar, eller til de har gennemgaaet den 8-aarige „Grammatik“ Skole, hvilket ofte indtræffer, før de fylder 14 Aar, idet det er ganske almindeligt at klare en Klasse, eller „Grad“, som det kaldes, paa mindre end et Aar.

Disse Børnehaver, som gaar forud for Skolekurset, er af forholdsvis ny Oprindelse som Dele af Byens offentlige Skolevæsen; men de Methoder, som der anvendes, synes i nogen Grad at have trængt igjennem ogsaa i Skolerne. Undervisningen er forskjellig fra den, man er vant til i Norge, deri, at Lektier i den almindelige Betydning er næsten ukjendte; Børnene faar sit Pensum ind væsentlig ved at høre efter; der er en Smule skriftligt Hjemmearbeide, men det er ikke meget. Tiltrods for Skolernes Navn, „Grammatik-Skoler“, er Grammatik det, der læres mindst af. Tysk, for Exempel, læres udelukkende gennem Øret, saaledes at Børnene bliver istand til at forstaa og at tale lidt; men læse det lærer de ikke, og at lære at skrive det bliver der ikke Tale om; altsaa forsaavidt den modsatte Yderlighed af den Methode, der anvendes i norske Skoler.

Fagene bestaar i Engelsk, Amerikas og tildels Englands Historie, lidt Geografi, Regning, Skrivning, noget, som kaldes Fysiologi, samt Tysk og Latin; de to sidste Fag er valgfri. Regning benævnes altid Arithmetik, men Undervisningen strækker sig ikke synderlig længere end til de

fire Regningsarter. „Fysiologien“ bestaar væsentlig i endel yderst overfladiske Oplysninger om det menneskelige Legeme samt en Fremstilling af Fordøielsen, hvis Hovedformaal er at vise, at alkoholiske Drikke har en meget skadelig Virkning paa Organerne.

Desuden gives der Undervisning i Tegning og tildels i Sløid og lidt Gymnastik.

Hvad et Barn virkelig lærer i en af disse Skoler, er Engelsk og Amerikas Historie og Geografi, samt at skrive og regne; men dette lærer det til Gjengjæld godt.

Det, som af Amerikanerne særlig fremhæves som det udmærkede ved Landets offentlige Skolevæsen, er dets „demokratiske“ Indflydelse. Det, at alle Børn, rige som fattige, søger de offentlige Skoler og der bliver opdraget om hverandre, menes at have en stor Indflydelse i Retning af at udjævne Standsforskjellen og skabe den sociale Lighed, som Amerika roser sig saa meget af, men som det ikke besidder.

For det første bebor de bedrestillede Middelklasser sine egne Strøg, de rige sine, medens atter andre Strøg er væsentlig beboet af Arbeidere, andre endelig af Proletariatet; og allerede herved er det givet, at enkelte Skoler kommer til væsentlig at faa sine Elever fra Middelklassen, andre fra Rigmændenes Huse og atter andre fra Arbejderhjem, saaledes at den „demokratiske“ Indflydelse oftest bliver noksaa illusorisk.

For det andet har et Barn oftest en ganske skarp Opfattelse, hvor det gjælder at udgrunde sine Omgivelsers Forholde; de lærer snart at finde ud, hvad deres Kammeraters Fædre er, lægge Mærke til, hvorledes Kammeraterne gaar klædt, og i det hele anstille Sammenligninger. Saa denne Side af Skolernes Betydning turde kanske være betydelig overvurderet.

Derimod virker Skolerne utvilsomt paa en anden Maade i høj Grad nivellerende; deres System er i betydelig Grad

nedbrydende for Individualiteten. Børnene vænnes til at gaa op og ned til og fra Klasseværelserne i lange Rader; de dresseres til at fremsige, hvad de lærer, paa en nøiagtig foreskreven Maade; de læres til at fremsige Ting i Takt, kortsagt det hele anlægges paa hele Klassen, ikke paa den enkelte; og Klasserne bestaar som oftest af 40—50 Elever. Hver Klasse har sin Lærer, som underviser i samtlige Fag, dog Tysk, Latin, Sløid og Gymnastik undtagne; i disse Fag haves særlige Lærere.

Den forunderlige Ensartethed, som gjør sig gjældende hos yngre Amerikanere, og som altid vil slaa en Udlænding som noget eget, kan utvilsomt for en Del føres tilbage til de amerikanske Skolers Indflydelse. For en Del har den vel ogsaa sin Grund i en naturlig Rædsel hos Amerikanerne for alt, som stikker af — for ikke at „være som de andre“ og holde sig til Reglementet og til det, som er „korrekt“. Amerikanerne har Etiketteregler for alt, som kan tilstøde dem i Livet.

Naar nu en Gut eller Pige, som oftest i 13 til 14 Aars Alderen, er færdig med Skolen og har taget sin Afgangsexamen, — „graduere“ — derfra, saa staar Høiskolen aaben for dem. Et meget betydeligt større Antal Piger end Gutter benytter sig heraf. Forholdet mellem Piger og Gutter i Høiskolerne er som 5 eller 6 til 1. Gutterne vælger oftest at komme ud i Verden, som Kontorgutter eller i andre Egenskaber og arbeide nogle Aar; ofte vender de saa tilbage til Bogen og faar en eller anden Faguddannelse med bare sin „*Common school*“ Uddannelse som Grundlag.

Høiskolerne maa visselig siges i det hele at være meget gode Skoler. Deres 4-aarige Kursus har mange Ligheder med det gamle norske Gymnasium, og her gives Hjemmelæktier i ganske stor Udstrækning. Fagene er Sprog — Engelsk, Tysk, Fransk og Latin —, Mathematik, Historie, Geografi, Botanik og andre Naturfag samt Tegning. Ogsaa

her kunde kanske Grammatik gives mere Opmærksomhed, end Tilfældet er, men her læres dog Sprog langt grundigere end i den almindelige Skole.

I Høiskolerne haves Faglærere, og de fleste Lærere her har sin Uddannelse fra et Universitet, medens Lærerne i de almindelige Skoler i Regelen alene er udexaminerede fra „Normalskolen“.

Normalskolekurset er udelukkende beregnet paa Uddannelse af Lærere og Lærerinder. I de senere Aar har det væsentlig været kvindelige Elever, som har søgt denne Skole; de mandlige har været saa faa, at der har været Tale om at gjøre noget for at tiltrække dem. Denne Skole er treaarig; indtil for fire Aar siden var Kurset toaarigt, men man fandt, at Tiden blev for kort til at give den Uddannelse, som mentes fornøden for Stillingen som Lærer i de offentlige Skoler. Eleverne ved dette Seminarium faar en grundig Undervisning i de Fag, hvori der undervises i de almindelige Skoler. Normalskolen ansees af Fagmænd for at være en for sit Formaal udmærket Læreindretning.

Foruden de nævnte Skoler hører der under det offentlige Skolevæsen en Skole for døvstumme Børn samt en Skole for Vanføre.

Endelig gives der om Vinteren Aftenkurser for Voxne, væsentlig beregnede paa Udlændinger. Disse Kurser, hvor der undervises i Engelsk, Regning, Skrivning og andre almindelige Skolefag, har dog i de senere Aar været uregelmæssig holdt som Følge af Skolevæsenets slette økonomiske Forfatning. Aftenskolerne har været et meget stort Gode for Hundreder af unge Mennesker fra de nordiske Lande, som havde Energi og Forstand nok til at benytte sig af dem. Desværre har Antallet af dem, baade blandt Skandinaver og andre, som besad disse Egenskaber, ikke været saa stort, som ønskeligt var, hvilken Omstændighed utvilsomt har gjort sit til, at Skoleraadet har vovet at ned-

lægge dem af og til, noget, som vilde faldt vanskeligt, hvis Søgningen til dem havde været, som den burde være.

Hele dette vidløftige Skolevæsen bestyres af et Skoleraad paa 21 Medlemmer, udnævnte af Byens *Mayor*. Dette Skoleraad indtager en ganske anderledes uafhængig Stilling end tilsvarende Institutioner i de nordiske Lande. Ikke alene besætter det samtlige Stillinger ved Skolerne, fra Superintendent over det hele Skolesystem ned til Pedeller og Skurekoner, men det forvalter uafhængig af andre de Indtægter, som det ved de i Countyet indkomne Skatters Fordeling oppebærer som sin Del. De faar med andre Ord ingen bestemt Bevilgning hvert Aar, men foretager selv sine Bevilgninger og indtager i saa Henseende nøiagtig samme Stilling som alle de andre selvstændige Styrer inden Cook County og som Countystyret selv.

Skoleraadets Finanser har, ligesom Byens og Countyets i en Aarrække været i en slet Forfatning, og det har været nødt til at beskjære Lærerlønningerne i nogen Grad. Tiltrods herfor maa dog Læreres og Lærerinders Lønninger i Chicago, naar de sees i Sammenligning med almindelige Lønningsforholde i Byen, siges at være ret gode. Den laveste Begyndergage er 500 Dollars, høieste Løn for Lærere ved de almindelige Skoler er 1,000 Dollars; Bestyrerne af de almindelige Skoler begynder med 1,200 Dollars og kan stige til 2,500 Dollars, Bestyrerne af Høisskolerne har fra 2,000 til 3,000 Dollars. Bestyreren af Normalskolen har en Gage af 5,000 Dollars, og Superintendentens Gage er 7,000 Dollars.

Et ikke ringe Antal af Chicagos Børn bliver imidlertid opdraget i private Skoler, nemlig i Menighedsskoler; dette er vistnok væsentlig Tilfældet med Børn af katholske Forældre, særlig Tyskere, idet jesuitiske og andre katholske Skoler findes i mange Dele af Chicago; men ogsaa protestantiske Forældre lader undertiden sine Børn opdrage i

Menighedsskoler. Af protestantiske Menighedsskoler findes der dog faa; de, som er, er omtrent udelukkende tyske. Hertil kommer, at der i de jødiske Kvarterer findes saakaldte Rabbiskoler, hvis Lærere forøvrig ikke er virkelige Rabbiner, og hvor Undervisningen siges at staa meget lavt og udelukkende foregaar i det forkvaklede „jiddisch“, en næsten ukjendelig Dialekt af Hebraisk. Disse sidstnævnte Skoler er dog, til Lykke for Chicagos talrige Jøder i stærk Tilbagegang, idet de ingenlunde er istand til at staa sig i Konkurrancen med de langt bedre og fuldstændig fri offentlige Skoler.

Hvad derimod de katholske og protestantiske Menighedsskoler angaar, saa er de gennemgaaende udmærket gode Skoler, der i det hele fuldt ud kan tage Konkurrancen op med de offentlige Skoler; og dertil kommer, at Børnene her faar Undervisningen meddelt sig baade paa Engelsk og paa sine Forældres Modersmaal. Naar hertil kommer, at der i de offentlige Skoler overhovedet ikke undervises i Religion, er det ikke at undres over, at et ret betydeligt Antal Børn bliver sendt til Menighedsskolerne. For Tiden er næsten en Femtedel af Chicagos skolepligtige Børn anbragt i disse Menighedsskoler. Der er nogle faa franske Skoler af denne Art og endel, hvori udelukkende undervises paa Engelsk, hvilke sidste da nærmest er beregnet paa Katholiker af irsk Herkomst; Resten er tyske.

For ca. 15—20 Aar siden eksisterede der ogsaa endel norske lutherske Menighedsskoler i Chicago; men Søgningen til dem aftog efterhaanden, saa at det blev umuligt at holde dem gaende.

Forskjellige fra disse Menighedsskoler, der altsaa paa-tager sig Barnets hele Skoleuddannelse og holdes hver Dag undtagen Lørdag — hvilken Dag er Fridag for alle Skolebørn i Chicago, baade i offentlige og private Skoler, — er *Søndagsskolerne*.

Som nævnt undervises der i de offentlige Skoler absolut ikke i Religion. Denne Bestemmelse, som har sin naturlige Grund i den Omstændighed, at der ingen Statsreligion er i De Forenede Stater, og at der findes et saa overordentlig stort Antal Trosbekjendelser, bliver strengt gennemført. Ikke engang almindelige religiøse Principer bliver berørt! en Bevægelse for at faa Bibelhistorie eller Citater fra Bibelen indført i de offentlige Skoler mødte i sin Tid en saa afgjort Modstand, at det faldt af sig selv, og det har siden aldrig været taget op igjen. Der gives intetsomhelst Religiøst ved Chicagos offentlige Skoler; ingen Bøn holdes.

Som en Følge af denne i Forholdene grundede Tilstand er det en Mulighed, at Børn, som kommer fra Hjem, hvor Religionen ikke er paaagtet, kan voxe op i Chicago og gennemgaa Skolen uden at faa ind i sin Bevidsthed selv de simpleste Grundbegreber af Kristendommen. Der kan heller ikke næres Tvil om, at dette sker i enkelte Tilfælde, noget, som Præster, der har arbejdet blandt Straffanger og i Chicagos værste Strøg, Gang paa Gang har paavist. Men almindeligt er det meget langt fra at være.

Den Faktor, som væsentlig er at takke for, at dette er saa, er Søndagsskolen. Enhver Menighed har en eller flere Søndagsskoler. Til disse søger ikke alene Menighedslæmmernes Børn, men ogsaa andre Børn fra Nabolaget, hvis Forældre enten tilhører samme Trosbekjendelse eller ialfald ikke har noget mod den. I Søndagsskolen undervises udelukkende i Religion, væsentlig i Bibelhistorie og Forklaring. Undervisningen gives i Regelen enten umiddelbart før Formiddagsgudstjenesten eller mellem denne og Aftensangen.

I de Menigheder, som tilhører en speciel Nationalitet, udenfor den amerikanske, undervises der i Regelen i vedkommende Sprog. I de senere Aar gives der dog oftest

Valget mellem dette og Engelsk. Saaledes er Forholdet nu i det betydelige Antal norske Søndagsskoler i Chicago. Ikke faa Børn vælger dog endnu Norsk, og foruden sin store Mission at meddele Børnene den Kristendomskundskab, de i mangfoldige Tilfælde ellers aldrig vilde faa, bevirker disse Skoler saaledes ogsaa, at Børnene faar et lidet Begreb om det norske Skriftsprog, hvilket de i de allerfleste Tilfælde ogsaa vilde komme til at undvære, hvis det ikke var for Søndagsskolerne.

I Søndagsskolerne gives der som Regel ikke Lektier til Hjemmelæsning, og Undervisningen er i det hele ikke lagt an paa i nogen Maade at virke trættende eller tvingende paa Børnene. Hver Sommer giver Søndagsskolerne en stor Sommerudflugt til et eller andet vakkert Sted nogle Mil udenfor Byen, en Begivenhed, til hvilken Børnene glæder sig lang Tid i Forveien. Til Jul uddeles Æsker med Sukkertøi til alle Børnene samt Præmier til dem, som har været paalidelige til at møde op.

Lærerne i disse Skoler er i Regelen ikke særlig uddannede til denne Gjerning; de har som oftest ingen anden Uddannelse i Religion end den, de selv i sin Tid har erholdt i de samme Søndagsskoler; men Menighedens Præst fører Opsyn med Undervisningen. I de lutherske Søndagsskoler er det det sædvanlige, at Eleverne bliver konfirmerede; men de gaar altid isaafald til Præsten et halvt Aar foruden Søndagsskoleundervisningen.

Foruden de Skoler, som hidtil er omtalt, som væsentlig er beregnede paa Børn eller danner videregaaende Led i den offentlige Skoleundervisning, har Chicago naturligvis en Række Fagskoler af forskjellig Art, og der er ogsaa i Byen flere Universiteter.

Den Art Fagskoler, som er de talrigste, og som man oftest bringes i Berøring med, er Handelsskolerne — *Business Colleges*, som de kalder sig. Af disse er der i

Chicago saa mange, at der neppe lader sig opgive noget bestemt Tal paa dem; men otte af dem har et betydeligt Elevantal og gjør meget gode Forretninger. Disse Anstalter kan det have sine Fordele at gjenneengaa for den, som trænger Uddannelse i Engelsk og Bogholderi, men de vil i Regelen findes at give mindre Udbytte, end man ved Indskrivningen havde ventet sig. De har i Regelen to Kurser, et for Hurtigskrift og Maskinskrift og et for Bogholderi, Handelsregning og almindeligt Kontorarbeide. Hvert af Kurserne tager fra 4 til 6 Maaneder, eftersom vedkommende har let for at lære. Der er nemlig altid et saa stort Antal Elever, som begynder Kurset til hvilken-somhelst Tid paa Aaret, at man altid, naar man er kommet gennem et vist Antal Sider af Lærebøgerne, kan blive opflyttet paa et andet Parti, uden at der behøver at tages Hensyn til de øvrige Medlemmer af samme Kuld. Er man usædvanlig flittig og rask til at lære, kan Kurset tilbagelægges paa 3 Maaneder. Man betaler pr. Maaned, og Kursene er forholdsvis meget dyre.

I Forretningsafdelingen har disse Skoler i Regelen et meget godt Udstyr, der findes en „Bank“ med Glugger og alt andet Tilbehør, hvor hver Elev tjenestegjør nogle Dage i forskjellige Kapaciteter og gjør fingerede Forretninger med andre Elever, som for Tilfældet repræsenterer fingerede Firmaer i forskjellige Brancher, og der er i det hele alle nødvendige Gjenstande til at give Eleverne et overfladisk Indblik i de fleste almindelig forekommende Transaktioner og deres Bogførelse.

Hurtigskrift og Maskinskrift er et eget Kursus af den Grund, at den Maade, Forretningsmænd i Amerika fører sin Korrespondance paa, nemlig ved at diktere den til en Stenograf, nødvendiggjør et saa overordentligt stort Antal af denne Art Kontorbetjente i Chicago. Tilløbet til denne Afdeling er ligesaa stort som til den saakaldte Forretningsafdeling, men medens denne væsentlig frekventeres af

Gutter og unge Mænd, er Majoriteten i Hurtigskriftafdelingen Piger og unge Kvinder.

Disse Skoler gjør en svare Forretning ved at avertere, at de efter endt Uddannelse skaffer Eleverne Ansættelse; dette Løfte holder de imidlertid langtfra bestandig. I det hele er disse Skoler i mere end almindelig høi Grad slette og rette Spekulationsanstalter, hvis eneste Hensigt er at tjene Penge for deres Eiere. Af denne Grund søges der undertiden at holde Eleverne længere end nødvendigt. Skolerne holder som oftest Agenter, som har Proviszion af de Elever, de kan skaffe.

Der findes forholdsvis faa tekniske Skoler i Chicago, langt færre end man efter Byens store industrielle Interesser skulde tænke sig. Den mest bekjendte er *Armour Institute of Technology*, grundlagt af den i 1900 afdøde bekjendte Millionær og Kjødbaron P. D. Armour. Efter P. D. Armours Død har hans Enke og hans Søn yderligere styrket denne Skole ved betydelige Pengegaver, saa at den nu staar som en teknisk Skole af første Rang, saavel hvad Lærere som Udstyr angaar. I flere Aar har da ogsaa Forholdene været saa, at de udexaminerede Elever fra denne Skole allerede flere Maaneder før Examen har modtaget Tilbud om Ansættelser, og efter Examen har hver eneste en havt en Post at gaa til, og det til anseelige Gager.

Lignende har Forholdet været med *Manual Training School*, hvor dog Kurset ikke er saa høit anlagt. Ved enkelte af Universiteterne findes tekniske Afdelinger.

Som bekjendt trænges der for at blive Læge eller Advokat i Amerika endnu ikke nogen anden Uddannelse end den, en Fagskole kan give, uden at der her bliver Tale om, hvad vedkommende vidste, før han kom ind paa denne Fagskole; om Almendannelse spørges der, med andre Ord, ikke. De egentlige Universiteter stiller derimod ogsaa hertil

endel Fordringer, om de end for de fleste Universiteters Vedkommende er noksaa lette.

Følgen af dette Forhold bliver da en Række specielle Fagskoler for Læger, Tandlæger, Advokater o. s. v. Disse Skoler har dog i de senere Aar som Følge af en strengere Lovgivning maattet undergaa betydelige Forandringer. De medicinske Skoler maa saaledes, for at deres Kandidater skal anerkjendes som saadanne, være fireaarige. Efter bestaaet Examen herfra maa da Kandidaten atter bestaa en ny Examen, nemlig for Statens Sundhedskommission. Dette gjælder forøvrig, selv om han er uddannet ved Statsuniversitetet. Kandidater til Advokatbevillinger maa, efter bestaaet Examen fra en Fagskole eller Universitet, bestaa en Examen ved Statens Høiesteret.

Et stort Antal af disse Fagskoler er imidlertid i de senere Aar blevet sammensluttet med Universiteter. Dette er saaledes Tilfældet med de to største og mest anseede Lægeskoler, *College of Physicians and Surgeons*, som er gaaet ind under Statsuniversitetet, og *Rush Medical College*, som er gaaet ind under Chicago Universitet. Og — dels som Følge af den almindelige Trang til Sammenslutning, som gjør sig saa stærkt gjældende i merkantile Forholde, og som synes ogsaa at have smittet disse Læreanstalter, dels paa Grund af den stadig stigende Kontrol fra Statsmyndighedernes Side, som sætter disse mindre Fagskoler ud af Stand til at yde nogen synderlig Hjælp til dem, som ønsker at faa et Diplom med Anvendelse af mindre Tid end ved et Universitet — synes det i det hele at være en Tendens til fuldstændig Opslugning af disse Skoler fra de større Læreanstalters Side.

Af egentlige Universiteter er der i Chicago fire, hvortil kommer, at Illinois Statsuniversitet har enkelte af sine Afdelinger i Chicago, medens dets Hovedsæde er i Urbana, Illinois. Det største af Chicagos Universiteter er *University of Chicago*; *Northwestern University*, som

forøvrig ligger udenfor Byen i Forstaden Evanston, er dog ogsaa en anseelig Institution. Det tysk-amerikanske Universitet og Lake Forest Universitet er af mindre Betydning.

Chicago Universitet er meget nyt; det er nemlig grundlagt i Slutningen af 80-Aarene; men det er voxet saa overordentlig hurtig, at det nu indtager en Plads foran alle andre Lærestalter i Vesten og ser ud til at skulle blive for Vesten, hvad Harvard og Yale er for Østen. Universitetet staar under Baptistkirkens Auspicer, og den theologiske Afdeling er baptistisk; men iøvrigt er Universitetet ikke sekterisk; i de øvrige Afdelinger opretholdes ingen bestemte Bekjendelsesgrænser.

John D. Rockefeller, den berømte Mangemillionær og Præsident for *Standard Oil Company*, er dette Universitets Stifter og store Mæcenat. Han gav sin første Gave til Universitetet i 1889, og skjønt han ikke er bosat i Chicago, har han aarlig skjænket det svære Summer, saa at hans samlede Gaver til Institutionen nu beløber sig til over ti Millioner Dollars. Ogsaa fra andre Hold, særlig fra Chicago Rigmænd, har Universitetet modtaget Gaver, og dets samlede Formue beløber sig til over fjorten Millioner Dollars, dels anbragt i Bygninger, Samlinger og andet Udstyr, dels i Værdipapirer og vel betalende faste Eendomme udenfor Universitetet. At Universitetets Udstyr og øvrige Betingelser for at kunne meddele en udmærket Uddannelse under disse Omstændigheder ialfald er saa gode, som Penge kan skaffe dem, synes indlysende, saa meget mere, som Undervisningen der ikke mere end ved andre Fagskoler og Universiteter i Chicago meddeles gratis; tværtimod maa Studenterne betale ganske høie Skolepenge, nemlig fem og tredive Dollars pr. Kvartal.

Der er Logi saavel for mandlige som for kvindelige Studenter ved Universitetet. Ca. 3,000 til 4,000 Stu-

denter studerer ved denne Læreanstalt; omtrent en Trediedel af dem er for Tiden Kvinder.

Dr. William R. Harper er Præsident for Fakultetet, hvilket i Virkeligheden vil sige, at han er Universitetets Rektor eller Bestyrer, og det skyldes for en væsentlig Del hans Energi og Dygtighed, at Institutionen har voxet saa hurtig. Denne Energi har ikke mindst gjort sig gjældende i Retning af at skaffe Universitetet Subskriptioner, og særlig Dr. Harpers Forhold til Mr. Rockefeller har været en rig Kilde for humoristiske Tegninger i amerikanske Aviser i de senere Aar; man ser ret som det er Billeder af Millionæren i vild Flugt med Universitetspræsidenten efter sig med en tom Sæk i hver Næve.

I det hele er der dem, som ikke ganske billiger denne Kilde til de amerikanske Universiteters Væxt; som bekendt er det nemlig ikke Chicago Universitet alene, som underholdes paa denne Maade; de fleste, for ikke at sige alle, Universiteter, som ikke tilhører en Stat, opretholdes væsentlig af Landets Rigmænd. Vistnok knytter i Almindelighed Giverne ikke særlige Betingelser til Gaverne, saa at disse giver dem nogen direkte Magt over Læreanstalterne; men Forholdet gjør dog i manges Øine Universiteterne mere eller mindre afhængige af Rigmændene, og dette kan i et Land, hvor man er sig en Strid mellem Kapitalen og Arbejderne saa overdrevent bevidst som i Amerika, ikke undgaa at sætte endel ondt Blod.

Chicago Universitet har siden sin Stiftelse trukket ind under sig et stort Antal Forberedelsescolleges, omtrent svarende til de norske Gymnasier før Latinens Ophævelse. Og ved dette ligesom ved andre af de mest anseede amerikanske Universiteter fordres der et vist Kvantum Forkundskaber for Optagelse som Student; men nogen speciel Examen fordres ikke, og man kan blive immatrikuleret med forholdsvis smaa Kundskaber, men vil da faa meget anstrengende Arbejde for at slippe igjennem i den reglementerede Tid.

Northwestern Universitet er methodistisk. Det er grundlagt i 1851. Dets Formue beløber sig til ca. 5,000,000 Dollars. Iøvrig gjælder det meste af det, som er sagt om Chicago Universitet, ogsaa for denne Lærestalt, bare at det som Følge af sin betydelig mindre økonomiske Evne staar endel tilbage for sin yngre Medbeiler med Hensyn til Samlinger og Udstyr.

Ved dette Universitet er der en norsk-dansk og en svensk theologisk Afdeling, hvorfra de fleste yngre methodistiske skandinaviske Præster i Vesten er udexaminerede. Ogsaa Chicago Universitet har en skandinavisk theologisk Afdeling.

Ved alle amerikanske Colleges og Universiteter gjælder det, at Undervisningen langt mere ligner Skoleundervisning end akademiske Studier. Studenterne faar Lektier at lære og examineres deri og faar sit „Mærke“ eller Karakter derfor hele Aaret igjennem; desuden afmærkes det, hver Gang en Student har været fraværende fra en Undervisningstime; naar nu Examen kommer, faar han en Karakter for denne, men den lægges sammen med alle Karakterene hele Skoleaaret igjennem, og hvis han ikke har været tilstede ved et Minimumsantal af samtlige Undervisningstimer, saa bestaar han ikke Examen, hvor glimrende han end maatte have besvaret selve Examenopgaverne. Dette Minimumsantal er i Regelen ca. 80 Procent af samtlige Undervisningstimer i vedkommende Fag.

Af saakaldte Akademier og andre Skoler, som forbereder til Universiteterne og tildels meddeler sine Elever Graden „Bachelor of Arts“ ved Afgangsexamen, er der i Chicago et stort Antal. Mange af dem er anseede for at være meget gode Skoler for høiere Almendannelse, og de kan i det væsentlige siges at svare til de norske Gymnasier før Latinens Afskaffelse.

Chicago er overordentlig vel forsynet med Bibliotheker og Læseværelser, som er absolut frie for enhver, og der

er meget faa Nabolag i Byen, selv i Udkanterne, hvor man behøver at gaa langt for at finde et Bibliothek eller en Filial af et Bibliothek. Det offentlige Bibliothek alene har 67 Filialer omkring i Byen. Foruden dette Bibliothek er der to meget store Bibliotheker, som er fuldt offentlige i sin Karakter, om de end ikke saaledes som det førstnævnte tilhører Byen. Det er John Crerar Bibliothek og Newberry Bibliothek. Disse har dog ikke Filialer. Desuden er der et meget stort Antal Bibliotheker, hvortil Publikum har fri Adgang, medens dette dog ikke er deres Hovedhensigt, idet de tilhører forskellige Lærestalter. Det største af disse er De Unge Mænds Kristelige Forenings Bibliothek, der har sex Filialer omkring i Byen.

Chicago Public Library er, ikke med Urette, en af de Institutioner, hvoraf Byens Borgere er stoltest. Det har sine Lokaler i en prægtig, uhyre stor Bygning, centralt og vakkert beliggende ved Lake Front Park, hvor det indtager et helt Kvartal.

Bibliotheket kan siges at være grundlagt af den engelske Forfatter Thomas Hughes, som besøgte Amerika i 1870. Efter den store Brand lagde Mr. Hughes meget Arbejde paa at samle Bøger for at erstatte Byen de Bibliotheker, som var brændt op; hans Anstrengelser herfor mødte stor Tilslutning i hans Hjemland, og paa kort Tid havde han samlet 7,000 Bind, som var skjænket af Englændere; mange af dem blev givet til den brandlidte By af Forfatterne selv. Disse Bøger dannede Grundlaget til den store Bogsamling, som nu kaldes Chicago offentlige Bibliothek.

Som et Exempel paa Bibliothekets nuværende Størrelse kan tjene følgende Tal, hentet fra Bibliothekarens Aarsrapport for 1901. Der blev i dette Aar cirkuleret blandt det laantagende Publikum 2,280,580 Bøger, og Bibliothekets samlede Driftsomkostninger var 231,628 Dollars. Der anskaffedes 7,410 nye Bind, hvilket bragte det samlede Antal Bind op til 279,686. I Aarets Løb blev 7,570 Bøger

mistet af Laantagere, men samtlige erstattet, medens 529 Bøger forsvandt, uden at Erstatning blev ydet. Fra Hovedbibliotheket udgik der 71,540 færre Bøger tillaans end det foregaaende Aar, og i det hele vinder Filialerne stadig større Tilslutning. Det gjennemsnitlige Antal udlaante Bøger pr. Dag var, 5,563, og det største Antal paa nogen enkelt Dag var 9,354, medens det mindste var 2,642.

Naar en Bog beholdes længere end 2 Uger, maa der betales en Mulkt paa 3 Cents pr. Dag, indtil den tilbageleveres; disse Mulkter alene indbragte Bibliotheket i Aarets Løb 7,427 Dollars. I Aarets Løb besøgte det ene af Læseværelserne i Hovedbibliotheket af 117,580 Personer, som fik sig udleveret til Læsning paa Stedet 311,984 Bøger. I det andet Læseværelse er Aviser og Tidsskrifter udlagt til Afbenyttelse; her føres intet Regnskab over de besøgendes Antal; men det er her flere Gange større end i det andet Rum.

Bibliotheket bestyres af en Direktion paa ni Medlemmer, udnævnte af Byens Mayor og danner, som saa mange andre Institutioner i Chicago, politisk seet en Art Selvstyre, idet det modtager sine Indtægter direkte som en bestemt Procent af samtlige i Cook County indkommende Skatter og selv uafhængig af By eller County foretager sine egne Bevilgninger. Det offentlige Bibliothek er forsynet med Bøger, Tidsskrifter og Blade i de fleste Sprog; de nordiske Landes, og ikke mindst Norges Litteratur er udmærket vel repræsenteret. Man vil ikke let søge forgjæves efter en nogenlunde velkjendt nordisk Forfatter i dette Bibliothek; Samlingen er ingenlunde indskrænket blot til saadanne Forfattere, som har opnaaet Berømmelse ogsaa udenfor sit Fædreland.

Newberry Bibliothek er grundlagt af Walter A. Newberry, en Chicago Rigmand, som døde i 1868; men som Følge af Bestemmelser i hans Testamente var det først i 1885, at Bibliotheket blev oprettet. I Mellemtiden var

Boets Formue steget til 2,500,000 Dollars. Bibliotheket har nu omkring 125,000 Bind. Bøgerne er valgt med større Omhu, end Tilfældet er i det offentlige Bibliothek. og de videnskabelige Afdelinger i Newberry Bibliothek staar meget høit; særlig den medicinske Afdeling har Ord for at være den bedste i sit Slags i Landet.

John Cherar Bibliothek er grundlagt af John Crerar, en Chicago Rigmand, som testamenterede 2,000,000 til dette Formaal. Grundlæggelsen skeede i 1894. Bibliotheket har nu henimod 90,000 Bind. Der udlaanes ikke Bøger fra dette Bibliothek, man maa benytte Bøgerne i Læseværelserne. Bøgerne er væsentlig af videnskabelig Karakter.

Chicago har flere Musæer af forskjellig Art, men de to bedst kjendte er Kunstmusæet og *Field Columbian Museum*. Det sidstnævnte er anbragt i en Bygning, som blev opført til Verdensudstillingen, og som nu er omtrent alt, som staar igjen af „Den hvide By“. Musæet blev stiftet i 1893. Det indeholder en Række Samlinger af stor Interesse, hvoraf særlig maa nævnes de zoologiske Grupper, der vistnok har faa Sidestykker i hele Verden. Ogsaa de geologiske, botaniske og antropologiske Samlinger er meget anseede. Musæet er aabent mod en ubetydelig Entré hver Dag undtagen Lørdag og Søndag, da Adgangen er fri.

Chicagos Kunstmusæum, — *Art Institute* er dets officielle Navn — er beliggende i Nærheden af Bibliotheket. Det har en meget smuk Bygning i Lake Front Park. Bygningen er af Kalksten i Renæssance Stil med Dekorationer af jonisk og korintisk Karakter. Bygningen er Byens Eiendom, men den Forening, som underholder Musæet, har Brugsret, saalænge den benytter Bygningen paa den Maade og for det Formaal, hvortil den er bestemt.

Her findes, dels i Gipsafstøbninger, dels i Originaler, en ualmindelig fuldstændig Samling af Skulptur fra alle

Lande. Malerisamlingen, som findes i Bygningens anden Etage, er ikke saa alsidig; men der findes Værker af de fleste berømte Mestre af de klassiske Skoler, og de moderne europæiske Malere er vel repræsenterede. Amerikanske Kunstnere indtager naturligvis en betydelig Plads.

Det er ogsaa her, de aarlige Udstillinger af Chicagos Kunstnere finder Sted, og de, som endnu lever i den Tro, at Amerika bare er Maskinernes Land, vilde blive saare forbauset ved at se en af disse Udstillinger og den Dygtighed, mange af det store Antal Udstillere viser sig i Besiddelse af. I Chicago arbeides der haardt, og Kunstnerne ligger ikke mere end andre paa Ladsiden; Konkurrancen er stor, og skal en ung Maler i Chicago overhovedet komme istand til at existere som Maler, maa han kunne præstere noget virkelig dygtigt. At der i en By paa to Millioner Mennesker, sammensat af alle Verdens Nationer, opstaar ikke faa virkelige Begavelse, turde være selvsagt, og naar dertil kommer den Arbeidets Aand, som gennemtrænger alt der, saa bør det ikke forundre, at disse Udstillinger er istand til at byde paa ikke faa fremragende og et overordentlig stort Antal meget gode Arbeider.

De fleste Kunstnere i Chicago har tilbragt endel Aar udenlands, særlig i Paris, og et stort Antal Malerier ved Udstillinger af Chicago Maleres Billeder er ogsaa signeret „Paris“; men Chicago har selv et Akademi for Maleri og Skulptur, som efter kyndige Mænds Paastand kan stilles ved Siden af de fleste. Det har sine Lokaler i Kunstmusæets Bygning og besøges aarlig af et stort Antal Elever. Forøvrig findes der ogsaa et Antal private Malerskoler.

Chicagos Rigmænds Smag med Hensyn til Kunst kunde maaske lade endel tilbage at ønske, og det kjøbende Publikum har unægtelig en stærk Forkjærlighed for

„pene“ Landskaber, selv om der ikke er nogen stærk Individualitet over dem; men at det langt fra er nok for at slaa igjennem at kunne levere pene Smaating, derom vidner paa den ene Side det store Antal Malere, som er fuldt istand hertil og dog aldrig har kunnet komme sig frem, og paa den anden Side det Faktum, at endel Malere, hvis Særkjende netop har været Kraft og Individualitet med hensynsløs Tilsidesættelse af det næsten slikket pene, som gaar saa langt hos de fleste, ogsaa af og til har skubbet sig frem til en anseet og meget indbringende Stilling.

Blandt de Institutioner, som maa henregnes til Oplysnings- og Opdragelsesvæsenet i Chicago, indtager de saakaldte *University Extensions* og *Social Settlements* en særegen Plads. Der er et stort Antal af disse Anstalter i forskjellige Dele af Byen, dog omtrent udelukkende i de fattigere Strøg, men de største og bedst kjendte er *Hull House*, *Chicago Commons* og *Northwestern University Settlement*, alle tre paa Byens Vestside.

Hull House ligger nær Chicago „Ghetto“, det tættest befolkede og fattigste Strøg i Chicago. Institutionen er grundlagt af Miss Jane Addams i Slutningen af 1880-Aarene. Det er det ældste af disse „Settlementer“ og har været Gjenstand for en hel Litteratur af Artikler i Blade og Tidsskrifter, ikke alene i Chicago, men overalt, hvor Engelsk skrives. Det har ogsaa været, ialfald indtil en vis Grad, Model for alle de senere Institutioner af lignende Art.

Hensigten med alle disse Institutioner har været at „forbedre Fattigfolks Kaar ved at udbrede Kundskaber blandt dem, hjælpe dem i deres Vanskeligheder af forskjellig Art, og virke ved Exemples Magt“. Og der er ikke Tvil om, at de virkelig har udrettet ikke lidet Godt.

Den bare altfor almindelige Tilstand i en Familie i disse Bydele er følgende: Husfaderen tilbringer det meste

af den Tid, han ikke arbejder, i nærmeste *Saloon*; Husmoderen søger at hjælpe paa Familiens magre Indkomster ved at tage saadant Arbejde, som hun kan faa, og forsommer sit Hjem, som derfor bliver skiddent og ustelt; Børnene tilbringer sin Tid paa Gaden.

Det første, Hull House's Beboere lagde an paa, var at vise Kvinderne, hvorledes de kunde gjøre sit Hjem mere tiltrækkende og holde Manden hjemme ved at gjøre Værts-huset mere undværligt for ham og derved faa ham til at spare, hvad Opholdet paa Værtshuset havde kostet ham. Saa forsøgte de at begynde en Skole for Børn, som ikke vilde søge den offentlige Skole, fordi de ikke var klædt som andre Børn. Foredrag blev holdt om Aftnerne, og Mændene blev overtalt til at komme og høre paa, og paa denne Maade forsøgte særlig at udbrede den Kundskab, som skulde hjælpe paa disse fattiges Kaar.

Saa langt, saa vel; men her begyndte netop den Side af disse Settlementers Virksomhed, som ligger paa Grænsen mellem det nyttige og det skadelige. Det er meget tvilsomt, om det er udelt sundt for Folk med en meget begrænset Kreds af Kundskaber, ofte ikke engang istand til at læse ordentlig, at forsøge at studere Tolstoi og Turgenjew, at indvies i Socialismens og Anarkismens Ideer og at bringes den Forestilling, at de har faaet en fuldstændig Oversigt over Nationaløkonomien og Forholdet mellem Arbejde og Kapital.

Hvad specielt Hull House angaar, saa har en Majoritet af Institutionens Beboere været Socialister og har ligefrem udbredt socialistiske Ideer og pustet efter Evne til den bare altfor udbredte Forestilling, at der bestaar og naturligen maa bestaa et Fiendeforhold mellem Arbejder og Arbejdsgiver, mellem Arbejde og Kapital. De øvrige Settlementer har ingen saadan bestemt Farve, og de har heller ikke ligefrem arbejdet i denne Retning; men de har indbudt Anarkistførere og Socialistførere til sine Møder, forat de skulde forsvare

sine Læresætninger mod Mænd af andre Anskuelser, og har ad denne Vei visselig mod egen Vidende og Vilje bidraget adskillig til disse Læresætningers Udbredelse i umodne Sind.

Endelig har disse Institutioner gjort sig til Redskaber for de politiske Klikker, hvis Løsen har været „upolitiske Valg i By og County“, og som ad denne Vei har bidraget meget til Nedbrydning af den politiske Ansvarsfølelse inden de to store politiske Partier.

Nu er det meget farligt at sige nogetsomhelst andet end godt om disse Institutioner. Det er en Trossætning, at de er en ren og ublandet Velsignelse for Byen og særlig for de fattigere Klasser. De har været holdt ilive ved Gaver fra formuende Chicagofolk, og det er ikke smaa Summer, de har trængt for at holdes gaaende. De har i de fleste Tilfælde store, vakre Bygninger med Gymnastiklokaler, Auditorier og andre Rum til offentlig Afbenyttelse samt Værelser for de faste Beboere. Disses Antal ved hvert Settlement er fra 6 til 12 eller saa; de fleste af dem har frit Ophold mod at ofre sin Tid og sit Arbeide i Institutionens Tjeneste, men mange af dem betaler ogsaa for Kost og Logis. Gage har kun Bestyrerne og ganske faa andre. At de, som tilbringer sin Tid i dette Arbeide, gjør det af oprigtig Trang til at være nyttige i Samfundet, kan ikke betviles.

Chicago Commons ligger i et Distrikt paa Nordvestsiden af Chicago, som er stærkt befolket af Skandinaver, særlig Norske og Danske; disse har ogsaa spillet en ikke liden Rolle i de Klubber, som Institutionen har faaet istand, og i de politiske, „upartiske“ Bevægelser, Institutionen har sat sig i Spidsen for.

INDELING AF POLITISKE FORHOLD

Chicago er inddelt i 35 *Wards*, der igjen er opdelt i Præcinkter, hvoraf der falder fra 20 til 51 paa hvert Ward, gjennemsnitlig ca. 30. Medens disse Præcinkter ingensomhelst Betydning har udenfor Valget, er „Wardene“ indtil en vis Grad selvstændige Dele af Byen. Hvert af dem er repræsenteret af to Byraadsmedlemmer, og de har sin egen Superintendent for offentlige Arbeider; denne Embedsmand ansættes af Byens Kommissionær for offentlige Arbeider og har væsentlig med Gadearbeidet at gjøre. Videre strækker ikke Wardets selvstændige Bestaaen sig, og det er saaledes væsentlig for Valgene, ogsaa denne Inddeling har Betydning. Endelig er Byen delt i Senator-distrikter, som hvert vælger en Senator og to Repræsentanter til Statens lovgivende Forsamling, og i Kongres-distrikter, som hvert vælger en Kongresmand. Disse to Inddelinger har ingen anden Betydning end for Valget.

Indtil 1902 fandtes derimod en meget betydningsfuldere Inddeling, nemlig i *Towns*. Disse havde en fuldstændig selvstændig Organisation, indkasserede selv Skatter og havde en Række Embedsmænd, hvis eneste Funktion bestod i at trække uforholdsmæssig store Gager; noget selvstændigt arbejde udenfor Skatternes Inddrivelse og Over-

givelse af det af dem, som blev igjen, til Countyets Kasserer, havde disse Embedsmænd nemlig ikke. Dette Forhold gav Anledning til en Række Skandaler og Underslæb, og det ansaaes derfor for et stort Fremskridt da Statens lovgivende Forsamling ophævede *Town*-Systemet ved at lægge alle Townembedsmændenes Funktion ind under Countykassereren og andre Countyembedsmænd.

Hermed er imidlertid ingenierte alle Inddelinger af Chicago udtømt. Byens Parker er for Exempel ganske uafhængige af Byen forøvrig; de bestyres af tre Kommissioner, hvis Medlemmer udnævnes af Statens Guvernør, og som ikke faar sine Indtægter ved Bevilgninger fra Byen eller Countyet, men paa samme Maade som disse ved en vis Procent af de samlede Skatteindtægter, som inddrives i Countyet, og saa bestyrer disse ganske uafhængigt. Paa lignende Maade forholder det sig med Byens Skolevæsen, som bestyres af en Kommission, hvis Medlemmer udnævnes af Byens Borgermester, og med Byens offentlige Bibliothek.

Endelig blev der ved Anlægget af den store Kanal, der fører Chicagos Kloakaffald ned i Illinoiselven, oprettet endnu en „Skattekorporation“, som disse mange uafhængige Institutioner kaldes, nemlig „*The Sanitary District*“, der bestyres af en Kommission af folkevalgte Medlemmer.

Hertil kommer, at Chicago udgjør praktisk talt hele Cook County, saaledes at man paa de fleste Omraader har et fuldstændig dobbelt Sæt Embedsmænd, et Sæt Byembedsmænd og et Sæt Countyembedsmænd.

Dette besynderlige Forhold, som er en Følge af Byens uhyre raske Væxt og Mangelen paa Love, som kunde regulere Forholdene i Overensstemmelse med Udviklingens Krav, fører ofte til de pudsigste Vanskeligheder og Forviklinger.

Mest iøjnefaldende bliver dette, naar Skatterne skal opkræves og fordeles. Dette sker, efterat *Towns* ophævedes,

udelukkende ved Countyets Embedsmænd. Skattekommissionærerne, eller som de kaldes Assessorerne, værdsætter faste Eiendomme og Løsøre, hvorefter Countysekretæren (*the County Clerk*) udligner den nødvendige Skatteprocent efter Hensyntagen til alle de nævnte Institutioners Krav. Countykassereren inddriver derefter Skatten og fordele den efter de lovbestede Procenter til Institutionerne. Men han udbetaler den ikke, før han er nødt til det, idet Renterne i Mellemtiden tilflyder ham selv, eller, hvis han ikke selv ønsker at tage den Risiko, som er forbunden hermed, da Forholdet ikke er lovligt, tilflyder Renterne Countyet, som han selv staar nærmest. Dette giver da Anledning til en uendelig Krangel mellem de øvrige Skatteinstitutioner og Countyet og de førstnævnte indbyrdes, som gjentager sig hvert Aar og ikke sjelden fører til langvarige Retssager.

Det dobbelte Sæt Embedsmænd fører ofte til Forholde, som nærmer sig Anarki; Countyets Politimænd, *the Constables* og *Deputy Sheriffs*, og Byens Politi og endelig Parkenes Politi og Kanalkommissionens Politi kommer af og til i Haarene paa hverandre indbyrdes, og da spares der ikke paa Effekten. Klubber og Revolvere benyttes, og disse Slag, saa utrolig det høres, betragtes ikke i Chicago som nogen særlig Mærkværdighed. Særlig *County Constables*, hvis Bestillinger er Valgembeder, og som af en eller anden Grund er kommet til at bestaa for en ganske væsentlig Del af forhenværende Straffanger, kommer stadig i Haangemæng med Byens almindelige Politi.

Politiken i en By som Chicago, bortset fra den nationale Politik, der altid for en væsentlig Del udkjæmpes paa virkelige Programsager, og som saadan i det væsentlige arter sig ligedan overalt, bliver altid mere af en personlig end af en saglig Natur. Som Regel har man to Valg om Aaret, idet der hveranden Vaar holdes fuldt Byvalg og hveranden Vaar Valg paa Halvparten af Byraads-

medlemmerne. Fuldt Byvalg bestaar i Valget paa Borgermester (*Mayor*), Bykasserer (*City Treasurer*), Bysekretær (*City Clerk*), Byadvokat (*City Attorney*) og endelig en Halvpart af Byraadets Medlemmer. Hertil kommer Høstvalgene, som omfatter County- og Statsembedsmænd.

Foran ethvert Valg gaar et Primærvalg. Disse holdes særskilt for hvert af de to store politiske Partier, og her vælges Delegerede til Partiets Valgmøde, hvor atter Partiets Kandidater for de forskjellige Stillinger nomineres.

Disse Primærvalg har ofte i Chicagos Historie givet Anledning til de blodigste Optrin. Da, som allerede bemærket, Politiken har en stærkt personlig Karakter, og det at sikre sig de vel betalte Embeder er Hovedsagen med det hele Maskineri, er der nemlig overordentlig hyppig to forskjellige Fraktioner — undertiden flere — inden hvert Parti, og disse Fraktioners Ledere gjør under saadanne Omstændigheder alt for at hindre Modparten i at komme til at stemme. Kan dette ikke opnaaes ved andre Midler, griber³ man til Næverne. I denne Henseende er det dog blevet bedre og bedre i de senere Aar, men da det i tidligere Tider ret hyppig kom til meget alvorlige og livsfarlige Sammenstød, vil Bedringen ikke sige mere, end at man nu nøier sig — som Regel ialfald — med forholdsvis uskyldige Slagsmaal paa „tørre Næver“, og i bedste Fald med simpelthen at beholde Valglokalet i sin Besiddelse, naar man først har faaet et tilstrækkeligt Antal af sine Tilhængere ind der.

Primærvalg holdes som Regel bare af de to store Partier, det demokratiske og det republikanske. De øvrige Partier nøier sig i Almindelighed med at sætte op Kandidater for de forskjellige Embeder „*by petition*“, uden foregaaende Pirmærvalg.

Partierne er vel organiserede. I hvert Præcinkt er der en republikansk og en demokratisk Præcinktklub; en lignende Klub er der i hvert Ward, og under denne sorterer

alle Wardets Præcinktklubber; disse Klubber har en fuld­stændig officiel Karakter og er foreskrevne i vedkommende Partis skrevne Konstitution. Hver af Wardklubbene vælger en Repræsentant til Centralkomiteen, der ogsaa omfatter endel Repræsentanter for de udenfor Chicago, men indenfor Countyets Grænser liggende Distrikter eller *Towns*; udenfor Byen har nemlig Inddelingen i *Towns* fremdeles sin fulde Betydning.

Denne Centralkomite bestyrer alle Partiets Anliggender, og at være Komitemand er derfor næsten mere eftertragtet end at opnaa selv de bedre Embeder; der er imidlertid intet i Veien for at forene begge Dele.

Hvert Præcinkt, selv om de bare bestaar af et eneste Kvartal, hvilket i tæt bebyggede Bydele let kan hænde, har sit eget Valglokale. Ved Primærvalgene er dog de forskellige Wards inddelt i Primærdistrikter, som omfatter flere Præcinkter.

Det er disse Primærvalg, som særlig muliggjør det, som man i Amerika kalder „Maskinpolitik“, og som bestaar deri, at endel Mænd, som gjerne gaar under Navn af „*Ward Heelers*“, tilriver sig Magten inden sit Parti, hver for et Præcinkts eller Primærvalgdistrikts Vedkommende og saa ved Sammenrottelse sig imellem regjerer et saa stort Areal, som de kan enes om. I Spidsen for „*Bosserne*“ for de forskellige Smaadistrikter inden et Ward staar der da en „Boss“ for hele Wardet, og disse „Ward-bosser“ lyster igjen en større Boss, som har underlagt sig sit Parti i et af flere Wards, undertiden af hele Byen eller Countyet bestaaende Distrikt. Dette er da „en politisk Maskine“, og alle de, som udgjør Dele af den, staar sammen og hjælper hverandre efter bedste Evne. De faar sin Belønning ved Opnaaelsen af større eller mindre Bestillinger, naar deres Parti er ved Magten, og den tidligere omtalte vidløftige Inddeling med de mange hver for sig uafhængige Sæt Regjeringer bevirker, at Partiet saagodt-

som altid vil være „inde“ paa en eller anden Kant og have noget at byde sine aktive Tilhængere.

Disse professionelle Politikere er, ialfald saalænge det ikke er lykkedes dem at opnaa en af de høieste Stillinger i „Maskinen“, som Regel ingenlunde nogen særlig anseet Klasse, tværtimod; men de har ikke liden Magt, og i de Kredse, hvor de mest færdes, ser man ikke paa dem paa samme Maade som i dannede Kredse.

Det er imidlertid ofte ganske mærkelige Folk, disse *Ward Heelers*; mange af dem, kanske alle de af dem, som er virkelig typiske for sin Klasse, har en hel Del af den Slags Hjertelag, som i Norge tillægges Ole Høiland, som „stjal fra de rige og gav til de fattige“. Deres Magt bestaar netop for en stor Del i deres Popularitet blandt den fattigere Del af Befolkningen i sit Distrikt. De fleste af dem vil uden at knurre staa op midt paa Natten og begive sig til Politistationen, naar de vækkes med Besked om, at en af deres Vælgere er arresteret, for at stille Kaution for ham og hjælpe ham ud igjen.

Er der et Dødsfald blandt Vælgerne i hans Distrikt og inden hans Parti, er han der, og er Familien saa fattig, at det holder haardt med at faa den Art Begravelse istand, som i Amerika sættes saa stor Pris paa, saa speder han til det manglende af sin egen Lomme.

Trænger en Restauratør eller anden mindre Næringsdrivende at faa udvirket Byraadets Tilladelse til at anbringe et større Skilt, end ellers tilladeligt, udenfor sit Lokale, er det sit Partis Leder, han henvender sig til — kortsagt, „Bossen“ er sine Tilhængeres Hjælper og Formynder, og udfører oftest alle disse Tusinder af Smaa-tjenester med et aldrig svigtende godt Humør. Det er en Erfaring, at de værste af dem, hvad politisk Moral angaar, næsten altid er de hjælpsomste overfor sine „Konstituenter“, eller „*Constits*“, som de gjerne selv i al Korthed kalder dem.

Man kunde tro, at dette altsammen var slet og ret Beregning, og nogen Beregning er der vel i de fleste Tilfælde med i Spillet; men bare Beregning er det neppe nogensinde; intet Menneske vilde holde ud at arbejde for andre paa denne Maade Aar ud og Aar ind, ved Nat og ved Dag, hvis han ikke virkelig havde en naturlig Trang i den Retning.

Men denne den professionelle Politikers af det store Publikum lidet paaagtede Virksomhed inden hans eget Distrikt har ogsaa mange andre Sider. Hans stadige Haandsrækninger til Folk, som er kommet i Berøring med Politiet, indskrænker sig ingenlunde altid til forholdsvis skikkelige Personer, som en enkelt Gang paa Grund af et Rus, et Slagsmaal eller lignende er „kommet i Uleilighed;“ den udstrækker sig ogsaa til professionelle Forbrydere, hvor disse har gode Venner og Forbindelser i den politiske Verden, hvilket er meget langt fra at være noget sjældent Tilfælde.

Mangen en Gang i Chicagos Historie er en notorisk Tyv eller Bondefanger — især den sidste Slags Forbrydere — ved Politikeres Hjælp sat istand til at holde sit Uvæsen gaaende Aar efter Aar, og Politikerne har ogsaa i mange Tilfælde skaffet tvilsomme Etablissementer, som uden deres Hjælp vilde været stængt, saakaldt Politibeskyttelse, som bestaar i Beskyttelse *mod*, ikke af Politiet.

Naar saa hertil kommer, at den typiske professionelle Politiker i sin Egenskab af Byraadsmedlem, Medlem af Statens lovgivende Forsamling eller Countyraadet eller andre af de nævnte selvstændige og indtil en vis Grad lovgivende Styrer, tager ind de Penge, han tildels hjælper sine Vælgere med, ved at modtage Bestikkelser fra de store Korporationer som Betaling for Indrømmelser, der ellers skulde været dyrt betalte til Byen eller vedkommende anden Institution, af hvem de bevilges, saa er det ikke at undres paa, at den bedrestillede Del af Byens

Befolkning af og til bliver betaget af en stærk Indignation og reiser sig med Vælde for at drive de professionelle Politikere ud. Med dem af disse, som hører hjemme i de fattigste Distrikter, hvor der enten, som i første Ward, er en Befolkning af stærk tvilsom Karakter med et mærkbart Istænk af Forbryderklassen, eller en Arbejderbefolkning af væsentlig italiensk eller bøhmisk eller polsk Nationalitet, lykkes det nu ikke i Almindelighed denne Indignation, som i saafald væsentlig har sin Tilværelse udenfor vedkommende Distrikt, at komme nogen Vei; vedkommende Politikere bliver ganske rolig siddende i sin Stilling, i Almindelighed som Byraadsmedlemmer. Deres Stilling er uangribelig, saalænge der ikke i selve Distriktet opstaar en Mand, som véd at gjøre sig endnu populærere og udføre endnu flere Tjenester for Vælgerne; og en saadan Mand bliver da bare en ny Udgave af den gamle *Ward Heeler*.

I saadanne Distrikter, hvor den professionelle Politikers Magt bestaar alene deri, at de regierer Primærvalgene ved at fylde Lokalet op med sine Tilhængere og holde andre, der maatte ønske at stemme borte, — der kan det derimod undertiden lykkes at kaste et Byraadsmedlem eller anden Politiker ud af hans Stilling derved, at Modpartiet nominerer en hæderlig og vel anseet Mand, som saa hele den hæderlige og oplyste Del af Distriktets Beboere stemmer paa uden Hensyn til politisk Parti, hvorved altsaa Primærvalgets Indflydelse hæves.

Herved er imidlertid Døren aabnet for den Bevægelse, som i de senere Aar er bleven saa moderne i Chicago og andre amerikanske Storbyers Politik — den „upolitiske“ Bevægelse. Man erklærer simpelthen, at politiske Hensyn overhovedet ikke bør tages ved Byvalg; der bør alene lægges an paa at vælge gode Mænd, som vil røgte sine Pligter uden personligt Hensyn, ubestikkelig og ubundne af politiske Forbindtligheder.

For at arbejde for dette Maal dannedes der endel Aar tilbage en Forening, „Den municipale Vælgerliga“, som hurtigt tilegnede sig betydelig Indflydelse. Dens Arbejde har væsentlig bestaaet i foran hvert Valg at udstede Pamfletter med Oplysninger om de af begge Partier opstillede Kandidater og enten anbefalinger af eller Angreb paa disse. Der er Grund til at tro, at Ligaen virkelig har bevirket endel notorisk bestikkelige Politikeres Udelukkelse fra Embeder, skjønt det af og til har hændt, at Kandidater, som paa det varmeste var anbefalet af Ligaen, viste sig at være lidet bedre end dem, Ligaen angreb paa det voldsomste. Og forsaavidt er der Grund til at tro, at denne „upolitiske“ Bevægelse har været til nogen, ialfald foreløbig Fordel for Chicago.

Men der er ogsaa meget god Grund til at tro, at denne Fordel har været dyrekjøbt. Ikke alene har det været uundgaeligt, at den Klik, som regjerede i Ligaen, og det har været en ganske faatallig Klik, har benyttet sig af sin Magt paa en Maade, som gjorde, at der i mange Tilfælde bare blev en Ombytning af Personer fra den sædvanlige, gode gamle Maskinpolitik, medens dennes Aand og Resultater fremdeles sporedes, men selve Principet har vist sig ganske farligt.

Hvad denne Liga egentlig har gjort, har været at optræde som en Art politisk Formynder for Vælgerne; den har ligefrem sagt: *Den* Mand kan De stemme paa, men *den* Mand maa De ikke stemme paa; og mange brave Folk har, ialfald saalænge Ligaen stod paa Høiden af sin Magt og selv ikke var Gjenstand for nogen Mistanke, slaaet sig til Ro dermed og stemt, som det blev dem foreskrevet. Men hvad der trængtes for at gøre det herskende politiske System heldbringende, var netop det modsatte — ikke at gøre det let for Vælgerne og derved end yderligere holde dem fra selv at tage Del i Politiken og sætte sig ind i de foreliggende Spørgsmaal og lære de opstillede

Kandidater og deres Karakter at kjende, men derimod at tvinge dem til at gjøre dette. Det er den store, hæderlige Majoritets Deltagelse i den praktiske Politik, som er det eneste Redningsanker under Chicagos politiske Forholde, og enhver Bevægelse, som tjener til at holde denne hæderlige Majoritet i sin passive Tilstand, maa derfor betegnes som yderst betænkelig.

Hertil kommer ogsaa en anden Side af Sagen: De store politiske Partier har sine Traditioner at opretholde; der kan være meget at sige paa deres ledende Mænd, kanske, men det er dog en Kjendsgjerning, at der inden begge Partier findes en stærk Parti-Ansvarsfølelse, og naar Forholdene paa en enkelt Kant bliver for gale, har man altid seet, at Partiet selv har maattet reformere sig for ikke at gaa under; de hæderlige Elementer, som selvfølgelig altid baade findes inden hvert af Partierne og rent numerisk er i Majoritet, hvordan end i Øieblikket „Maskinen“ maatte være, har traadt sammen og taget kraftige Forholdsregler; det er selve Selvopholdelsesdriften, som har gjort dette nødvendigt, og det er skeet Gang paa Gang i enhver amerikansk Storbys, Countys og Stats Historie.

Den „upolitiske“ Bevægelse, som forøvrig har faaet stærk Støtte hos de saakaldte sociale Settlementer, som andetsteds er omtalte, virker i sine Bestræbelser til at udviske denne Partiernes Ansvarsfølelse, som, naar alt kommer til alt, vistnok er den amerikanske Samfundsordens bedste Værn.

Bevægelsen, mægtig som den har været, er da ogsaa i Tilbagegang og vil neppe holde sig synderlig længe, ialfald for denne Gang. Men den har virket mægtig tiltalende paa en hel Del mindre praktiske end velmenende Mænd i Chicago og vil uden Tvil med passende Mellemrum dukke op igjen i Fremtiden.

RETSFORHOLD

Chicago har en hel Mangfoldighed af Domstole; saa mange og saa mange forskellige Arter er der af dem, at de fleste Chicagofolk, hvis Forretning eller personlige Videbegjærlighed ikke bringer dem til at sætte sig ind i det, vistnok gaar gennem Livet uden nogensinde rigtig at have forstaaet Forskjellen paa dem allesammen.

De kan deles i to Klasser, „*Courts of Record*“ og Domstole, hvor egentlige Forhandlingsprotokoller ikke føres. De kan ogsaa deles i: Domstole, som hører under Staten Illinois, og Domstole, som hører under De Forenede Stater.

Domstole, som henregnes til *Courts of Record* er: Countyretten, Circuit Retten, Superior Retten, Kriminalretten, Skifteretten og Appelretten, allesammen under Staten Illinois, samt De Forenede Staters Circuit Ret og De Forenede Staters Distriktsret. Domstole, som ikke henregnes til „*Courts of Record*“, er Fredsdommerretterne, Politiretterne, som hører under Staten Illinois, samt De Forenede Staters Kommissionærer.

Countyretten og Circuit Retten var oprindelig Countyets almindelige Domstole i alle Sager udenfor egentlige Skiftesager, hvortil ikke regnes Konkursager, som hører under

de almindelige Domstole, ikke under Skifteretten. Kun hvis Søgsmalsgjenstandens Værdi oversteg 1,000 Dollars, skulde Sagerne anlægges ved Circuit Retterne. Men efterhaanden blev der for mange Sager, og Superior Retten blev derfor oprettet for at overtage disse; som det nu er, har Countyretten, der bare beklædes af én Dommer, væsentlig bare saadanne Sager til Afgjørelse, hvori det offentlige (det vil sige Staten, Countyet, Byen eller andre offentlige Styrer, ikke De Forenede Stater selv) har en særlig Interesse. Her behandles saaledes Valgsager og Sager angaaende speciel Beskatning af Eiendomsbesiddere til Brolægning af Gader, Indlægning af Vandledning i Gaderne og lignende. Superior Retten, der beklædes af 12 Dommere, behandler alskens almindelige private Sager, hvis Gjenstand overstiger 1,000 Dollars, og dens Jurisdiktion er i alt væsentlig den samme som Circuitretterne; der er ingen Grænse opad for Størrelsen af de Sager, som kan anlægges ved disse to Domstole, og heller ikke er der noget i Veien for at anlægge Sager, der dreier sig om et mindre Beløb end 1,000 ved dem, hvis dette skulde foretrækkes.

Disse Retter er allesammen forsaauidt sideordnede, som de danner første Instans, og deres Afgjørelser appelleres til Appelretten, hvis Dommerpersonale forøvrig af Statens Høiesteret besættes med Medlemmer af Circuit Retten efter Tur. Appelrettens Kjendelser appelleres til Statens Høiesteret, hvis Sæde er i Statens Hovedstad, Springfield. Videre kan Sagen ikke komme, medmindre den har et mellemstatligt Moment af den Art, at den retteligen fra først af skulde gaet til de føderale Domstole. De Forenede Staters Høiesteret har ikke Jurisdiktion over de enkelte Staters Høiesteretter i Almindelighed.

Dommerne ved alle disse nævnte Retter i Chicago er valgt paa sex Aar. De er folkevalgte og maa saaledes indtil en vis Grad være Politikere. Men det skal være

sagt til den amerikanske juridiske Stands Ros, at dette ikke har hindret, at Dommerstanden gennemgaaende har været grundhæderlige, og at dens Anseelse i det store og hele er grundfæstet.

De Forenede Staters Dommere er udnævnt af Præsidenten. Under dem hører saadanne private Sager, som har en mellemstatlig Karakter, samt alle Straffesager, hvori der handles om Overtrædelser af føderale Love; dette bliver særlig Sager omhandlende Falskmyntneri, Tyveri af Postsager, Forsendelse af usømmelig Literatur eller Billeder i Posten, Benyttelse af Posten til bedragersk eller paa anden Maade ulovligt Øiemed, Overtrædelse af Lovene om Samfærdsel mellem Staterne, særlig ulovlige Sammenslutninger af Handelskompanier („Trusts“). Endelig behandler de føderale Domstole et stort Antal Konkursansøgninger, idet man ved frivillig Konkurs har Anledning til under den bekjendte „Knut Nelson Lov“ at befri sig for sin Gjæld gennem de føderale Domstole paa en hurtigere og lettere Maade, end det gennem de forskjellige Staters Domstole lader sig gjøre.

Fredsdommer Retternes Antal er Legio. Af Fredsdommerne er 11 tillige offentlige Politidommere, til hvilken Stilling de er udnævnt af Byens Mayor, medens de til sin Fredsdommer Stilling er udnævnt af Guvernøren efter Indstilling fra Dommerne ved Byens *Courts of Record*, og Udnævnelsen stadfæstes af Statens lovgivende Forsamling, som er den, der i Virkeligheden besætter disse Poster, idet baade Dommernes Indstilling og Guvernørens Udnævnelse ofte har været tilsidesat af Lovgivningsmyndigheden af politiske Hensyn. Til Stillingerne som Politidommere er der knyttet en ganske betydelig fast Gage, medens de øvrige Fredsdommere lever udelukkende af Sportler.

Disse Fredsdommer Retter er en Skamplet paa Byens Retsvæsen. Alle de Misligheder, som her begaaes fra Aar til andet, fra Dag til Dag, vilde være nok til at fylde

Tusinder af Bind af de sorteste Forbryderromaner. Forholdene ved disse Retter vil ialfald indtil en vis Grad forstaaes, naar man hører, at disse Dommere ikke behøver at være Jurister, ligesaa lidt som Advokaterne der behøver at have nogen som helst Uddannelse, at Dommerne ikke har nogen som helst Løn, men alene er henvist til at leve af Sportler, at ingen Protokol føres uden over Sagens Udfald, og at en Sagfører eller Sagsøger kan anlægge sin Sag ved hvilketensomhelst af de utallige Fredsdommerretter inden Cook County, altsaa gjerne trække den indstævnte mange Mil bort fra hans Bosted, og holde paa at tage Udsættelser, indtil den indstævnte tilslut ikke blir istand til at møde punktlig, og derpaa i al Hast faa Dom.

Deraf, at juridisk Uddannelse er uforuden for disse Stillinger, følger, da Legislaturen og Guvernøren besætter dem, at de væsentlig bliver besatte med professionelle Politikere, hvilket igjen vil sige, at de besættes med et Antal uvederheftige Personer, som er saa indviklede i Partibaand og saa afhængige af den politiske Maskine, hvortil de hører, at det blir dem umuligt at øve Retfærdighed, selv om de maatte ønske det, naar en politisk Magthaver er interesseret i Sagen.

Deraf, at disse Dommere alene lever af Sportler, og at Sagsøgeren kan anlægge Sagen, hvor han vil i hele Countyet, følger, at disse Dommere i ikke ringe Grad bliver afhængige af de Advokater eller Flaere, som gjør Procedure ved disse Retter til en Specialitet, og der kommer ikke sjelden op Tilfælder, hvor det viser sig, at en saadan Advokat har en ligefrem Kontrakt med en Fredsdommer, oftest en i Udkanterne af Byen, om at han skal afgjøre alle de Sager, Advokaten anlægger i hans Ret, for en vis rund Sum pr. Maaned. At det ikke er hyggeligt at være den indstævnte under saadanne Omstændigheder, turde være indlysende.

Deraf, at der ingen ordentlig Forhandlingsprotokol føres, følger, at det bliver forholdsvis let, hvis Sagen skulde gaa Sagsøgeren imod, at faa den op engang til i en anden Fredsdommerret, hvor man har truffet bedre Foranstaltninger og er sikrere paa Udfaldet. Vistnok er dette forbudt, ialfald efter Lovens Bogstav, og man ser undertiden en og anden Flaer eller Fredsdommer anklaget for *Persecution* i den Anledning; men er man bare saa forsigtig at forandre Søgsmalsgjenstanden med nogle faa Cents, saa bliver Beviset for Sagernes Identitet under den fuldstændige Mangel paa Retsprotokoller omtrent umuligt at føre. Desuden er Ofrene for denne Trafik for det meste Fattigfolk, som ikke har Greie paa at Klage.

Disse Retter har ikke Jurisdiktion i Privatsager, som dreier sig om Beløb paa over 200 Dollars. I Sager, som dreier sig om et mindre Beløb, har de Jurisdiktion i alle Gjældssager, Søgmaal om Løsøre og andre Tvistemaal, som ikke dreier sig om fast Eiendom. Derimod har de ikke Jurisdiktion i Sager om fast Eiendom og heller ikke i Sager, som dreier sig om Erstatning for Beskadigelse paa Person, selv om det paastaaede Beløb er mindre end 200 Dollars, ligesaalidt som de har Jurisdiktion i de saakaldte *Chancery* Sager, hvorunder især gaar Skilsmisssager, Sager, hvori paastaaes udstedt *Injunctions* (Forbud), eller som omhandler Opgjør mellem Kompagnoner.

I Straffesager har disse Fredsdommere to Funktioner: I Sager, hvor Straffen alene er en Mulkt, kan de ilægge en saadan indtil 200 Dollars eller frikjende den anklagede. I Sager, hvor Straffen er større, kan de alene henvise den anklagede til Grandjuryen eller afvise Sagen.

De fleste Straffesager gaar imidlertid gennem de egentlige Politiretter, hvis Lokaler er i 11 af Byens Politistationer. Her er en Repræsentant for Byen tilstede som

Aktor, en saakaldt „assisterende Byanklager“. Dennes væsentligste Funktion skulde være at paase, at ikke Forbrydere bliver frikendte eller bliver slupne fri mod en Mulkt i Sager, hvor de skulde henvises til Grandjuryen for ved Kriminalretten at idømmes en større Straf; men de er udnævnte af Byens Anklageadvokat, der igjen har sin Udnævnelse fra Mayoren, den samme, hvem Politidommeren skylder sin Udnævnelse, og de tilhører saaledes begge samme politiske Maskine. Hvor politisk Indflydelse gjøres gjældende for at fri en Forbryder, er derfor den Garanti, som denne Repræsentant for Byens Interesse yder, saare forsvindende, og Antallet af professionelle Forbrydere, som aarligaars slipper løs ad denne Vei, efterat Politiet har faaet fat i dem, er meget stort. Særlig gjælder dette Svindlere og Bondefangere („*Confidencemen*“), der ofte ved Siden af denne Virksomhed besidder ikke ringe politisk Indflydelse.

At Politidommere iøvrig, bortset fra Modtagelighed for politisk og anden Indflydelse, er ligefrem bestikkelige, derfor foreligger der næppe noget Bevis, og der synes heller ikke at være nogen Grund til at tro dette, skjønt Paastande derom ofte har været fremsatte; her handles om de 11 Politidommere i deres Egenskab af saadanne; at der blandt de almindelige Fredsdommere findes et stort Antal, som har modtaget ligefrem Bestikkelser, derom kan der fornuftigvis ikke næres Tvil.

Foruden de nævnte Maader at lade en Forbryder med politisk Indflydelse eller med Venner, der besidder saadan, slippe fra en Sag, er der endnu en, som benyttes endnu mere end de to nævnte; dette er ved „Straakautio“. Som bekjendt benyttes Kautio for Forbrydere i Amerika i overordentlig stor Udstrækning; den eneste Anklage, under hvilken der kan nægtes Kautio, er Mord. I alle andre Tilfælde kan Forbryderen forlange at løslades mod Kautio, selv om der er al Grund til fra hans Person at

slutte sig til, at han vil rømme, og selv om det maatte være aldrig saa indlysende, at hans Bestræbelser vil gaa ud paa Ødelæggelse af de Beviser, som haves mod ham. Nu skal denne Kautio n naturligvis godkjendes; men før Grandjuryen har fattet Tiltalebeslutning, er den Politidommer eller Fredsdommer, som henviser den anklagede til Grandjuryen, bemyndiget til at foretage denne Godkjendelse.

Ved Politiretterne findes der altid en eller flere professionelle Kautio nister, som underskriver Kautio nerne mod en vis Godtgjørelse. Enkelte af disse Folk eier virkelig endel, men i saafald har de gjerne sørget for at sætte det i sin Hustrus Navn eller sikre sig paa anden Maade; og de fleste af dem eier ingenting. Deres Kautio n bliver imidlertid godkendt af Politidommeren, fordi vedkommende Kautio nist er en politisk Arbejder af nogen Værdi for Maskinen, og fordi han skal lønnes herfor og ikke har faaet nogen anden Løn i Form af en politisk Stilling. Ved den største af alle disse Politiretter, paa Harrison Street Polistation midt i Byen, har saaledes i en Aarrække en Saloonvært, hvis Værtshus er et notorisk Tilholdssted for professionelle Forbrydere af begge Kjø n, og som selv gjentagne Gange har været paa Slaveriet og udstaaet andre Straffe for Tyveri og Røveri, været antaget som Kautio nist, uagtet det Gang paa Gang har vist sig, at han ingenting eier, og at der intet mere har været at foretage, naar vedkommende Forbryder er flygtet.

Kriminalretten bestaar af Dommere fra Circuit og Superior Retterne, som til sine Tider er Kriminaldommere. Som bekjendt har man saavel i private som kriminelle Sager Jury i Amerika; dette gjælder dog ikke de tidligere omtalte „*Chancery*“ Sager, som afgjøres af vedkommende Dommer alene. Hver af de 12 Superior Ret Dommere og 15 Circuit Ret Dommere holder Ret for sig med hver sin Jury; kollegiale Domstole kjendes alene i Appelretterne.

I Fredsdommerretterne er der Anledning til at faa Jury, naar det forlanges af Parterne; men denne Anledning benyttes forholdsvis sjelden.

Statsadvokaten, som tager sig af saadanne kriminelle Sager, som ikke kan afgjøres af Fredsdommere, har et Antal Assisterter eller Fuldmægtiger, og denne Stilling er overordentlig vigtig, saaledes som Forholdene er. Den har, ligesom de egentlige Dommerstillinger, gennemgaaende været besat med hæderlige Mænd. Statsadvokatens Befatning med en Sag begynder ved Grandjuryen, som er samlet ca. 1 Uge hver Maaned. Den bestaar af Medlemmer, som udtrækkes for hver Maaned af en Jurykommissionær, og dens eneste Befatning med Sagen er at fælde Tiltalebeslutning mod den anklagede eller at nægte at gjøre dette; i sidste Tilfælde er den anklagede dermed færdig, medmindre andre Beviser kommer til, som bevirker, at en senere Grandjury vil sætte ham under Tiltale. Men da den anklagede selv ikke bliver afhørt, ligesaa lidt som han faar Anledning til at føre Vidner eller iøvrig fremsætte noget Forsvar, saaledes at alene Beviserne mod ham tages i Betragtning, vil der i Regelen være liden Fare for, at Tiltalebeslutningen udebliver, hvis der i det hele er nogensomhelst Udsigt til, at han vil blive dømt. Som Regel vil den anklagede være „holdt til Grandjuryen“ af en Fredsdommer, men hvis han isaafald er paa Frifod mod Kaution, bliver der udstedt ny Arrestordre, og hans Kaution maa fornyes og godkjendes af Statsadvokaten.

I Mordsager bliver derimod den anklagede henvist til Grandjuryen af en anden Embedsmand, nemlig *the Coroner*. Denne Embedsmand og hans Assisterter præsiderer over en Jury, som afgiver en Kjendelse i ethvert Tilfælde, hvor en Person er eller antages at være kommet afdage paa en unaturlig Maade. Kjendelsen indeholder, Afgjørelser af hvem den Afdøde var, Dødsmaaden, og hvorvidt nogen skal henvises til Grandjuryen som ansvarlig for hans Død.

Undlader Coronerjuryen ved denne Undersøgelse (*Inquest*) at henvise nogen, kan den mistænkte gennem en Arrestordre, udtaget hos en Fredsdommer, blive stillet for denne og af ham henvist til Grandjuryen. Udenfor dette Tilfælde faar Fredsdommerne intet at gjøre med Mordsager.

Foruden de regelmæssige Kriminalretter, hvoraf der til enhver Tid er ca. 6 i Arbeide, undtagen i de to Maaneders Retsferie om Sommeren, er der en særegen Domstol for Børn. Denne, *Juvenile Court*, er af meget ny Oprindelse, men har udrettet meget godt. Foruden som en Strafferet har den ogsaa Jurisdiktion i Sager, hvor Børn paastaaes at være uden ansvarlige Forsørgere og at trænge offentlig Hjælp; den kan, hvis dette Forhold ansees bevist, ved Kjendelse overdrage Barnet til en offentlig Stiftelse eller til en Slægtning eller anden ansvarlig Person, som har vist, at han eller hun nærer Interesse for Barnet og kan antages at ville give det en god Opdragelse. Dette kan ske, selv om Barnet har Forældre i live, hvis disse findes uskikkede til at opdrage et Barn. Til denne Domstol hører der ogsaa et helt Apparat af „*Probation Officers*“, som fører Opsyn med Børn, som findes at være paa Afveie, uden at Retten finder det nødvendigt at sende dem til en offentlig Opdragelsesanstalt eller Strafanstalt.

Som det vil sees af denne korte Fremstilling, er Spørgsmaalet om en Domstols saglige Kompetens i Chicago temmelig indviklet, og man vil da ogsaa ganske utrolig ofte se det bragt op under saavel private som kriminelle Sager, og meget hyppig bliver Sager afvist som anlagt ved urette Domstol.

Til dette vidløftige System af Domstole hører der da ogsaa et meget indviklet System af Politi og Retsbetjente. De Forenede Staters Domstole har sin egen *Marskal* med et Antal Assistentter ligesom en hemmelig Politietat, hvortil kommer Postvæsenets Inspektører, der ogsaa fungerer

som Politi og foretager et stort Antal Arrestationer saavel for Misbrug af Posten som for Tyverier fra Postvæsenet.

Til Fredsdommerretterne hører der et Sæt Retsbetjente og Politimænd, som kaldes *Constables*, og som er folkevalgte; disse Folk fungerer som Stævnevidner, Exekutionsbestyrere, udfører Arrestordrer, udtaget i Fredsdommerretterne (ikke Politiretterne), og driver desuden privat i mange Tilfælde Inkassoforretninger. Af en eller anden Grund er det efterhaanden blevet saa, at overordentlig mange af disse *Constables* — der er et meget stort Antal af dem — er forhenværende Straffanger eller ialfald i Bund og Grund uhæderlige Personer, som benytter sine Stillinger til ligefremme Udsugelser. De vælges ved Countyvalgene, og det store Antal af dem paa Valgseddelen i Forbindelse med den ringe Anseelse, Stillingen medfører, bevirker, at Vælgerne i Regelen simpelthen ikke ser paa Navnene, men stemmer paa det Sæt, som staar anført under Navnet paa det Parti, han vil støtte. At give en en mere indgaaende Beskrivelse af alle disse „Konstablere“ Misbrug og Udsugelser overfor Fattigfolk vilde føre for langt, men her skal dog til Belysning meddeles et Par Exempler paa deres Fremgangsmaade og Samarbejde med de ligesaa berygtede Fredsdommere.

En *Constable* blev dræbt i 1902, og ved Undersøgelsen af Liget fandt man en Domsudskrift mod J. S. i en af Lommerne; denne Dom var sex Aar gammel, og den lød paa 196 Dollars med Omkostninger paa 78 Dollars, tilsammen 274 Dollars, deraf afskrevet paa Dokumentet som betalt 76 Dollars. J. S. var imidlertid død, men hans Enke viste sig at eie en Slagterbutik. En anden Konstabel overtog Papiret og begav sig fulgt af to Hjælpere, til Enkens Butik, tvang hende og hendes Søster ind i et Bagværelse og bortførte en Del af Butikudstyret; de syntes imidlertid ikke, at de fik nok med sig, skjønt det

opgaves af Enken at være værd 400 Dollars; Naboerne stimlede nemlig sammen, og Konstabelen fandt det klogest at fortrække for den Gang med det, han havde faaet læsset paa Vognen. Dagen efter kom han imidlertid igjen med fire Hjælpere og havde da forsynet sig med Arrestordre mod Enken og hendes Søster, udtaget for en Fredsdommer, som boede ca. 15 engelske Mil borte. Medens han bragte de to Kvinder did, bortførte hans Hjælpere alt, som fandtes i Butiken, lige til Markiserne udenfor Vinduet. Da Konstabelen blev arresteret efter en Tids Forløb, fremlagde han en Kvittering, som viste, at alle de saaledes bortførte Gjenstande var solgt for 75 Dollars. Han fik en Mulkt paa 10 Dollars, fordi der fandtes at foreligge „Uregelmæssigheder ved Exekutionen“, hvilken Mulkt han med Glæde betalte, da disse „Uregelmæssigheder“ utvilsomt havde indbragt ham mindst 500 Dollars. Ved denne Leilighed blev der imidlertid anlagt Erstatningssag mod ham, men denne Sag var endnu ikke afgjort elleve Maaneder efter Sagsanlægget, og da Enken i Mellemtiden er blevet aldeles forarmet som Følge af Tabet af sin Forretning, er det tvilsomt nok, hvilket Udfald Sagen tilslut vil faa.

En norsk Enke skyldte en Mand 10 Dollars. Denne Foræring blev solgt til en Sagfører af den værste Type, som drev et Inkassokontor sammen med en Konstabel, og med en Fredsdommer i Kompaniskabet; Fredsdommeren viste sig imidlertid at have haft fast Løn, ikke Andel i Udbyttet. For Fordringens Beløb gaves Dom tilligemed 11 Dollars i Omkostninger, uden at Enken havde været i Retten, da Dommen blev afsagt; hun blev vistnok stævnet og mødte op et Antal Gange, idet Sagen stadig blev udsat; men dengang Dommen blev afsagt, var hun hverken tilstede eller stævnet. Da hun imidlertid fik vide om Dommen og traf Forberedelser til at faa Sagen bragt for en ordentlig Domstol, lod Sagføreren sin Fredsdommer

udstede en Arrestordre mod hende, og hans Kompagnon, Konstablen, fik Ordren og arresterede hende. Hun blev imidlertid ikke bange, som Hensigten havde været, men fik i Hast fat paa en hæderlig Sagfører, og Sagen endte med, at vedkommende Inkassator tilligemed Konstablen blev dømt til Slaveriet. Dette Udfald fik denne Sag; men det viste sig under den, at den samme Fremgangsmaade var benyttet i et meget stort Antal andre Tilfælde, hvor det var lykkedes at skræmme Offeret og saa tage fra ham, hvad han havde, ifølge den opnaaede Dom. Fredsdommeren slap fri, da der ikke fandtes at være tilstrækkelige Beviser mod ham. Han tilstod forøvrig i Retten, at han havde havt fast Gage af Inkassokontoret for at „afgjøre“ alle dets Sager.

De ordentlige Domstole under Staten har ogsaa et eget Sæt Retsbetjente med Politimyndighed, nemlig „Skeriffen“ og hans Assisterer. Disse exekverer Rettens Ordre og udfører Arrestordre, udstedte af disse Dommere.

Byens regelmæssige Politi bestaar af ca. 3,000 Mand. Det er under Kommando af en Politichef, under hvem sorterer fem Inspektører, der hver kommanderer en Division. Inden hver Division er der igjen et Antal Politistationer, som hver kommanderes af en Kaptein, hvis det er af de større Stationer, ellers af en Løitnant. Den laveste kommanderende Grad er Sergeanter. For hver Grad, en Politimand skal avancere, maa han underkaste sig en Examen, idet Politiet siden 1896 har hørt under *Civil Service* Systemet. En saadan Examen maa ogsaa aflægges for at gaa fra uniformeret patruljerende Betjent til Detektiv. Ethvert Medlem af Politistyrken maa begynde nedenfra som patruljerende Betjent; den eneste i hele „Politidepartementet“, som staar udenfor *Civil Service* Systemet, er Chefen. Nogen Fordring til juridisk Uddannelse for Politiembedsmænd kjendes ikke, heller ikke for Chefens Vedkommende.

Chicagos Politi har ofte været Gjenstand for drøie Beskyldninger, og der har af og til været Folk af meget tvilsom Karakter blandt dem. Men i det store og hele maa det siges, at siden *Civil Service* Systemets Indførelse har Politiet været saa bra, som man under Omstændighederne kan vente. Om dets Dygtighed og dets Medlemmers personlige Mod har der aldrig været reist Tvil. Imidlertid benyttes endnu af og til Politiet i politiske Øiemed, særlig Detektiverne, ligesom politisk Indflydelse endnu er nødvendig for at komme ind i Politistyrken. Politiets Anseelse er i Chicago overordentlig stor, og at blive Politimand er det høieste Lykkens Maal for et stort Antal Chicagofolk. For at blive det maa man imidlertid være „et Hoved høiere end alt Folket“ og i Besiddelse af udmærkede Legemskræfter. Og for at trives i denne Stilling maa man være i Besiddelse af betydeligt Mod og Koldblodighed i Fare, for en Chicago Politimand er ofte i Livsfare.

Om at give nogen, selv noksaa sammentrængt Oversigt over Lovgivningen kan der naturligvis ikke blive Tale, men der skal i det følgende omtales endel Egenheder ved Ordningen, som er af den Art, at de strax vil falde en opmærksom Iagttagelse i Øinene.

Noget af det, en da først vil lægge Mærke til, er den Mangfoldighed af Erstatningssager, som verserer for Domstolene; de almindeligste af disse er „*personal damage suits*“, Sager, hvorunder Erstatning søges for Skade paa Person eller for Dødsfald ved Ulykkestilfælde. Erstatning for Ulykkestilfælder af forskjellig Sort bliver nemlig idømt snart sagt i alle Tilfælder, hvor den tilskadekomne ikke selv kan lægges betydelig Skjødsløshed tillast. Først og fremst bliver der ved omtrent alle Jernbane- og Sporveisulykker betalt Erstatning, og det selv om den tilskadekomne har været noksaa uforsigtig, noget som ledede til, at der i et overordentlig stort Antal Sager af denne Art

mod to af de største Sporveisselskaber i Chicago var be-
gaaet Jurybestikkelse; dette blev opdaget i 1898 og ledede
til en Række uhyggelige Skandaler, hvorunder endel Advoka-
ter kom i Uleilighed uden dog at faa strengere Straf
end 2,000 Dollars Mulkt. Det gjentog sig i 1902 med lig-
nende Udfald. Bevis for, at selve Selskabets Bestyrelse
var medskyldig blev ikke leveret i noget af Tilfældene.

Dernæst er enhver Eiendomsbesidder ansvarlig for For-
taugenes Tilstand udenfor hans Hus eller Tomt; og den,
som kommer tilskade der, vil som oftest faa Erstatning,
hvis det kan paavises, at der i Fortauget manglede en
Planke eller en Sten, da Ulykken skeede. Her er imid-
lertid Byen solidarisk ansvarlig, hvilket har ført til, at
disse Sager næsten altid anlægges direkte mod Byen, og
der var i 1902 udestaaende mod Byen Chicago i Doms-
beløb af denne Art over tre Millioner Dollars. Ogsaa i
Forbindelse med disse Sager har der været en Række
Skandaler, men ikke af samme Art som det nys nævnte;
i dette Tilfælde har der aabenlyst og ofte været paastaet
i den offentlige Presse, at der fandt et Samarbejde Sted
mellem Byadvokaten, en folkevalgt Embedsmand, som
med sine Assistenters skal forsvare Byen i disse Sager, og
Advokaterne for de tilskadekomne. Til nogen Straffesag
har dette dog aldrig ledet.

Endelig er der Anledning til med Udsigt til et heldigt
Udfald at anlægge Erstatningssag mod Eierne af en Bygning,
hvor man kommer tilskade, f. Ex. ved en Elevatorulykke
eller paa anden Maade, mod en Arbejdsgiver, i hvis Tje-
neste man kommer tilskade o. s. v.

Alle disse Erstatningssager har udviklet en egen Art
Sagførere, som gjør dem til en Specialitet, og som i Regelen
antager dem paa den Betingelse, at de skal have Halv-
delen af det mulige Domsbeløb mod at lægge ud alle Om-
kostninger under Sagen. Denne Art Sagførere har, hvis
de har noget at gjøre, gode Indtægter, men er ikke meget

anseede. De pleier at holde Agenter, som underretter dem om, naar en Ulykke af en eller anden Art er indtruffet, hvorpaa de opsøger den tilskadekomne eller, hvis vedkommende blev dræbt, hans Efterladte. I et Hus, hvor en af Familiens Medlemmer er kommet tilskade, vil der gjerne indfinde sig en Sværm af disse paatrængende Jurister, som i de nærmeste Dage efter Ulykken gjør Livet endnu tristere at bære for vedkommende og hans Familie, end selve Ulykken har været istand til.

Forøvrig indskrænker naturligvis Erstatningssøgmaalene sig ingenlunde til de nævnte Sager, og i det hele anlægges et stort Antal Søgmaal, hvori man andetsteds vilde nedlægge Paastand af anden Art, i Amerika i Form af Erstatningssøgmaal. Sager, hvorunder gjøres Paastand paa Erstatning for brudt Ægteskabsløfte er saare almindelige, hvilket hænger sammen med, at Ægteskab i de fleste Henseender i Amerika retslig betragtes som en ganske almindelig Kontrakt; for at vinde en Sag om Erstatning for Brud paa Ægteskabsløfte behøver man ikke at bevise noget andet, end at den sagsøgte har lovet at gifte sig med en og misligholdt dette Løfte, samt at dette har forvoldt en Skade, hvorunder aandelig Lidelse, „et knust Hjerte“, medregnes. Hyppig anlægges ogsaa Erstatningssag for „Aflidelse af en Ægtefælles Kjærlighed“, enten mod en Person, som selv har fortrængt den sagsøgende i hans eller hendes Ægtefælles Kjærlighed, eller som med Overtalelse, Sladder eller paa anden Maade har bragt Ægtefællen til at forlade den sagsøgende.

En anden Ting, som falder i Øinene, er den hyppige Erklæring fra Domstolenes Side, at en Lov, som er vedtaget af Statens lovgivende Forsamling, af Byraadet eller Countykommissionen, er ugyldig, enten som ukonstitutionel, eller fordi den, hvis den er vedtaget af de to sidstnævnte Forsamlinger, kommer i Konflikt med Statens Love. Dette er en saa hyppig Forekomst i Illinois — og andetsteds i

Amerika, — at der altid, naar en Lov er vedtaget, sees opkastet det Spørgsmaal, om den nu ogsaa er gyldig. Et saa stort Antal Love er af Domstolene, enten helt eller for enkelte Paragrafers Vedkommende, erklæret ugyldige bare i de sidste 6—8 Aar, at en norsk Jurist næppe vilde være istand til at tro det.

Endnu en Ting, som strax vil paatrænge sig en Iagt-tager, er den Omstændighed, at et overordentlig stort Antal Love vedtages, uden at der nogensinde gjøres nogetssomhelst Forsøg paa at overholde dem. Der har udviklet sig den Praxis, som er en Følge af den politiske Ordning, at naar et eller andet Forhold gjøres til Gjenstand for Agitation, og den offentlige Mening bliver indtaget mod dette Forhold, saa vedtager ufravigelig det Parti, som har Majoriteten i vedkommende lovgivende Forsamling, en Lov, som er beregnet paa at tilintetgjøre dette Forhold; dermed har Opinionen gjerne gjort fra sig — Folk er bleven træt af denne „Sag“, en anden „Sag“ er kommet isteden, og det hele gaar i Glemmebogen; Loven bliver aldrig gennemført. Dette gjælder ikke bare Smaating; der er en Lov, hvis Straffebestemmelser, hvis de blev gennemført, vilde bringe de fleste Exporthandlere i Chicago paa Slave-riet, idet den under saadan Straf forbyder Modtagelse af Rabat paa Fragt fra Statens Jernbaneselskaber; men ingen tænker sig nogensinde Muligheden af, at denne Lovs Straffebestemmelser skulde blive gennemført. Hyppigst vil man naturlig se dette Forhold med Hensyn til Bylove og andre Love omhandlende mindre alvorlige Forbud; men, som sagt, der er Love med yderst strenge Straffebestemmelser, udstedte af Statens Legislatur eller endog af De Forenede Staters Kongres, hvorom det samme gjælder. Der er et overordentlig stort Antal saadanne Love i Illinois og i Chicago. Den demoraliserende Indflydelse, dette Forhold maa øve og paaviselig øver, synes man fuldstændig at overse.

Den fuldstændige Suverænitet, Politiet i Chicago lægger for Dagen med Hensyn til Arrestation af Personer, mod hvem der intet Bevis haves, er ogsaa næsten utrolig. Efter Loven kan man ikke holdes i Arrest længer end 24 Timer uden at blive „bøgført“ under en bestemt Anklage og fremstillet for en Politidommer eller anden Dommer. Men i Tilfælde, hvor Politiet ikke er istand til at skaffe endog det svageste Bevis, undlader de simpelthen at bogføre Arrestanten, beholder ham i Arresten og underkaster ham en Krydsexamination, som paastaaes at være af en høist uhegelig Art; der klages hyppig over, at Haandgribeligheder er bleven anvendt under disse Krydsexaminationer. Har Arrestanten Venner, og er han istand til at faa disse underrettet om sin Stilling, saa vil de ved at engagere en Advokat og anlægge „*Habeas Corpus*“ Sag i en *Court of Record* kunne tvinge Politiet til enten at stille en bestemt Anklage mod den arresterede og levere et Sandsynlighedsbevis for hans Skyld, eller ogsaa at løslade ham. Imidlertid haves der nok af Exempler paa, at Politiet i særlig graverende Tilfælde har gjort det umuligt for Arrestantens Venner at faa Besked om Arrestationen ved simpelthen at flytte Arrestanten fra den ene Politisation til den anden. For alt dette har den arresterede, selv om det skulde vise sig, at han aldeles ingen Skyld havde, praktisk talt ingen Regres; tvært imod hvad man skulde vente, er det nemlig ved en Række Præjudikater fastslaaet, at Byen ikke er ansvarlig for denne Art Skade, og den eneste, man kan holde sig til, er vedkommende Politiembedsmand, som for det meste ikke eier noget. Er derimod Arrestordren oprindeligt udtaget af en Privatmand, som har Formue, vil en Erstatningssag mod ham undertiden kunde vindes.

Ligesom det indbyrdes Forhold mellem Domstolene med Hensyn til Kompetens er meget indviklet, saaledes er ogsaa Forholdet mellem sideordnede Domstole noksaa gaade-

fuldt. Man ser saaledes ofte en Kjendelse, udstedt af en Dommer i Superior eller Circuit Retterne, omgjort af en anden Dommer, tilhørende samme Ret. Man ser ogsaa en Sag fremført for den ene Dommer og af ham afvist, antagen og afgjort af en anden Dommer i samme Ret.

Et Retsinstitut, som man i De Forenede Stater stadig hører omtalt, og hvis Virkninger man støder paa hver Dag, er Forbudet, *the Injunction*. Forbud udstedes saavel mod Handlinger, som uden dette Forbud, som er rettet mod bestemte navngivne Personer, vilde være fuldstændig lovligt, som mod Handlinger, der i og for sig vilde være Forbrydelser. I sidste Tilfælde faar Forbudet sin Betydning deri, at en Overtrædelse deraf gjør det muligt at straffe Overtræderen efter en summarisk „*Contempt of Court*“ Proces, hvorunder der ikke anvendes Jury, og hvor Dommeren indtager en friere Stilling end i almindelige Straffesager, men hvorunder Straffe lige op til Slaveri kan idømmes. En af Hovedanvendelserne for denne Art Forbud er under Streiker, da der udstedes Forbud mod, at Streikerne overfalder Arbeidere, som er antagne i deres Sted, eller mod paa anden Maade at lægge Hindringer i Veien for Arbeidsgiverens Forretninger. Dette har bidraget meget til at gjøre disse retslige Forbud overordentlig forhadte, og der er en meget stærk Folkeopinion for deres Afskaffelse over hele Landet.

En særegen let Adgang gives der til at grøre Krav paa Løsøregjenstande. Man henvender sig til en Dommer, som udsteder et „*Replevin Writ*“, hvorved Besidderen paalægges at bringe Sagen i Retten, eller den fratages ham af vedkommende Retsbetjent, som exekverer Dokumentet, og ved det berammede Retsmøde afgjøres det da, hvem der er Eier af Tingene.

Tiltrods for at der i Chicago til Stadighed er et saa stort Antal Dommere, som nævnt, hver med sit Apparat af Jury- og Retsbetjente, i Virksomhed, er Domstolene

aldeles overlastede med Arbeide, og det tager ofte utrolig længe, før en indbragt Sag kommer til Behandling. Det er meget almindeligt, at for Exempel en Erstatningssag dreier sig om et Ulykkestilfælde, som tildrog sig fire til fem Aar før Sagens Optagelse. Er Sagen først paabegyndt i Realiteten, varer det i Regelen ikke mere end en halv til tre, fire Dage, før den bliver afgjort, medmindre den er særlig indviklet, og selv da gives der ingen Udsættelse, noget der er en Følge af Jurysystemet og den mundtlige Procedure baade i kriminelle og civile Sager.

Dette gjælder naturligvis bare de egentlige Domstole. I Fredsdommerretterne kommer Sagerne som Regel hurtig nok op, men udsættes til Gjengjæld fort væk.

Betragter man under ét de Misligheder, hvorunder Rets-tilstanden i Chicago unægtelig og uimodsigelig lider, vil man saaledes finde, at de for en væsentlig Del skriver sig fra to Aarsager: de politiske Forholde og Byens hurtige Væxt.

De politiske Forholde med de mange folkevalgte Embedsmænd, for hvem det er en absolut Nødvendighed at tilhøre og opretholde en politisk Maskine, medfører med uomgjængelig Nødvendighed, at Partiskhed bliver vist, at Mænd med stærk politisk Indflydelse bliver Gjenstand for en Hensyntagen, som ikke bliver almindelige Borgere til Del. Politiske Haandlangere maa belønnes, og denne Belønning maa gives i Form af Stillinger, som disse Haandlangere saa benytter til sin egen Berigelse, beskyttede i sine Overtrædelser af Lovene ved sin politiske Magt og ved den Omstændighed, at de tilhører en „Maskine“, hvis Medlemmer gjensidig støtter hinanden, hvad der saa indtræffer. Hvad man her har at undre sig over, er ikke de Misligheder, som findes, men de mange, som kunde findes, som Forholdene er; særlig er det at undre sig og glæde sig over, at den høiere Dommerstand har formaaet at holde sig saa uangribelig, som Tilfældet er. Dette har

sin Grund deri, at den juridiske Stand, Advokaterne, altid holder en Haand over Dommervalgene, og ingen Advokat, som blandt sine Kolleger havde et slet Rygte, vilde have synderlige Udsigter til at seire i en Valgkamp som Kandidat for et Dommerembede.

Af Chicagos unaturlig stærke Væxt følger, at Lovgivningen ikke har formaaet at holde Følge med Forholdenes Udvikling. Fredsdommerinstitutionen, som nu i Chicago er en Pestbyld paa Retsforholdene og en Kilde til de værste Misbrug, har saaledes utvilksomt engang i Tiden, da Forholdene var mindre, været en meget heldig Institution, hvad den vistnok den Dag idag er under de mere gennem-sigtige Forholde i de mindre Byer og paa Landet.

BLADE OG LITERATUR

Chicago har naturligvis et stort Antal Blade og Tidsskrifter af forskjellig Art. Hvad Dagbladenes Antal angaar, er det imidlertid ikke saa stort, som man i en By paa to Millioner Mennesker skulde formode. Borseet fra Fagblade og Blade i fremmede Sprog, hvorom mere nedenfor, har Chicago ikke mere end otte Dagblade, hvoraf fire udkommer om Morgen og fire om „Aftenen“; af de sidste udkommer der dog flere Udgaver i Dagens Løb, regelmæssig Klokken 12, Klokken 3 og Klokken 5, saa at Betegnelsen „Aftenblade“ som de alle fører, bliver temmelig vildledende. To af disse Aftenblade har ogsaa en senere Udgave, „Sportsudgaven“, som væsentlig indeholder Sportsnyheder, men ogsaa medtager senere Nyheder af almindelig Art, og en af dem har desuden en Morgenudgave. Alle disse Udgaver har dog en væsentlig Del af Stoffet fælles.

At der er et forholdsvis saa lidet Antal Blade, har sin Grund i de svære Fordringer til Stofmængden, som gjør det umuligt at sætte igang et Blad uden en meget stor Kapital og et meget stort Salg for at dække Driftsomkostningerne, samt deri, at et Blad ikke kan bestaa uafhængigt af de andre, idet der, som senere vil paavises, hører

en „*Franchise*“ i et af Telegrambureauerne til. Denne Tingenes Tilstand har igjen ført til en stærk Konkurrance mellem de bestaaende Blade, og da de alle er og maa være anlagte paa de brede, ja de bredeste Lag, har Konkurrancen givet sig Udslag ikke i en Kappelstrid om, hvem der kunde levere den bedste Avis, men hvem der kunde levere den største og den mest opsigtsvækkende Avis. I en meget stor By vil dette sidste Moment naturligvis altid let fortrænge de bedre Sider ved Dagspressen, og i Chicago er det blevet en ren Sygdom hos dem.

De Egenskaber, som særlig slaar en ved Iagttagelsen af Chicagos Dagspresse, er følgende: Bladenes og da særlig Søndagsbladernes uforholdsmæssige Størrelse, deres Artiklers ofte urimelige Længde i Forhold til Indholdets Værdi, deres Indtrængen paa Enemærker, som burde være private og derfor Pressen og Publikum uvedkommende, deres Jagen efter Sensationer, deres suveræne Ligegyldighed for Fakta og for alt, som nærmer sig til sagkyndig Viden, men paa den anden Side deres udmærkede Nyhedsindsamling, deres velskrevne og letlæste Artikler og deres smukke Ydre. Gaar man disse Egenskaber lidt efter i Sømmene, vil man snart finde, at der findes en Forklaring paa dem allesammen.

Størrelsen er, som allerede antydte, en Følge af den eiendommelige Form for Konkurrance; der maa leveres meget for Pengene. Man skulde tro, at ialfald et enkelt Blad af en rimelig Størrelse, med korte, koncise Nyheder, vilde kunne regne paa tilstrækkelig Støtte i en Storby som Chicago til at existere; men det er ikke saa. Det har været forsøgt; „*Evening Post*“ udkom en Tid i lidet Format og kaldte sig „*a busy man's paper*“, men den maatte indstille det og paany begynde at udkomme i 12-sidet, 7-spaltet Format. Den havde alle et stort Blads Hjælpe-midler, var Medlem af det største Telegrambureau og af „*City Press*“, havde en fuldstændig Stab af Redaktører

og Reportere, havde de bedste Forbindelser, særlig paa Børsen; men det hjalp altsammen ikke, den maatte gjenoptage det fulde Format for ikke at gaa under.

Denne abnorme Størrelse af Bladene fører igjen til, at man maa gjøre, hvad amerikanske Journalister kalder „*to write against space*“, det vil sige skrive for at fylde Plads. En eller anden ubetydelig Nyhed bliver ofte „skrevet op“ paa fuld Spalte eller mere — og en Spalte i en Chicagoavis er utrolig drøi — og alskens Detaljer bliver sat til; nu er det ofte ikke engang den Reporter, som har bragt Nyheden ind, som besørger denne „Skreven op“, men derimod en assisterende Lokalredaktør, og man kan da omtrent danne sig en Forestilling om, hvor paalidelig disse Detaljer bliver, da Vedkommende jo ikke kjender nogetsomhelst mere til Sagen end det, som indeholdes i det oprindelige Referat. Om dette end ikke er Tilfældet, saa er i Regelen vedkommende Reporter selv istand til at „arbeide ind“ en Mængde Ting, som han ikke netop har hørt af nogen, og give Artikelen en saadan Form, at den bliver „godt Læsestof“, selv om det oprindelige Faktum, hvorover den er bygget, ikke besad denne Egenskab.

Men med alt dette bliver dog de Personers fulde Navne og Adresser, hvorum Historien dreier sig, staaende. En Nyhed, som ikke var bestemt individualiseret paa denne Maade, vilde være ubrugelig for en Chicagoavis; Folk vilde betragte den som det skjære Opspind. Her har man da Oprindelsen til de amerikanske Avisers idelige Indtrængen i selv de intimeste private Forholde. Detaljer maa bringes for at gjøre Nyheden læselig og undertiden for at faa den til at fylde Plads, og Navnene maa medtages. Følgen heraf bliver ofte de mest nederdrægtige Artikler, hvoraf ovenikjøbet i mangfoldige Tilfælder bare en Brøkdæl er fuldt sandfærdige, Resten forsætlig overdrevet for at gjøre „Læsestof“ eller uforsætlig tilsat, forsaavidt som man kan kalde det saa, naar Forfatteren har skrevet uden at vide saa nøie,

enten det, han skrev, var sandt eller ei. Med alt dette og med den store amerikanske Tilbøielighed til Anlæg af Erstatningssager forøvrigt, er Skadeserstatningssager mod Aviser forholdsvis meget sjeldne. Dette hænger sammen med Bladenes stadige Omsorg for paa alle tvilsomme Steder at indskyde et „siges der“ eller lignende, som i høi Grad afsvækker Udsigten til at vinde en Erstatningssag, men som derimod ikke har den mindste Virkning i Læsernes Øine.

Sensationsjageriet, som ganske vist er stærkere udviklet hos enkelte Blade end hos andre, men som findes hos alle amerikanske Storstadsblade, har ogsaa sin gode Grund i Forholdene. Det ligger i den Omstændighed, at et Blad absolut maa have en overordentlig stor Læsekreds for at kunne bestaa. Man vil faa et Begreb om dette, naar man hører, at „*Daily News*“ et af de to største Aftenblade, har en beediget betalt Cirkulation af over 300,000 Exemplarer. Et Blad kan visselig klare sig med mindre, men mange Læsere maa der til; Følgen bliver, at Bladet maa anlægges paa et Niveau, som ligger betydelig lavere end „Halvdannelsens“, og Majoriteten af disse Læsere vil have Sensation, altsaa faar de Sensation. Et Blad trænger, som sagt, en svær Kapital for at holdes gaaende; en af Følgerne heraf bliver, at Bladet bliver et Forretningsforetagende med Fortrængelse af de fleste andre Sider ved Foretagendet. Det er anlagt af Forretningsmænd, dets Hensigt er at tjene Penge, og Forretningsafdelingen er den ledende Afdeling. Redaktionen er No. 2, den faar pent lystre Forretningsafdelingen. Der er ikke Tale om for et Chicago-blad at give sig af med at have Meninger, det finder ud, hvad Publikums Mening er om en Sag, og saa giver det denne Mening i den mest tilspidsede Form; dersom det ikke er istand til at bringe Opinionen paa det rene, er det dets Bestræbelse at give sine Udtalelser en saadan Form, at de vil falde saa nær som mulig sammen med

Opinionen. Bladet betragter sig som Publikums Talerør, ikke som dets Leder, og at befinde sig i Minoriteten er for en amerikansk Redaktion en ligefrem Forbrydelse.

En af Følgerne heraf bliver igjen, at Bladene indtil en vis Grad bliver upolitiske. Der er intet Blad i Chicago, som ikke erklærer sig at tilhøre et Parti, men der er heller neppe nok noget Blad, som virkelig gjør det. Der er for Exempel tre Blade, som kalder sig republikanske, men som nu i en Aarrække i mangfoldige vigtige Spørgsmaal har udtalt sig med Demokraterne, ja to af dem gik endog saa vidt som under sidste Valgkamp mellem Mc. Kinley og Bryan at udtale sig, rigtignok i tilslørede Udtryk, for Bryan. De demokratiske Blade er noget fastere, hvilket vel nærmest kommer af, at Chicago er en demokratisk By, og af at der er mindre Konkurrance mellem de demokratiske Blade, idet der er 6 republikanske og bare 2 demokratiske Blade i Chicago — i Navnet; i Virkeligheden er der 2 republikanske og 2 demokratiske og 4 uden noget virkeligt Standpunkt.

Naar det undertiden har været antaget, at disse Blades Udtalelser ligefrem var tilfals, at man altsaa kunde gaa op i deres Kontor og byde en Pengesum for at faa dem til at udtale sig i en bestemt Retning, saa beror denne Antagelse slet og ret paa manglende Kjendskab til disse Blade. Bare den Sums Størrelse, som skulde til, vilde gjøre et saadant Kjøb og Salg af redaktionelt Spalterum upraktisk, og naar man tager i Betragtning de Vanskeligheder, saadanne Forholde vilde medføre for et Blad af den her omhandlede Art, vil man let forstaa, at der aldrig bliver tale om noget saadant. Bestikkelige i den ligefremme, grelle Betydning af Ordet er de ikke, det er noksaa sikkert.

Men dette vil dog ikke sige mere, end at der ved gjensidige Forpligtelser, ved Byttehandel, om man saa vil, bliver sluttet Overenskomster, som bringer et af disse Storblade til at stille sig paa et Standpunkt, som de ellers ikke

vilde have indtaget. En Politiker lover for Exempel, hvis han eller den, han støtter, bliver valgt til det Embede, de søger, at arbeide for en Reform, som Bladet har sat paa sit Program, eller paa anden Maade hjælpe Bladet. Til Gjengjæld yder Bladet ham sin støtte, skjønt han tilhører det andet Parti eller kanske personlig maa ansees som lidet skikket til den Post, han søger. Ofte er Motiverne ogsaa ligefrem egennyttige; saaledes er der to Blade i Chicago, hvis Bygninger staar paa Grund, leiet af Kommunen, og disse Blade har altid støttet en bestemt Kandidat for Mayor, som formenes at yde Gjengjæld ved Ordningen med Byggebetingelserne. Af lignende Exempler kunde der nævnes flere, saa at man i det hele ikke bør trække Grænsen for Bladenes absolute Integritet altfor snevert.

Sagkyndighed — udenfor selve det journalistiske Fag — er ikke Chicagobladenes Sag. At være Journalist er i Chicago et Fag, ganske som at være Skrædder eller Skomager; og heri ligger en stor Del af disse Blades baade Svaghed og Styrke.

Noget sligt som for Exempel en juridisk Uddannelse for en Journalist er i Chicago noget saa nær ukjendt. Er en ung Mand Jurist, vilde det ikke falde ham ind at blive Bladmand; det vilde sige det samme som at begynde at lære en ny „Profession“, hvor hans gamle ikke vilde være af nogen Nytte for ham. Den amerikanske Bladmand har i Almindelighed begyndt sin Bane som Reporter i 18—19 Aarsalderen, strax han er færdig med Skolen og et Par Klasser af Høiskolen, og arbeidet sig op, eftersom han lærte Faget. Almenkundskaber spørges der mindre om, men da de gjerne er gode Hoveder — mindre gode Hoveder holder sig sjelden længe der under den stærke Konkurrence — saa bødes der gjerne ogsaa med Hensyn til Almenkundskaberne paa Manglerne i Tidens Løb; en stor Avis er nemlig ikke saa ueffen som Skole betragtet.

Som Følge af dette Forhold bliver de amerikanske Aviser ofte sørgelig unøjagtige i sine Gjengivelser af Begivenheder eller Udtalelser, hvis Behandling forudsætter en noget anden Viden end Øvelsen i at skrive engelsk og Kjendskab til den tekniske Side af en Avisbedrift. Der er kanske intet Felt, hvor dette hyppigere mærkes, og hvor det anretter større Skade, end ved Gjengivelsen af Retsafgørelser. En Reporter uden nogensomhelst juridisk Kundskab sættes til at referere de vigtigste Domme, og de Redaktører, som gennemser hans Referat og kanske endog til dels omskriver det, er ligesaa blottede for denne Kundskab som han selv. Resultatet bliver sørgelig ofte, at vedkommende Dommer faar sig Ord lagt i Munden, som han aldrig havde drømt om at ytre.

Der kunde nævnes Hundreder af Exempler herpaa, men et faar være nok. I 1902 kom en Dommer i Chicago ved Behandlingen af en Sag mod en Mand, som gjentagende havde mishandlet sin Hustru paa en mere end almindelig brutal Maade, til at minde om, at de sædvanlige Forskrifter om Selvforsvar gjaldt ligesaavel for en Hustru overfor sin Mand som i andre Forhold, og at denne Hustru vilde været i sin gode Ret, om hun havde skudt Manden, da han overfaldt hende paa en Maade, som truede hendes Liv. Drevet dels af sin totale Mangel paa juridisk Forstaaelse, dels af sin sædvanlige Trang til sensationelt Stof, kom Flerheden af Byens Blade Dagen efter med den overraskende Oplysning, at vedkommende Dommer havde erklæret, at en Hustru havde Ret til at skyde sin Mand, hvis han rørte hende — at der altsaa herskede et særegent Retsforhold i denne Henseende mellem Mand og Hustru. Følgen var da ogsaa, at en Kone kort efter lagde sig i Baghold og skjød sin Mand og anførte til sit Forsvar, at hun troede, hun efter nævnte Kjendelse var berettiget dertil, fordi Manden engang havde givet hende et Slag i Ansigtet.

Ogsaa medicinske Spørgsmaal er udsat for en lignende aldeles uforstaaende Behandling selv i de største engelske Chicagoblade, og alle de Mærkeligheder, man der kan læse om døde, som bringes tilbage til Livet, Elixirer, som bevirker Udødelighed eller ialfald en utrolig Langlivethed, det er baade til at græde og le af; Sensationslysten har naturligvis spillet en Rolle ved disse Artiklers Tilblivelse, men de er i Regelen naivt nok fortalt, og de finder fuldt op af troende Læsere.

Paa den anden Side ligger ogsaa disse Avisers Styrke eller ialfald det, de selv anser for sin Styrke, i denne professionelle Bladmandsuddannelse. Der er intet amatør-mæssigt ved disse Blade; man behøver bare at tage et af dem i Haanden for at bemærke dette; først ser man det paa deres smukke, regelrette Ydre og dernæst paa den teknisk rutinerigtige Behandling, enhver Nyhed har faaet.

En Chicagoavis har aldrig Avertissementer paa første Side; den har syv Spalter Læsestof der. Disse er regelmæssig saaledes ordnet, at der er fire saakaldte „*Top-heads*“, store Overskrifter; hver af disse Overskrifter er nøiagtig ligedan ordnet; vil man tage sig det Bryderi, at tælle Linierne i dem, vil man se, at de indeholder det samme Antal Linier, og at hver Linie indeholder omtrent det samme Antal Bogstaver. Er der noget særligt paafærde, vil den Artikel, som omhandler det, dog som Regel bære en Overskrift med noget større Typer end de andre eller gaa over to Spalter. De fleste af Aviserne er illustrerede, og mange har hver Dag midt paa første Side en „*Cartoon*“, en Karrikaturtegning, som Regel af politisk Art. Hele Avisen igjennem vil man finde denne tekniske Velordnethed, som karakteriserer dens første Side.

I Behandlingen af Nyhedsstoffet — og Nyhedsstoffet er et Chicagoblads væsentlige Side — vil man atter bemærke den tekniske, professionelle Behandling. En kort Indledning, som indeholder et Resumé af Artikelens Indhold,

rigtignok ved politiske Nyhedsartikler ofte vildledende, kommer først, saa kommer selve Referatet, og den rutinemæssige Dygtighed, hvormed den er skrevet, blottet for Individualitet, men til Gjengjæld støbt i en Form, hvori enhver, dannet eller udannet Læser hurtig og let kan gennemløbe den, vil overraske en fremmed, naar han har læst igjennem alle Dagens Aviser og stødt paa den i akkurat samme Grad i dem alle — det er den professionelle, „udlærte“ Avismand, han har gjort Bekjendtskab med.

Den hurtige Indsamling af Nyheder, det vil sige lokale Nyheder, som alle Chicagos Aviser lægger for Dagen, har sin Forklaring, foruden i deres store Antal Reportere, i det System for Samarbejde, som de for længe siden har etableret, det saakaldte *City Press*. Dette er et Bureau, som underholdes derved, at deis Udgifter fordeles ligelig paa alle de Aviser, som er Medlemmer af det og det beskæftiger ca. 30 Reportere. Disse besøger daglig alle Byens Politistationer, besørger Afskrifter af alle Dokumenter ved Byraadets Møder, sender Reportere til alle Møder af Vigtighed, som ikke er saa vigtige, at det forudsættes som givet, at hvert enkelt Blad har Repræsentanter der, o. s. v. Hermed opnaaes en betydelig Besparelse og en vis uniformitet i Nyhederne, saa at det, tiltrods for det store Antal Reportere ved hvert enkelt Blad bliver forholdsvis sjelden, nogen af dem har nogen eksklusiv Nyhed; naar et Blad imidlertid føler sig vis paa, at de har en saadan, gjør de til Gjengjæld saa meget som mulig ud af den og sætter den paa første Side med stor Overskrift, selv om den bortseet fra Eksklusiviteten er noksaa værdiløs.

Hvad Telegrafnyheder angaar, saa bringer Chicagoblade hver Dag et Kvantum deraf, som vilde forbause en europæisk Avismand, som kom til at tælle det efter; der er i en almindelig 12-Siders Morgenavis Telegrammer fra Udlandet og Indlandet paa gennemsnitlig 15—20 Spalter, og her som ved al Omtale af disse Blades Spalter maa

det erindres, at de er utrolig drøie; en Spalte i en af Chicagos Aviser udgjør oversat paa Norsk ca. to Spalter i en almindelig norsk Avis.

Det overveiende Antal af disse Telegrammer stammer fra det store amerikanske „*Associated Press*“, som har Forbindelser næsten overalt i den civiliserede Verden; men de fleste af Bladene har dog ogsaa sine egne private Telegrafforbindelser, særlig i Indlandet. Et enkelt Blad, „*Inter Ocean*“ har saaledes sammen med New Yorker Bladet „*Sun*“ en egen fuldstændig Telegraftjeneste foruden *Associated Press*. Et eneste Blad, „*Chicago American*“ er ikke Medlem af *Associated Press* og faar sine Telegrammer sammen med et San Francisco Blad og et New Yorker Blad, som begge tilhører samme Eier som det nævnte Blad.

De aller fleste af disse Telegrammer er virkelig *bona fide* Telegrammer, forsaavidt Bladene selv angaar; derimod gjør *Associated Press* i sit Hovedkontor i New York sig utvilsomt skyldig i Telegramfabrikationer fra europæiske Aviser, og de Telegrammer, som paa denne Maade sendes ud over De Forenede Stater, er ofte ikke engang synderlig behændig lavede — noget, man ret hyppig kan iagttage med „Telegrammer“ fra de nordiske Lande; disse opdager man nemlig af og til i Chicagos Aviser akkurat to Dage, før man faar se vedkommende Begivenhed rigtig refereret i de Aviser, som kommer med Posten fra Norden — det vil sige saa længe forud, som Posten fra New York til Chicago tager; disse Telegrammer er imidlertid altid daterede fra det Sted i Norden, hvor Begivenheden er foregaaet, og paa den Dato, da de blev udsendt fra New York.

Alt dette beløber sig dog ikke til saa særdeles meget, og der bliver alligevel saa meget tilbage af virkelige Telegrammer, at man maa sige, at de amerikanske Aviser i denne Henseende staar særdeles høit.

Lederne har i de amerikanske Aviser en speciel Plads, som Regel paa fjerde Side, under en Anførsel af Oplysninger om Avisens Stiftelsesaar, Adresse, Pris, Cirkulation o. s. v. Det er en Artikels Plads paa dette Sted, som gjør den til en Leder; stod den samme Artikel paa et andet Sted i Bladet, vilde den ikke blive betragtet som en saadan. De fleste Aviser leverer fra 1 til 3 Sider Ledere hver Dag. En Leder har som Regel en Overskrift paa en enkelt Linje. Mange Blade anvender ogsaa daglig en Række ganske korte Paragrafer uden nogen Overskrift, ofte af et halvt humoristisk Indhold.

Tildels, kanske, som Følge af deres Plads, men mest som Følge af, at et amerikansk Publikum altid anser sig saare kompetent til selv at fælde sine Domme om alt, som foregaar, bliver disse Ledere forholdsvis mindre læst, end man skulde tro, og Bladene paavirker derfor utvivlsomt sine Læseres Opfatning af Begivenheder og Forholde mere ved den Behandling, de giver sine Nyhedsartikler, end gennem Lederne.

Lederne er ogsaa, naar visse Arter Blade undtages, af en mere sedat og paalidelig Natur end Nyhedsartiklerne. I det store og hele er de meget velskrevne og gennemgaaende saa paalidelige, som det under Forholdene med Rimelighed kunde ventes. Et respektabelt Chicagoblod vil betænke sig to Gange paa at fremsætte en Paastand i en Leder, som det ikke antog for sand. Desværre kan dette ikke i samme Grad siges om de øvrige Artikler, og disse blir derfor med fuld Bevidsthed anvendt til Forfægtelse af Planer, som „Lederne“ behandler med stor Forsigtighed.

Særlig anvendes i denne Forbindelse i Nyhedsartiklerne den Fremgangsmaade at give Artikelen en mange Linjers Overskrift og derpaa en kort Indledning, hvori det i Artikelen fremstillede Forhold behandles paa en anden Maade, end de i selve Artikelen meddelte Fakta giver nogensomhelst Berettigelse til.

Den mest Gjennemgaaende Feil ved de virkelige Ledere og den ledermæssige Behandling af andre Artikler turde være en stadig Tendens til Mistænkeliggjørelse af de offentlige Tjenestemænd. Man læser ikke mange Dage i Træk en Chicagoavis igjennem uden at støde paa denne Tendens; den er ikke et Udslag af nogen særlig Malice hos Bladet mod de Embedsmænd og offentlige Institutioner, som gjøres til Gjenstand for den, den er alene et Udslag af Avisens Bestræbelser for at være i Overensstemmelse med „Folket“, for Folket er af Naturen mistænkelig overfor sine Embedsmænd, som gjennemgaaende er professionelle Politikere.

Men denne Tendens, baade hos Bladet og dets Læsere maa indrømmes at have en vis Undskyldning i de sørgelige Erfaringer, som er gjort, og det maa erindres, at Pressen under det System, man har i Amerika, danner en absolut uundværlig Skildvagt overfor Politikerne, som uden den praktisk talt gjennem „gjensidig Assurance“ vilde være istand til at gjøre, hvad de vilde.

En Følge af den Stilling, Pressen i saa Henseende indtager, er ogsaa, at den er anerkjendt paa en Maade, som vel andetsteds er omtrent ukjendt. Intet offentligt Kontor turde i Amerika negte et anerkjendt Storblads Reportere Adgang og Oplysninger; at Oplysningerne altid er korrekte, er ikke sagt, men er de det ikke, maa de være meget godt udspekulerede, ellers vil Sandheden snart komme for Dagen under den Krydsexamination fra de forskjellige Blades Repræsentanter, som Funktionæren vilde blive udsat for.

Dette, at en Reporter altid kan gjøre Regning paa Svar paa sine Spørgsmaal, gjælder forøvrig ikke bare offentlige Funktionærer, det gjælder omtrent enhver, for man ved, at Bladet, hvis Oplysningen ikke gives, vil meddele sine Læsere, at den blev nægtet, og derpaa fortælle, hvad det ved eller tror at vide, om vedkommende Sag.

Alt dette bidrager naturligvis til at gjøre Avisernes Meddelelser fyldige, og som Helhed kan man da ogsaa sige, at de amerikanske Aviser bringer et overordentlig righoldigt Assortement af „Nyheder“ hver Dag, hvad ren Underholdning angaar, hvad man end maatte mene om deres Indholds moralske Virkninger paa deres Publikum.

Ogsaa i en anden Henseende er Chicagos Aviser meget langt fremme, nemlig med Hensyn til sine Avertissementsafdelinger. Avertering er i Amerika et Fag; en dygtig Avertissementsskriver kan tjene en god Gage, og enhver større Forretning beskjæftiger en saadan Mand; i de største Forretninger er der en hel Averteringsafdeling, ofte bestaaende af op til 20—30 Betjente. Følgen af denne Ordning bliver velskrevne, smukke Avertissementer.

Der hersker mangededs en Fordom om, at det eneste, som i Amerika skal til for at gjøre et Avertissement godt, er, at det er opsigtsvækkende, saaledes at de mest markskrigerske er de bedste. Dette er saa langt fra Tilfældet, at tværtimod de dygtigste og bedste amerikanske Averterende er bange for denne Art Avertissementer. Hvad de lægger an paa, er, at deres Annoncer *siger* noget; at de indeholder *overbevisende* Momenter. Et saadant Avertissement, som at „den eller den Forretning anbefales“, vilde af en amerikansk Averterende betragtes som aldeles unyttigt. Han vilde isteden levere en Liste over endel af sine Varer med Beskrivelse og Prisliste samt forsøge at levere et overbevisende Argument for, at han var istand til at sælge disse Varer billigere, end enhver anden vilde kunne sælge Varer af samme Kvalitet, eller for, at det medførte visse Fordele at kjøbe Varerne hos ham — kort sagt han vilde søge at *sige* noget.

Men bortset fra denne Side af Avertissementerne — deres Indhold — lægger den amerikanske Averterende an paa at gjøre Avertissementerne saa smukke som muligt; Avertissementsskriverne er vel nok inde i Typografien til

at kunne arrangere Linjer og Typer, saa de tager sig godt ud, de anvender mange og omtrent altid smukke Illustrationer, og Resultatet af det hele bliver for Avisernes Vedkommende Avertissementssider, som ikke skjæmmer Bladets Udseende.

Redaktionspersonalet i en af disse Aviser bestaar af en Chefredaktør, 10—15 andre Redaktører, som er fordelt paa de forskjellige „Departementer“ samt 20—50 Reportere; alle disse Folk er forholdsvis godt lønnede; Reporterne har vistnok som Regel ikke nogen særdeles høi Løn, men de fleste af dem er unge Mennesker, som, naar de bliver ældre, enten avancerer eller falder ud af Rækkerne; en ældre Reporter er næsten en Sjeldenhed. Er man naaet op over Reporterstanden, bliver Gagerne gode, og de høieste Stillinger i en af disse Aviser er naturligvis udmærket godt lønnet.

Til Redaktionen regnes ogsaa den Stab af Tegnere og Fotografer, som disse Blade beskæftiger. Indtil Slutningen af 1890-Aarene var de fleste af de talrige Illustrationer Pennetegninger og var da gjennemgaaende udmærket gode. I de sidste Aar har Fotogravurer („*Half-tones*“) faaet mere og mere Udbredelse, og disse er ofte mindre gode, idet de bliver ødelagt i Trykken, saa at man ikke sjelden ser bare en stor sort Flæk med en Indskrift, som da afgiver den eneste Ledesnor til en Fortolkning af, hvad Billedet skal forestille. Enkelte Blade er dog naaet saa vidt, at dette meget sjelden indtræffer hos dem.

Den Omstændighed, at Journalistiken i Amerika er et Fag, hvori man „udlæres“, har givet Journalisterne der et fuldstændig forretningsmæssigt Præg; hvis man forestiller sig dem som en Race af halvt bohême-agtige eller excentriske Personer, vil man blive saare skuffet ved at træffe sammen med dem, for de er de hverdagsligste, mest regelrette Herrer, som vel tænkes kan. Det samme gjælder Avertissementsagenter og alle, som har med Annoncering

at gjøre; dette er i Amerika et velordnet, saare legitimt Fag, hvis Udøvere i alle Dele er nøiagtig at se til og at have med at gjøre som enhver anden Forretningsmand.

Alt, som ovenfor er sagt, angaar de otte Blade, som udkommer paa Engelsk i Chicago, og hvis Udbredelse er overordentlig stor. Foruden dem udkommer der endel andre Dagblade paa Engelsk, som imidlertid ingen udenfor en enkelt Kreds, hvem de angaar, nogensinde ser noget til, og endelig udkommer der et Antal Dagblade paa fremmede Sprog, saaledes fem tyske, to polske, to jødiske og et norsk. Af de tyske har særlig „Staatszeitung“ og „Abendpost“ en betydelig Udbredelse. Disse Blade staar allesammen paa et Overgangsled mellem amerikansk og europæisk Journalistik, men har, ialfald hvad angaar det ydre Udstyr, Valg og Ordning af Stof, i de senere Aar mere og mere nærmet sig til de amerikanske Aviser, medens de i Behandlingen af de enkelte Emner som Regel er mere i Overensstemmelse med Hjemlandenes Journalistik; de er saa at sige mindre „høirøstede“, hvilket tildels forklares ved, at de henvender sig til en mindre Kreds af Personer og, figurlig talt, ikke behøver at skrigesaa for at høres.

Af Ugeaviser findes der et meget stort Antal baade paa Engelsk og paa omtrent alle mulige andre Sprog. Mange af disse Ugeblade er rene Nyhedsaviser, hvilket særlig gjælder dem, som udkommer i fremmede Sprog; men de fleste af dem er Kirkeblade, Afholdsblade, socialistiske eller anarkistiske Publikationer eller Fagblade af forskellig Art. Der er en norsk, en dansk og fire svenske Ugeblade af almindeligt Indhold og adskillige skandinaviske Kirkeblade i Chicago. Dertil kommer, at det norske Dagblad i Chicago, „Skandinaven“, har en Ugeudgave med meget stor Udbredelse udover hele Landet, særlig i Wisconsin, Jowa, Minesota og Nord og Syd Dakota.

Af Tidsskrifter udkommer ogsaa et betydeligt Antal i Chicago, medens dog Byen i denne Henseende staar tilbage for New York, Philadelphia og andre af Øststaternes Byer. De Tidsskrifter, som udkommer i Chicago, staar som Regel høit i Henseende til Udstyr, Illustrationer o. s. v., men er næppe i Gjennemsnit paa Høide med, hvad der i denne Henseende leveres i Østen. Som bekjendt er amerikanske Tidsskrifter eller „Magaziner“, som de gjerne kaldes, istand til at betale overordentlig store Honorarer for Bidrag, som de finder anvendelige, og de leverer ofte ganske udmærkede Artikler af forskjellig Sort, ligesom deres novellistiske og politiske Afdelinger er meget gode.

Ingen Vittighedsavis af nogen Betydning udkommer i Chicago; derimod leverer Søndagsaviserne et humoristisk Tillæg, ligesom to af Aftenaviserne leverer ca. en halv Side humoristiske Tegninger daglig.

Af Bøger, særlig af Skjønliteratur, udkommer der i Chicago langt mere Aar om andet, end de fleste Mennesker forestiller sig. Der er adskillige meget store Forlagsfirmaer, og de har altid nok at gjøre. Mange af disse Bøger vidner just ikke om noget overvættets stort Talent, men med meget faa Undtagelser vidner de alle om en Dygtighed, som alene kan opnaaes ved ihærdige Anstregelser; ligefrem Jux støder man sjelden paa blandt Bøger, som er udkommet paa et anseet Chicagofirmas Forlag. Her som paa alle Felter gjør den amerikanske Arbeidsomhed sig gjældende. Konkurrancen er stor, og ingen kan haabe at komme nogen Vei uden Anstregelse.

Samtidig gjør imidlertid ogsaa den amerikanske Modesygdом sig stærkt bemærket i den hjemlige Literatur; naar en bestemt Genre er moderne, skriver alle Forfattere i den, og dette giver — ligesom Aanden i det

hele — Literaturen et vist teknisk, haandværksmæssigt Præg, som bare de enkelte, fremragende Forfattere formaar indtil en vis Grad at frigjøre sig for.

Af videnskabelig Literatur er der ikke særdeles meget, som trykkes i Chicago, om end ikke lidet skrives dèr for at udkomme paa Forlag i Østen, hvor der er ældre og bedre kjendte Forlæggere i denne specielle Branche.

BUTIKER, KAFEER OG HOTELLER

Chicagos Forretningsdistrikt, par excellence, er i Forhold til Byens Størrelse uforholdsmæssig lidet. Det havde allerede dannet sig tidligere, men fik ved Anlægget af „*Union Loop*“ paa en Maade faste Grænser og blev endnu vanskeligere at udvide, end Tilfældet allerede var. „*Union Loop*“ er en for Byens fire Høibanekompanier fælles Firkant af Høibanespor, som begrænser et Areal, hvis Længde er syv Kvartaler, og hvis Bredde er fem Kvartaler. Disse 35 Kvartaler, som ligger indenfor dette Høibanelegeme udgjør da i snevreste Forstand Chicagos „*Down Town*“, og der er mange erfarne Folk, som paastaar, at dette er det stærkest trafikerede Distrikt af sin Størrelse i hele Verden. Imidlertid strækker Trafiken sig til de nærmeste Kvartaler lige udenfor „Loop'en“, og det er desuden en Selvfølge, at der omkring paa forskellige Kanter i Byen findes mindre, lokale Forretningsgader og Forretningsdistrikter; men ingen af dem kan paa nogen Maade sammenlignes med „*Down Town*“ Distriktet. Her findes alle offentlige Kontorer, og her findes alle private Forretninger, som aspirerer til at være fælles for hele Byen og ikke bare udstrække sin Virksomhed til en speciel Bydel. Her findes ogsaa alle Byens større Aviskontorer, engelskskri-

vende som andre, bare med en eneste Undtagelse: „Skandinaven“, en af de allerbetydeligste ikke-engelske Dagblade i Byen, har sin Bygning over paa Vestsiden i et skandinavisk Strøg.

Der har været ført mange Klager fra forskjelligt Hold over denne Sammenstuvnen af Mennesker nede i Central-distriktet; Bygningerne maa der bygges uforholdsmæssig høie for at give et rimeligt Udbytte af Grundens Værdi, og de berømte „Skyscrapers“ med op til 18—20 Etager, udelukkende til Kontorbrug, voxer stadig i Antal. Der klages baade over, at den store Sammenstimlen paa et stærkt begrænset Distrikt er hæmmende for Byens naturlige Udvikling, og særlig over, at store Strækninger paa denne Maade hverken bliver brugt til Forretnings- eller Beboelsesbygninger, idet ingen ønsker at bo lige ind paa Forretningsdistriktet, saa at disse Distrikter bliver forholdsvist næsten værdiløse.

Hvor berettiget end kanske mange af disse Klager, som stadig kommer frem i Chicagos Presse og Byraad, kan være, saa kan det ialfald ikke nægtes, at Forholdene, som de nu engang er, har mange Fordele; der er næppe den Ting, man kan have at udrette i Chicago, som man ikke kan faa udrettet lige her i „Down Town“ Distriktet eller ialfald i dets aller umiddelbareste Nærhed. Det er da ikke mere end naturligt, at der i denne frugtbare Jordbund er voxet op en Række Butiker af en saadan Størrelse og saa komplette i sine Assortementer, at man visselig skal lede længe for at finde deres Mage nogetsteds i Verden.

En af Amerikas bekjendteste Journalister, som har reist Verden rundt flere Gange, og som er bekjendt for sin forholdsvist store Paalidelighed, erklærer, at Chicagos „Department Stores“ staar over alt lignende; de er, siger han, langt forud for Louvre og Bon Marche i Paris, medens London ikke engang eier noget, som kan sammenlignes med dem; New York og Boston har et større Antal

store „*Department Stores*“, men er ikke beliggende saa bekvemt i Nærheden af hverandre, og hver for sig mener han, de staar tilbage for de bedste af Chicagos tilsvarende Forretninger.

En „*Department Store*“ vil sige en Butik, hvor man kan kjøbe absolut alt undtagen levende Dyr — ialfald undtagen større levende Dyr — og faste Eiendomme; alt andet, som overhovedet er Gjenstand for Handel, er at faa i en af disse Butiker. Desuden hører der til flere af dem en Række „*Departments*“, hvis Virksomhed ligger udenfor den egentlige Handel; der er saaledes Sparebanker, Restauranter, fotografiske Atelier, Læge- og Tandlægekontorer o. s. v., alt under samme Bestyrelse. Imidlertid kaldes ogsaa enkelte Butiker, som ikke fører alle „*Departementer*“, og hvor man saaledes ikke kan faa Madvarer, men som dog sælger en hel Del forskjellige Ting, ogsaa i daglig Tale „*Departementbutiker*“, naar de er tilstrækkelig store.

Hvilke kolossale Affærer disse Butiker er, vil man faa et Begreb om ved at betragte endel Tal, vedkommende en af dem, Marshall Field & Co.s, rigtignok vistnok den største af dem alle; den hører forøvrig til dem, som ikke har rigtig alle „*Departementer*“. Denne Forretnings Lokaler udgjøres af en Bygning paa tolv Etager, hvis samlede Gulvareal er omtrent en Million Kvadratfod eller 23 Acres (ca. 100 Maal). Vandledningerne i Bygningen fører hver Dag ind i Huset saa meget Vand, som benyttes i en almindelig By paa 20,000 Indbyggere; der anvendes 35,000 16-Candle-Power Buelamper til Butikens Oplysning, og der kan holdes ligesaa mange elektriske Lys gaaende i Bygningen, som der findes i hele St. Paul, Minn., med dens 163,000 Indbyggere.

Af saadanne Butiker, som nærmer sig til disse Forholde, findes der i Chicagos Forretningsdistrikt syv eller otte. Hertil kommer et betydeligt Antal meget store Special-

forretninger af forskjellig Art. Der findes ogsaa et betydeligt Antal „Departementbutiker“ i andre Bydele, men de er allesammen adskillig mindre og har et lokalt Præg; men mange af dem er dog store nok til at tiltrække sig betydelig Opmærksomhed.

Navnet „Department Store“ skriver sig, som det vil forstaaes, fra den Omstændighed, at de er inddelt i Afdelinger. Hver Etage optages af en eller flere saadanne Afdelinger, hver med en Afdelingsbestyrer i Spidsen. Fra den ene Etage til den anden fører et stort Antal Elevatorer. Naar man kommer ind i første Etage af en af disse Butiker, vil man strax lægge Mærke til endel, for det meste lidt ældre, altid meget værdig udseende Herrer i Prins Albert Frakker, som med passende Mellemrum staar opstillet med Hænderne bag Ryggen, og som ikke deltager i den egentlige Expedition af Kunderne. De er „*Floorwalkers*“, det vil sige etslags Overbetjente, hvis Beskæftigelse dels er at se efter de egentlige Handelsbetjente og „*Vexlegutterne*“, dels at vise Publikum tilrette. Er man ikke kjendt i Butiken, spørger man en af disse „*Gulvvandrere*“, hvor den Vare, man søger, er at finde, og han vil da give en Forklaring over den Reiserute omkring i den uhyre Bygning, som man skal følge; men er man ikke ganske vel kjendt med Butikernes Indretning, bliver man i Regelen nødt til at spørge flere Gange, inden man finder frem.

Naar man nu endelig har fundet frem til den rette Afdeling og inden denne til den rette Disk, gjør man altsaa sit Indkjøb. Idet man leverer Betjenten Pengene, vil man hvis man er ganske ukjendt med denne Art Butiker, blive noget forbløffet ved pludselig at høre Betjenten skrigende af alle Livsens Kræfter: „*Cash, Cash*“, hvorpaa der indfinder sig en liden Gut eller en liden Pige, som tager Pengene, den Kvittering, som Betjenten imidlertid har skrevet ud, putter begge Dele i en liden rund Lædervæske og forsvinder.

Efter en Stunds Forløb kommer Gutten eller Pigen tilbage, tager frem af Æsken Kvitteringen, som nu har modtaget Kassererens Stempel, samt Vexlepengene og leverer dem til Betjenten, som igjen leverer dem til Kjøberen.

Denne Transaktion tager endel Tid, og den, som gjør alle sine Indkjøb i Storbutikerne, tilbringer tilsammenregnet en ikke ubetydelig Del af sin Tid med at vente paa sine Vexlepenge og Kvitteringer. Denne Methode er imidlertid uundværlig for Butikerne selv til Sikrelse af Kontrol med det uhyre Antal Betjente, og ser man nøie paa Kvitteringen, vil man i mange Tilfælde foruden Betjentens Mærke og Kassererskens Stempel se endnu et Stempel; Kvitteringen og Beløbet har nemlig passeret en Inspektør ogsaa. Og der er et saa overordentlig stort Antal Kasserersker og Inspektører omkring i de forskjellige Dele af Butiken, at det hele ikke tager saa lang Tid, som man skulde tro. For Kunden er Kvitteringen af væsentlig Betydning, hvis han vil bytte den indkjøbte Vare; dette kan nemlig ikke gjøres uden Kvitteringen, men har man den, kan man bytte omtrent hvad det skal være, og finder man ikke noget andet, man liker, vil man som Regel altid faa sine Penge igjen. Der foregaar en utrolig Mængde Bytten i disse Butiker, og der er ingen Tvil om, at ikke faa Indkjøb af Gjenstande, som kan benyttes en Gang eller to, uden at det sees paa dem, simpelthen foregaar i denne Hensigt.

Medens dette staar paa, er imidlertid den indkjøbte Vare indpakket; dette besørges i Regelen ogsaa af en anden end den Betjent, som solgte Varen. I enkelte Butiker bliver det gjort af særskilte Pakkere i Kassererens Aflukke, andre Steder besørges det i Betjentens Nærhed; men i ethvert Tilfælde fungerer Pakkeren ogsaa som Inspektør og har Anledning til at se Beløbet paa Kvitteringen. I samtlige disse Storbutiker, ligesom i Chicagos Butiker i det hele, undtagen i endel Jødebutiker, er der absolut faste

Priser; Prutning er i Storbutikerne simpelthen aldeles ukjendt.

Hvis man ikke ønsker selv at bære sit Indkjøb hjem, kan man beordre det sendt. Det gjør ingen Forskjel, om Indkjøbet er stort eller lidet — et Stuemøblement eller en Traadsnelle — det bliver bragt til Huset lige godt. Det gjør heller ikke stor Forskjel, hvor man bor, bare det er indenfor Byens Grænser eller i de nærmeste Forstæder; det kan gjerne være et Par norske Mil fra Butiken, men isaafald vil det kanske være et Par Dage, før det kommer da der ikke sendes Vogne til saadanne afsides Steder uden paa bestemte Dage i Ugen. Ellers vil man som Regel faa Tingene sendt næste Morgen eller endog ofte samme Dag. Ferskt Kjød er omtrent den eneste Ting, det undertiden er vanskeligt at faa sendt.

Det er en Selvfølge, at disse Kjæmpebutikers Indkjøbsagenter næsten i alle Tilfælde kan opnaa Priser, som ingen anden kan købe for; selv den mindst kurante Artikel kan de jo købe i store Kvantiteter ad Gangen, og naar det kommer til almindelige, letsælgelige Varer, bliver Indkjøbene svimlende store. Med en rimelig Profit kan derfor disse Butiker selv under almindelige Forholde levere sine Varer meget billig, og det er deres Princip, at hurtig Omsætning er det væsentlige, ingenting maa ligge længe i Butiken. Sælges det ikke hurtig nok, bliver Prisen simpelthen nedsat, i mangfoldige Tilfælde uden Hensyn til, om den derved kommer saa lavt, at den ikke giver en rimelig Profit, ja endog kommer under Indkjøbsprisen.

Men endnu mere virker til disse „specielle Salg“, som de kaldes, de stadige Leilighedsindkjøb. En eller anden Specialforretning, for Exempel i Klæder eller Sko, gaar Konkurs eller vil muligens af andre Grunde hurtig være af med hele sit Varelager; istedenfor da at skride til Auktion indgaar de som oftest en Kontrakt med en af de

store Departementbutiker, hvorved denne overlader hele Varelageret for saa og saa mange Cents paa Daleren af Lagerets Statuspris. Og saasnart Lageret saa er indlemmet i Storbutikens Lager, averterer denne „specielt Salg“, hvorunder det i sin Helhed indkjøbte Lager udsælges under de Priser, som under normale Omstændigheder skulde udgjøre deres Engros Pris.

Disse „Salg“ — *Bargain Sales* kaldes de ogsaa — er efterhaanden bleven meget almindelige, saa almindelige endog, at Butikerne ser sig nødt til at foranstalte dem fra Tid til anden, selv om nogen virkelig Foranledning i Øieblikket ikke foreligger. I Forbindelse hermed staar ogsaa den Skik altid at have en og anden Artikel, oftest en særlig kurant Vare, som sælges meget billig for at virke som „Leder“, som et Middel til at bibringe Folk den Opfatning, at Butikens Priser i det hele er lave.

Ved de Diske, hvor disse forskjellige specielle Salg, hvad nu end i det enkelte Tilfælde er Grunden til dem, foregaar, der hersker der som oftest en slig Trængsel, at man formelig maa slaas for at blive delagtig i de billige Varer. Det er særlig Damer, som er Kombattanterne, og om end Forholdene ikke er fuldt saa slemme, som Vittighedsaviserne, der har det særlig travlt med disse „*Bargain*“ Salg, vil gjøre det til, saa er det ialfald sikkert, at man ofte maa anvende saa megen Tid og saa meget haardt Arbeide for at gjøre et sligt Indkjøb, at ikke alene Vindingen gaar op i Spindingen, men man skal være særlig blottet for Evnen til at gjøre sig sin Tid frugtbringende, hvis det ikke skal medføre et Tab.

Paa den anden Side er der ingen Tvil om, at den Husmoder, som holder godt Øie med Butikernes Avertissementer og lægger sig efter at gjøre Indkjøb, naar Ting er billige, paa den Maade vil kunne spare betydelig Aar om andet, selv om hun holder sig borte fra de mest opsigtsvækkende af de specielle Salg, hvor der desuden som

oftest er den Ulempe, at man alene sælger et ubetydeligt Kvantum til hver enkelt Kunde.

I Butikernes Avertissementer i Dagbladene vil man nemlig daglig finde nøiagtige Prisfortegnelser med indgaaende Beskrivelse af hver enkelt Vare, som averteres. Og det skal i det store og hele siges til disse Butikers Ros, at de Beskrivelser, de leverer af sine Varer, er gjennemgaaende sandfærdige, selvfølgelig med Fradrag fra endel almindeligt Skryd, som man imidlertid snart lærer at bedømme efter Fortjeneste; for enkelte af de bedste Butikers Vedkommende behøver man ikke engang at gjøre dette Forbehold, man kan simpelthen gaa ud fra, at Varen er, som den er beskrevet i Avertissementet. I en enkelt Butik er der endog udlovet en Dollar i Belønning til enhver af Butikens Betjente, som kan paavise for Bestyrelsen en Overdrivelse i et Avertissement.

Som en Følge af disse Avertissementers detaljerede Oplysninger om Priser og Varer, og som en Følge af den forholdsvis store Fluktueren i de allerfleste Livsfornødenheders Pris, som alle de specielle Salg og „Ledere“ fører med sig, er derfor ogsaa Avertissementerne fra de store Butiker en Del af Dagbladene, som bliver studeret ligesaa nøiagtig af Husmoderen i de fleste Chicagohjem, som andre Dele af Avisen bliver studeret af de mest interesserede Læsere.

I flere af disse Butiker beskjæftiges der over fem tusende Betjente, naar alle medregnes. Et stort Antal af disse er Børn mellem 14 og 16 Aar, som arbejder som Vexlegutter og Vexlepiger. For dem er der i mange af Butikerne Skoler, hvor de kan faa god Undervisning to Timer hver Dag; Skolen holdes da gaaende hele Dagen, saalænge Butiken er aaben, og Børnene skifter paa til at være fri fra sit Arbeide og nyde Undervisning. Af de egentlige Handelsbetjente er i Regelen omtrent Halvparten Kvinder og Halvparten Mænd. De lønnes ikke godt. Det

har ofte været paastaet, at de kvindelige Betjentes Løn i mange Tilfælde er saa liden, at de umulig kan leve af den, og at dette Forhold i Forbindelse med det store Antal Mænd, de stadig kommer i Berøring med og let stifter Bekjendtskab med, har ledet til, at et stort Antal af disse unge Kvinder kommer paa Afveie. Hvordan end dette forholder sig, er det sikkert, at Lønningerne er smaa, og at de mandlige Betjente i Regelen ikke vil kunne tænke paa at gifte sig, medmindre de naar op til de høiere Stillinger i Butiken.

Der har i de senere Aar været arbeidet stærkt paa at danne Arbejderunioner blandt disse Betjente, men ved de egentlige Departmentbutiker har Betjenterne hidtil ikke povet at indtræde i Fagforeningerne, medens Betjenterne ved de mindre og halvstore Butiker mere og mere kommer ind i dem; Foreningerne har imidlertid foreløbig maattet sætte sine Fordringer til Minimumsløn saa lavt, at det i denne Henseende synes at være langt frem, før de kan udrette noget; derimod har de i et stort Antal Tilfælde opnaaet at faa Butiker til at stænge om Søndagene samt efter Klokken 6 to Aftener i Ugen. Storbutikerne har altid holdt lukket om Søndagen og efter Klokken 6 hver Aften.

Antallet af Butiker i Chicago i det hele taget er naturligvis Legio; men bortset fra Storbutikerne er de lidet karakteristiske; de er omtrent som Butikerne hvorsomhelst ellers i Verden. Og de er sjelden i synderlig gode Omstændigheder; Storbutikerne med sine Kjæmpeindkjøb er baade Konkurrenter, og de fleste Mennesker gjør sine væsentligste Indkjøb der og køber bare i nærmeste Butik, naar de trænger noget i en Snarvending.

Restauranterne i Chicago staar, naturligvis med Undtagelser, ikke høit. Den tilfældige Tilreisende, som tager ind i et godt Hotel, vil ganske vist faa Mad, som er omtrent saa god som noget andet Sted i Verden; men den

gjennemsnitlige Chicagoborger, som skal spise sine daglige Maal paa en Restaurant, som staar nogenlunde i Forhold til almindelige, jævne Indtægter, farer ilde. Baade i San Francisco og i New York er man ulige bedre stillet i denne Henseende.

En karakteristisk Foreteelse inden Restaurationsvæsenets Omraade er den „hurtige Lunchservering“ i Restauranterne i Forretningsdistriktet. De Lokaler, hvor denne meget populære, men høist uhyggelige Servering foregaar, ser saaledes ud: En lang, smal Disk løber langs de tre af Lokalets Vægge; den fjerde Væg er Lokalets Bagvæg, og en Dør i den fører ud til Kjøkkenet. Langs Udsiden af Disken paa alle tre Kanter er der anbragt Stole eller Taburetter, som minder om dem, Brolæggerne i Kristiania betjener sig af under sit Arbeide; disse Taburetter sidder fast i Gulvet. Indenfor Disken er der anbragt endel store Beholdere, hvori der er Kaffe, The, Melk o. s. v., samt Hylder med Kage, Pai, Smørrebrød o. s. v. Derinde i den af Disken frembragte, firkantede Indgjæring løber ogsaa Opvarterne omkring.

Naar nu en Kunde kommer ind, anbringer han sig uden at afføre sig sin Hat eller Yderfrak saaledes, at han balancerer paa en af de nævnte Taburetter, og giver sin Ordre. Naar hans Kaffe og Pai, eller hvad det nu er, han vil have, kommer, saa sluger han den paa nogle faa Minutter, tager sin „Check“, hvorpaa det Beløb, han skylder, staar trykt, løber hen til Udgangen, hvor Kasserersken sidder, betaler og skynder sig ud. Det Antal Mennesker, som paa denne Maade kan bispises — „fodres“ er kanske mere betegnende — i en saadan Restaurant i Løbet af Middagstiden fra Kl. 12—1, er ganske utroligt. Mange af disse Lunchrum, som de gerne kaldes, er da ogsaa rene Guldgruber for sine Eiere.

Chicago har et stort Antal overordentlig store og tildels meget gode Hoteller. Det gamle „amerikanske System“,

hvorefter man betalte en bestemt Pris pr. Dag, hvori Fortæring indbefattedes, og som man maatte betale, enten man var tilstede ved Maaltiderne eller ei, falder nu mere og mere bort. Der findes ikke mere et eneste større Hotel, hvor det er eneraadende, og de fleste Hoteller har helt opgivet det. I det hele falder mere og mere af det karakteristiske ved Chicagos Hoteller, Levningerne af den gode, gamle Tid i Vesten, da Hoteleieren var en af Byens mest indflydelsesrige Mænd, efterhaanden bort, og Chicagos Hoteller bliver mer og mer lig enhver anden Storbys.

THEATRENE

Theaterforholde i Amerika er meget forskellige fra europæiske Theaterforholde. Hovedforskjellen ligger i den Omstændighed, at reisende Theaterselskaber spiller en saa ganske anderledes fremtrædende Rolle. I Chicago, hvor der findes 25 virkelige Theatre, fraegnet det store Antal Smaa-Varietéer, er der saaledes ikke mere end 9 Theatre med faste Selskaber, og, vel at mærke, ikke et eneste af disse regnes til Byens førsteklases Theatre.

Naar en Skuespiller ved et Selskab, reisende eller fast, opnaar Udmærkelse, bliver der truffet Foranstaltninger til at gjøre ham eller hende til en „Stjerne“ og give dem deres eget Selskab. Vedkommende vælger sig da et Stykke, som antages særlig ligge for ham, dette instuderes omhyggelig, og han og hans Selskab drager derpaa ud. Men dette ene Stykke spilles nu, hvor Selskabet kommer, og saa længe det lader sig gjøre, til Folk i alle Byer fra Maine til Calefornia har seet det saa mange Gange, at de nægter at se det mere. Landet er stort, og dette kan vare længe; der er Selskaber paa Tourné i Amerika, som har været paa Tourné med nøiagtig det samme Skuespil uden nogensinde at spille noget andet i 6 til 8 Aar og endog længer. Naturligvis skifter Personalet endel, men i det væsentlige er det det samme.

De Selskaber, som hele Tiden forbliver ved samme Theater, kaldes „*Stock Companies*“, et Navn, som iøvrig ogsaa undertiden anvendes som Betegnelse for reisende Selskaber, saafremt disse varierer sine Programmer noget.

Det Arbeide, som forlanges af en „*Stock*“ Skuespiller, vilde faa Haaret til at reise sig paa en norsk Skuespillers Hoved bare at høre om. For det første spilles der hver eneste Uge et nyt Stykke; for det andet spilles der hver eneste Aften og fra tre til syv Eftermiddage; Eftermiddagsforestillingerne varer nøiagtig lige længe som Aftenforestillingerne, nemlig regelmæssig to og en halv Time; og for det tredie er samtlige engagerede Skuespillere som Regel med i hvert Stykke. Nogen saa rundelig Engagering af Personale, at der bliver Tale om af og til at undgaa at faa en Rolle i et Stykke, finder aldrig Sted.

En saadan Skuespiller arbeider derfor, Prøverne medregnet, omtrent al den Tid, han ikke trænger til at sove og spise. Selvfølgelig kan ingen meget længe holde dette Liv ud, og der er da heller ingen, som meget længe holder sig ved ét Theater. Naar de bliver for anstrængte til at fortsætte, søger de sig et Engagement ved et reisende Selskab for at hvile ud. Eller ogsaa begynder de at reise om paa egen Haand som Varietéartist. Det er nemlig ingen Sjeldenhed, at en amerikansk Skuespiller gaar til Varietéen og derfra tilbage til den „legitime“ Scene, som Skuespillerne selv kalder den i Modsætning til Varietéscenen. Varietéartister, ialfald de, hvis „Specialitet“ ikke ligger Skuespillet altfor fjærnt, kaldes da ogsaa i Amerika altid Skuespillere og nyder næsten samme Anseelse, ligesom deres Indtægter, hvis de duer til noget, er betydelig større.

Med et Par Undtagelser er „*Stock*“-Theatrene i Chicago ganske tarvelige. Men ved disse Par undtagne Theatre, „Dearborn“ og „Busch Temple“, vil man se Skuespil, som vel kunde friste en til at tvile paa, at de, som producerer

det, virkelig bare har havt en Uge til Instuderingen og har spillet paa denne Maade paa Livet løs i lang Tid. Og det er ganske interessant at se, hvorledes Publikum ved disse Theatre — de har sit faste Publikum for hver Aften i Ugen med forholdsvis meget faa tilfældige Besøgende — snart vender sig til at holde af Skuespillerne og til at interessere sig for, hvorledes denne eller hin blandt dem vil spille en bestemt Rolle, ganske som ved Theatrene i Europa. Men skjønt denne Side af Theaterbesøgene, det saa at sige personlige Forhold til de Spillende, saaledes paatagelig bliver sat Pris paa, hvor den findes, har den dog paa ingen Maade formaet at forandre det bestaaende Forhold: de reisende Selskaber er og bliver de, som udgjør den egentlig typisk amerikanske Theaterverden.

Ved 16 af Chicagos 25 Theatre er det altsaa reisende Selskaber, som leverer alle Forestillinger. Og blandt disse Theatre er „Illinois“, „Powers“, „Grand“ og alle de andre som holder høie Priser og besøges af Chicagos „*high life*.“

Chicagos største Theater er „Auditorium“. Hid kommer en Gang hvert Aar Graus Operaselskab, som bestaar af alt, som Verden har at opvise af berømte Operasangere og Sangerinder, alle fra Europa. Til disse Forestillinger, hvor Udgifterne løber op i svimlende Summer for en eneste Aften som Følge af Berømthedernes svære Gager, sættes da Billetpriiserne saa høit, som det i Chicago lader sig gjøre; men i Forhold til, hvad man har seet i Kristiania i denne Retning, er det beskedne Summer, der forlanges. Priserne var oprindelig fra 2 til 4 Dollars, men dette fandt Chicagos Rigmænd for høit, og Besøget blev saa tyndt, at Foretagendet blev til et betydeligt Tab for Direktør Grau, og det blev nødvendigt at nedsætte Billetpriiserne. Disse Besøg varer i Regelen ca. 3 Uger.

Alt, hvad Verden har at byde paa af Berømtheder paa Scenens Omraade, kommer fra Tid til anden til Chicago. Sarah Bernhardt har saaledes optraadt i Chicago et meget

stort Antal Gange; men aldrig har Priserne ved hendes Forestillinger været sat synderlig høiere end ved andre Forestillinger i samme Theater. Og var det skeet, vilde Følgen været, at meget faa vilde kommet for at se hende og hendes Selskab.

Medens Chicago saaledes altid har noget „berømt“ at byde paa paa et eller andet af sine Theatre, lider ofte disse Forestillinger meget under den Omstændighed, at vedkommende Berømthed, stolende paa sit eget Navns Tilstrækkelighed, har med sig et Selskab, som er saa slet, at „Stjernens“ Spil kommer til at staa fuldstændig uden Ramme, og det hele bliver en Kunstnydelse af tvilsom Rang.

Det har længe været paastaet, at Amerikanerne har en mere end almindelig slet Smag, hvor det gælder Skuespil, og at „Melodramaet“ er deres Yndlingsform for scenisk Nydelse. Til Støtte for denne Paastand kunde det tjene, at af Chicagos Theatre ikke mindre end otte helt eller væsentlig er viede til denne Art Skuespil. Blandt dem findes imidlertid bare et i Byens Centrum, de øvrige er tarvelige Forstadstheatre, og i det hele vilde det vel være uretfærdigt at tillægge hele den amerikanske Nation denne Smag; desuden maa det indrømmes, at det Publikum, som særlig nyder „Melodramaet“, er stærkt opblandet med udenlandske Elementer. Imidlertid bliver der nok igjen til at gjøre det uforklarligt, at et saavidt betydeligt Publikum virkelig hylder denne „Kunst“-form.

For Melodramaet, som det arter sig i Amerika, er noget af det frygteligste, man overhovedet kan tænke sig paa en Scene. Naar det spilles virkelig slet, kan man more sig over det som en ren Parodi, men det fortvilede er, at det med det overordentlig store Antal jævnt dygtige Skuespillere, dette Land besidder, ofte spilles netop saavidt godt, at denne, den eneste Nydelse, man kunde udlede deraf, berøves en.

Til et Melodrama hører en Helt og en Heltinde, som er Engler i Menneskeskikkelse, samt en Skurk, som er saa skurkagtig, at han med indædt Fryd vilde myrde sin Fader og sin Moder og alle sine Slægtninge i ret opstigende Linie lige til Adam og Eva, hvis han kunde tjene to Cents paa det. Naar en af disse tre Hovedpersoner kommer ind paa Scenen, eller naar Helten eller Heltinden siger noget mere end almindeligt smukt, eller naar Skurken myrder nogen, kort sagt naar der foregaar noget af Vigtighed for Stykkets Gang, saa spiller Musiken i dæmpede Toner; dette, som vistnok er den eneste Lighed, denne dramatiske Form har med det oprindelige Melodrama, har givet den dens Navn. Til et Melodrama hører en Række Dræbninger for aaben Scene og en hel Del Sceneeffekt, som alt efter Theatrets og vedkommende Selskabs Udstyr virker komisk eller ganske imponerende. Hvad man paa et godt Theater kan præstere i Retning af Skibbrud, Jernbaneulykker, Oversvømmelser, Luftballoner, Hestevæddeløb o. s. v., er nemlig ganske storartet; men paa et tarvelig udstyret Theater er det ligesaa storartet, hvad der i denne Retning bydes, saasom for Exempel Papstykker, som bæres af Folk, hvis Ben man kan se, forestillende Vognene i et Jernbanesammenstød og lignende.

Men er Udførelse og Udstyr nogenlunde rimeligt, har Melodramaet en stærk Tiltrækning over det Publikum, som engang har faaet Smag for det. Og at se Tilskuernes Begeistring for Helten og Heltinden og deres ilde beherskede Vrede mod Skurken er ved en saadan Anledning langt interessantere end selve Skuespillet.

Forøvrig hører der ogsaa til et Melodrama — de er alle byggede efter et fælles Mønster — en Komiker, som udfylder Mellemrummene mellem de kraftigste og de mest rørende Scener.

En anden dramatisk Fremtoning, som vel maa siges at være typisk amerikansk, er den absolut usammenhængende

Farce, for det meste væsentlig Syngespil, og alt eftersom den spilles for et bedre eller tarveligere Publikum kaldt „*musical Comedy*“, „*Extravaganza*“ eller „*Burlesque*.“ Egentlig er alt dette en og den samme Ting. Burlesquerne har vel oprindeligt været Parodier, og heraf finder man endnu af og til Spor, men disse falder mere og mere bort, og denne Form for Farcer smelter sammen med de to andre. Af disse musikalske Farcer spilles der en overordentlig Mængde i Amerika. De har i de fleste Tilfælde overhovedet ingensomhelst Intrige, men er en aldeles løst sammenknyttet Række „Specialiteter“, idet de fleste Optrædende tillige er Varietéartister. Ikke sjelden er de imidlertid i sin fuldstændige Vrøvlethed ganske morsomme.

At disse to Former for Skuespil tilsammen maa siges at udgjøre den overveiende Del af den dramatiske Føde, den gennemsnitlige Amerikaner nyder, det kan neppe imødegaaes. Det kan ved første Øiekast synes at være et stærkere Vidnesbyrd om et temmelig lavt Smagsniveau, end det i Virkeligheden er. Man maa erindre, at Amerikanerne er et ungt, praktisk og haardt arbejdende Folk. Deres Umiddelbarhed er Forklaringen paa det Faktum, at saa mange af dem liker Melodramaet; dettes Unatur og overdrevne Sentimentalitet, som støder den mere blaserede Europæer bort, virker netop tiltrækkende paa Amerikaneren, som efter sit haarde Arbeide hele Dagen i en saare beregnende Verden vil se noget, som ligger langt borte fra hans egen Livskreds. Og de af dem, som ikke er saa sentimentalt anlagte — Sentimentalitet er forøvrig en amerikansk Egenskab i langt høiere Grad, end de fleste tror, — de søger hen til den lette Farce for at hvile sig ud efter en Dags haarde Arbeide. Og ligesom Melodramaet har sin stadig tilbagevendende Traad af Humor, som løber gennem det hele, saaledes har selv Farcen sin sentimentale Traad, idet der altid synges endel sentimentale Sange og anslaaes andre Strengte i den samme Retning i Stykkets

Løb. Begge tager saaledes Hensyn til disse to Hovedsider af den amerikanske Folkekarakter: Sentimentalitet og Humor, og fra disse to er ogsaa disse to Skuespilarter voxet ud, idet den ene særlig har udviklet sig fra Folkets sentimentale, den anden fra dets humoristiske Bund. Imidlertid er det naturligtvis bare den væsentligste Del af den sceniske Kunst, en gennemsnitlig Amerikaner ser, som repræsenteres af disse to Former. I en By som Chicago ialfald er der omtrent altid Anledning til at se moderne europæiske Stykker saavel som Shakespeare og andre Klassikere, og at et stort Antal Folk benytter denne Anledning, derom vidner de overfyldte Huse ved disse Forestillinger, hvergang Byen gjæstes af en berømt Skuespiller eller Skuespillerinde. Hertil kommer ogsaa Operaen saavel som de amerikanske Skuespil, skrevne efter europæisk Mønster, eller ialfald faldende ganske udenfor Melodramaets saavel som Extravaganzaens Rammer, som altid fra Tid til anden bliver spillet.

Chicago har tre store Varietétheatre, hvor Servering af Drikkevarer og Røgning ikke finder Sted, og som i alle Henseender er udstyret nøiagtig som alle andre Theatre. Her skifter det hele Program, ligesom i Byens andre Theatre, hver Søndag, og det er gennemgaaende meget gode Præstationer i sit Slags, man her byder paa. De er naturligtvis ikke meget væsentlig forskjellige fra europæiske Variétépræstationer, men der lægges dog i det hele mere an paa Smaastykker med to op til fem, sex Personer, og paa morsomme Taler, Parodier o. s. v., i det hele paa, hvad man kunde kalde „literære Variéténumre“, end Tilfældet er i Europa.

Tyskerne spiller som Regel en Gang om Ugen i et af Byens bedste Theatre, og der findes et fast jødisk Theater. Ellers spilles der af alle Nationer mere eller mindre dilettantmæssig i de forskjellige „Haller“ omkring i Udkanterne. Norskes og Danskes Forsøg i denne Ret-

ning vil blive nævnt under Omtalen af Skandinaverne i Chicago.

Som omtrent alt andet er Theatrene i Chicago Gjenstand for Sammenslutninger af Kapitalister, og man hører ofte Tale om „Theater-Trust'en“. Flere af Theatrene bliver saaledes drevet i Fællesskab, og der paastaes at eksistere en Overenskomst mellem samtlige større Theatres Eiere, hvorved de Selskaber eller Skuespillere, som ikke har vist sig villige til at være „Trust'en“ hørige og lydige, kan saa omtrent udelukkes fra Byen. Kun „*Grand Opera-house*“ menes at staa udenfor denne Ring.

SELSKABELIGHED

Det amerikanske Begreb „*Society*“ er ikke let at definere paa Norsk. At tilhøre „*Society*“ er noget, som ganske ubestemt og ubestemmeligt som det er, langt fra er enhver givet, som har Midlerne til at holde Selskaber og „være med“. Paa den anden Side kommer vanskelig nogen til at høre med der, uden at han har Formue; for det er ganske kostbart at høre til „Societeten“. Her er naturligvis kun Tale om den Del af Befolkningen, som tilhører de høieste Selskabskredse i en By, „*the Society*“, som de ynder at kalde sig, eller „*the 400*“, som de kalder sig i New York.

At tilhøre denne Kreds, der dog naturligvis i enhver Storby igjen er delt i forskjellige Klikker med gjensidige Krav paa at være den første, er en amerikansk Rigmands, eller kanske særlig hans Kones og Døtres høieste Maal, naar han er kommet saa langt under sit Arbeide med at samle sig en Formue, at han kan aspirere dertil. Og mange er de Skuffelser, ofte bitrere, end man skulde tro, som de af dem, som selv har havt liden Anledning under sit haarde Forretningsliv til at tilegne sig de Egenskaber, som forlanges af dem, herunder møder, før det lykkes dem at bryde sig ind. Har imidlertid hans Hustru de

fornødne Egenskaber, gaar det betydelig lettere, og mangler ogsaa hun dem, vil som Regel Døtrene, som jo oftest allerede har endel af Fordelene ved at tilhøre anden Generation, kunne hjælpe betydelig til med at trække Forældrene med sig ind i det forgjættede Land.

Man maa nemlig vel erindre, at i det amerikanske egentlige Selskabsliv spiller Damerne Hovedrollen. En amerikansk Indbydelse omtaler altid Mrs. N. N's Hjem, ikke Mr. N. N.s. Det er Husmoderen, som „entertains“, ikke Husherren, og Damerne i disse Kredse vier ofte al sin Tid til Selskabslivet, medens Manden oftest er stærkt optaget paa andre Kanter.

Og i denne Forbindelse kan der mindes om, at den amerikanske Dame i det overveiende Antal Tilfælde staar over sin Mand i Udviklingen af de Egenskaber, som trænges til at danne et Menneske for Selskabslivet. Hun har i mangfoldige Tilfælde faaet en langt omhyggeligere Skoleuddannelse. Medens en Gut, selv om han er Søn af ganske velhavende Forældre, ofte kort efter at være færdig med den almindelige Folkeskole begynder paa det praktiske Liv som Kontorgut eller i en lignende Stilling, gaar hans Søster ind paa Høiskolen og tilbringer der fire Aar. Tilhører hun en velhavende Familie eller en Familie med nogen Ambition, gaar hun meget ofte fra Høiskolen over i et „College“ og faar her en virkelig grundig litterær Uddannelse, medens hendes Broder arbejder. Vælger saa Broderen senere, efter at have forsøgt sig paa praktiske Gjøremaal, en af de Løbebaner, som i Amerika sammenfattes under Begrebet „de professionelle“, gaar han ind paa en Advokatskole, en Lægeskole o. s. v. og lærer der sit Fag paa en mere eller mindre haandværksmæssig Maade, som faar saare liden Virkning med Hensyn til hans Almendannelse. Fra alt dette er der selvfølgelig mange Undtagelser, ligesom Forholdene ogsaa paa dette Punkt vel efterhaanden i Fremtiden vil forandre sig noget

i Retning af større Lighed med de ældre Samfund; men som almindelig Regel vil dog denne Distinktion mellem Mænds og Kvinders Almendannelse inden den højere Middestand i Amerika endnu i nogen Tid holde stik. Paa den anden Side tilegner Manden sig naturligvis ved sin stadige Berøring med sine Medmennesker og sin Deltagelse i det travle Forretningsliv en betydelig Menneskekundskab og en Mængde andre Kundskaber af praktisk Art, som gjør, at han i mange Henseender ved mere end sin Hustru og sine Søstre af de Ting, som ikke lader sig tilegne gennem Læsning.

„Societeten“ danner, som berørt, i en amerikansk By et eget Slags Aristokrati; meget ofte hører Byens høieste Embedsmænd ikke til denne Kreds; i sin Egenskab af Politikere er de endog ofte ligefrem banlyste derfra med sine Familier. Men det hænder naturligvis ogsaa ofte, at de indtager en fremragende Plads der, hvis de gennem Familieforbindelser og personlige Forholde forøvrigt først er kommet ind.

Denne Kreds gjør Fordring paa en ganske vidtgaende Anerkjendelse af sin Stilling selv udenfor det sædvanlige selskabelige Liv i sin By. For Exempel ved fremragende udenlandske, især kongelige Personers Besøg, naar saadanne indtræffer, ser man „Societeten“ udfolde en ganske betydelig Energi for at opnaa at blive taget Notits af. Særlig Damerne sætter da i Bevægelse et mægtigt Maskineri, hvis virksomste Middel er Avisernes „*Society Columns*“.

Enhver amerikansk Avis, som udkommer paa Engelsk og saaledes ikke bare repræsenterer en enkelt Nationalitet, har nemlig sin daglige Rubrik for Nyheder fra „Societeten“; ofte indtager denne Afdeling adskillige Spalter, og her finder man de aller intimeste Efterretninger om Societetsfolkernes Gjøren og Laden.

Naar nu et eller andet forestaar, hvorved det er „Socie-

tetens“ Medlemmer om at gjøre at opnaa at blive paaagtet, vil man altid se disse Spalter fulde af Gisninger om, hvem der vil komme til at have vedkommende Hædersgjæst i sit Hus ved den og den Leilighed, hvilke Damer han vil gjøre sin Opvarthing o. s. v., og saare ofte kan man uden at siges at trække forhastede Slutninger gaa ud fra, at disse Opsatser er indblæste af Vedkommende, som de omhandler.

I det hele er det at faa sit Navn hyppigst mulig omtalt i disse Spalter et af disse „Societets“-Menneskers høieste Maal, og for at opnaa dette er de villige til at gjøre store Opofrelser.

Medens alt dette passer paa enhver større By i Amerika, tør det vistnok i sin Almindelighed siges, at Chicagos Selskabskredse i det store og hele er mindre ivrige efter „Sensation“ end de tilsvarende Kredse i Østen, noget, som for en væsentlig Del hænger sammen med Byens Ungdom og det deraf følgende forholdsvis ringe Antal Mennesker, som har arvet en stor Formue og slaar sig til Ro med at bruge den og vie al sin Tid til „*Society*“.

Imidlertid er der allerede udviklet fuldstændige *Society*-Cirkler efter Østens Mønstre, og der er ogsaa i Chicago en Klasse, for hvem Selskabeligheden ikke er en naturlig Rekreation og et Middel til Omgang med andre af sin Stand og Stilling, men et Maal i sig selv, noget, de arbejder for med den samme Energi, som deres Fædre anvendte paa Slagting af Kreaturer eller andre Forretninger, hvorved den til Selskabelighed i den nævnte Forstand uundværlige Formue er skaffet tilveie.

I nær Forbindelse med *Society* staar Klubvæsenet.

De amerikanske Klubber har fra Begyndelsen af udviklet sig paa Grundlag af de engelske og Ligheden med disse er for det egentlige, høiere Klublivs Vedkommende endnu paatagelig. Den næsten fuldstændige Mangel paa Kafeer, hvis Plads indtages af „Saloonen“, har gjort Klub-

institutionen særlig velkommen og uundværlig i det amerikanske Samfund, og der er da ogsaa mange Ligheder mellem en amerikansk Klub og en europæisk første-klasses Kafé.

Klublivet har imidlertid oparbejdet sig en Slags Ligestillelse med det ovenfor omhandlede Selskabsliv, og det at være „Klubmand“ giver en Mand en vis Position. Man ser derfor Folk vie det samme alvorlige Arbejde til at hævde sin Stilling som Klubmand som til at holde sig oppe i Selskabslivet, og naar man i en Avis ser en Mand omtalt som „den bekjendte Klubmand N. N.“, maa man ikke tro, at dette, ialfald i Chicago, som Regel er en Mand, som intet andet gjør end tilhøre Klubber; sin selskabelige Energi vier han Klublivet, men ellers er han i Almindelighed Kjøbmand, Bankmand el. l. Han foretrækker bare at omtales som „den bekjendte Klubmand“, fordi dette giver ham en vis „Society“ Stilling, hvad en Omtale som Forretningsmand i det „demokratiske“ Amerika ikke vilde gjøre.

Ser man bort fra disse sociale Kredse, hvor Selskabeligheden drives som et Middel til at opnaa en Tilfredsstillelse af de aristokratiske Tilbøieligheder, som netop i Amerika er saa udbredte, om end under noget andre Former end i de ældre Samfund, saa er den huslige Selskabelighed i Chicago forholdsvis ikke meget stor. Foreningslivet har for en stor Del taget dens Plads. Men saa er der til Gjengæld saa meget mere af dette.

Næsten enhver Amerikaner tilhører en eller flere Foreninger. I denne Henseende, som i saa mange andre, kan amerikanske Kirker siges at maatte indgaa under Begrebet Foreninger; foruden at der inden enhver Menighed findes en Kvindeforening, en Ungdomsförening, en Mandsförening o. s. v., indtager nemlig selve Kirken for Medlemmernes Vedkommende en Forenings Plads; ja endog Ikke-Medlemmer, som nogle Gange i Træk besøger

samme Kirke, vil let blive indbudt til de forskjellige Tilstelninger, som finder Sted inden Menigheden. Bortset herfra fører Berøringen med en Kirke ofte til Deltagelse i de mange veldædige, helt eller halvt religiøse Foreninger, som findes i Chicago. Og inden alle disse Foreninger er der igjen betydelig Selskabelighed.

Det er nemlig gennem selskabelige Tilstelninger af forskjellig Art, disse Foreninger som oftest skaffer tilveie de Penge, som skal anvendes i veldædigt Øiemed, ligesom ogsaa de fornødne Midler til Kirkers Vedligeholdelse og Menighedsudgifter forøvrigt ofte for en stor Del reises ad denne Vei. Naturligvis gjør det i denne Henseende betydelig Forskjel, til hvilket Samfund vedkommende Kirke hører, idet enkelte Samfund er mere strenge end andre; nogle faa er saa liberale, at de endog tillader Dans i Kirkens Selskabslokaler.

Foruden de Foreninger, Berøringen med et Kirkesamfund bringer òn op i — et overordentlig stort Antal Mennesker i Amerika tilhører jo intet Kirkesamfund — findes der en Utallighed af andre Foreninger.

Først og fremst har man de mange saakaldte hemmelige Samfund, dannede efter Frimurerordenens Mønster. Af disse Foreninger er der saa mange, at en Opregning af dem ikke vilde være mulig. En hel Del af dem, uden Tvil de allerfleste, har en Assuranceafdeling, hvor Medlemmerne forsikrer sit Liv, eller opnaar Sygeforsikring. I et foruroligende stort Antal Tilfælde har imidlertid denne Art Forsikring vist sig uholdbar og ofte bevirket hele Ordenens Opløsning, om den end en Tid har bidraget netop til at øge Medlemsantallet. Sagen er nemlig den, at Forsikringen i et saa overordentlig stort Antal Tilfælde er saaledes beregnet, at den alene kan holdes oppe ved stadig Tilgang paa nye Medlemmer. Dette bringer da Medlemmerne til at arbeide med stor Energi for Indbringelsen af nye Medlemmer, idet der endog ofte betaales dem Provi-

sion for dette Arbeide; men naar saa Tilgangen af en eller anden Grund bliver mindre, maa hele Forsikringen nødvendigvis tilsidst falde sammen, og ofte river den da hele Foreningen med sig.

Disse Foreninger har ofte særskilte Afdelinger for Kvinder, ligesom flere af dem optager baade Mænd og Kvinder. Andre er udelukkende for mandlige Medlemmer. Men hvordan end dette forholder sig, afholder altid Foreningerne fra Tid til anden selskabelige Tilstelninger, hvori baade Mænd og Kvinder deltager.

Der findes desuden i Chicago et overordentlig stort Antal Foreninger, hvis Formaal er rent selskabeligt, særlig en Mængde Balforeninger, som afholder Baller eller „Danse“, som de med et mindre pretensiøst Udtryk gjerne kaldes, med korte Mellemlum hele Vinteren. Til disse Foreninger hører naturligvis mest unge Mennesker. Mange af dem holder sine Baller i Lokaler, som er uforholdsmæssig store efter Medlemsantallet, og tillader Ikke-Medlemmer at deltage mod en meget liden Entre, og herfra er da Skridtet meget kort til de „offentlige Danse“, som afholdes paa mange Steder i Chicago hver Søndags og Lørdags Aften, og som ikke er meget moralske.

De allerfleste Arbeiderunioner — Fagforeninger — har ogsaa sin Selskabelighed, og hertil kommer en Mængde Sangforeninger, atletiske Foreninger og en Uendelighed af andre Foreninger, som allesammen for en væsentlig Del stoler paa sine selskabelige Sammenkomster, hvor det gjælder at skaffe Driftskapital tilveie.

Medens dette Selskabsliv inden Foreningerne ikke i nævneværdig Grad adskiller sig fra det tilsvarende i andre Lande, har der i Amerika udviklet sig en Art Selskabelighed udenfor Foreningerne, som vel maa siges at være typisk for Amerika. Det er de saakaldte „Overraskelses-selskaber“. Naar en Mand eller Kvinde holder sin Fødselsdag, sit 10-Aars Bryllup el. l., eller skal forlade Byen

for altid eller for længere Tid, eller netop er vendt tilbage fra et længere Fravær, eller et Foreningsmedlem findes at have gjort meget og godt Arbeide for sin Forening — kortsagt, naar der foreligger en eller anden Grund til, at hans Venner eller Foreningsbrødre finder at burde hædre ham, saa foranstalter de et „*Surprise Party*“ for ham, eller „paa ham“, som det heder paa godt Chicago-Norsk.

Overraskelsen er imidlertid ikke ofte saa stor. Som Regel har man passet paa at lade Ofret faa et Nys om, hvad der forestaar, særlig for at hindre, at han til det fastsatte Tidspunkt befinder sig udenfor sit Hjem. Til den fastsatte Tid samles saa Vennerne i Huset hos en eller anden Nabo, hvorfra de allesammen marscherer til Ofrets Hjem, medbringende Kurve med Fødemidler og Drikkevarer; naar de naar frem, tager de under megen Støi Huset i Besiddelse, dækker Bordet med de medbragte Sager og slaar sig ned udover Kvælden. Ofte ledsages Høitideligheden af Overrækkelsen af en eller anden Hædersgave, ikke sjelden i Form af en Pengesum i Guld. Taler bliver holdt, der bliver sunget og danset.

Denne Form for Selskabelighed er meget yndet, og det er ingen Sjeldenhed, at Initiativet til et saadant „Overraskelsesselskab“ udgaar fra ingen anden end „Overraskelsens“ Gjenstand selv.

En anden almindelig Form for Selskabelighed i Chicago er Landture, de saakaldte „*Picnics*“ hvortil ogsaa medbringes Kurve med Fødemidler, og som i Regelen er foranstaltet af en eller anden Forening. De adskiller sig ikke væsentlig fra Landture andre Steder undtagen ved sin store Hyppighed og den betydelige Rolle, de derved kommer til at spille i den jevne Middelklassens og Arbeiderstands Selskabelighed.

Inden de her omhandlede Klasser spiller Selskaber i Ordets almindelige Betydning — med indbudne Gjæster og i private Hjem — en forholdsvis meget liden Rolle.

FORBRYDERVERDENEN

Chicago har i en Aarrække havt Ord for at huse et større Antal Forbrydere end nogen anden amerikansk By, selv New-York ikke undtagen. Hvordan end dette forhold sig — og det er vistnok tvilsomt, om ikke Forholdene i andre amerikanske Byer er ligesaa gale i denne Henseende — saa er det sikkert og vist, at Chicago er meget langt fra at være noget for Liv, Legeme og Formue særlig sikkert Sted. Forbrydelsernes Antal er overordentlig stort, og de begaaes med en Dristighed, som man maa have seet og vænnet sig lidt til, før man er istand til rigtig at tro paa den.

Spørger man nu, hvad Grunden til dette Forhold er, saa er det gjerne tre Ting, man vil høre nævnt som de væsentligste Aarsager: den stærke Indvandring fra Landdistrikterne, saavel som fra Udlandet af Folk, som tildels ikke kan finde Arbeide, som passer for dem, dernæst „Saloonen“ og endelig Politiken. Og vist er det, at disse tre Momenter, hvoraf de to sidste igjen staar i et, som det synes, uopløseligt og saare intimt Forhold til hinanden, lige saavel som det er gennem Saloonen, de nye Tilførsler fra Landet og Smaabyerne passerer, før de gaar over i Forbryderstanden, — vil vise sig at indeholde Svaret

paa en Mængde af de Spørgsmaal, Forbryderproblemet i Chicago frembyder.

Den amerikanske *Saloon* nedstammer fra den engelske *Bar*, men har ingensomhelst Lighed med en Kafé i Norge og er ogsaa efterhaanden bleven adskillig ulig sit engelske Forbillede. Saloonen er en større Magt i amerikansk Politik, end man kan forestille sig, naar man ikke har havt Anledning til at iagttage det.

En Saloon har, ialfald i sin rent typiske Skikkelse, ingen Borde eller Stole; man staar ved Disken og drikker. Dette gjælder alle Salooner, fra de forholdsvis bedste ned til de aller gemeneste, om der end naturligvis findes mange Undtagelser; men selv der, hvor Borde og Stole findes, er det det sædvanlige at drikke ved Disken.

Saloonen kaldes ofte i Amerika „Arbeidsmandens Klub“, og sandt er det ogsaa, at den indtil en vis Grad spiller en saadan Rolle. Her kommer man om Aftenerne sammen og diskutterer Dagens Spørgsmaal, særlig Politik, naar et eller andet Valg forestaar; der er gjerne Valg to Gange om Aaret i Chicago, enten for Byen eller Countyet og Staten, og da man jo har Primærvalgene en god Stund forud for Valget, og da der skal træffes langvarige Forberedelser forud for disse, bliver det en ikke saa rent uvæsentlig Del af Aaret, man har Politik at beskæftige sig med paa Saloonen. Man maa imidlertid aldrig indbilde sig, at den Politik, som her drives, beskæftiger sig med Samfundsproblemer eller i det hele minder om det Slags Politiceren, som Holberg har udødeliggjort i „Kandestøberen.“ Var det den Slags Politik, vilde den være forholdsvis uskyldig; men dette er den praktiske, amerikanske Politik. Det hele dreier sig ikke om Stats- eller Bystyre; hvad der spørges om, er: Har Aldermand N. N. gjort noget for os? Hvor mange Folk har han skaffet Arbejde for Byen? Har han sørget for at holde Politiet borte fra vore tvilsomme Forehavender, og har han sørget for at

faa os kautioneret ud, naar vi blev arresteret? Har han Udsigt til Gjenvalg — o. s. v. Og efter disse Spørgsmaals Besvarelse beslutter man sig til at støtte eller modarbeide vedkommende Embedsmand ved hans Forsøg paa Gjenvalg.

Naturligvis samles de Folk, som nominelt tilhører samme Parti — i Virkeligheden vilde de fleste „Politikere“ af denne Art komme meget i Vildrede, hvis man forsøgte at faa dem til at forklare, *hvorfor* de egentlig tilhørte sit Parti — paa samme Saloon, og ligesaa naturligt er det, at Værten der efterhaanden bliver et Slags Formand under Diskussioner af denne Art. Der er et Utal af Salooner i Chicago, og hver Saloons faste Kundekreds udgøres derfor i Regelen af Beboerne af det umiddelbare Nabolag. Heraf følger igjen, at Saloonværten efterhaanden, hvis han har noget Anlæg for denne Art „Politik“, let vil komme til at blive Fører for de Folk af sit Parti i Nabolaget, som søger hans Saloon. Han „kontrollerer“, som det heder, dette Antal Stemmer. Det samlede Antal Stemmer af denne Art inden de to Partier er det da, man forstaaer ved „*the Saloon Vote*“, et Udtryk, man idelig hører gjentaget under enhver amerikansk Valgkamp, og som altid nævnes paa en Maade, som viser, at dette Element tillægges en afgjørende Betydning ved et Valg.

Der er i Chicago et stort Antal saakaldte „respektable Salooner“, det vil sige Salooner, som holder sig indenfor Byens og Statens Love, ialfald saavidt at Usædelighed og Hazardspil der ikke finder Sted; derimod overtræder de aller fleste den Lov, som paabyder dem at stænge Kl. 12 Midnat og holde lukket hele Søndagen. Det er endogsaa utvilsomt, at de respektable Salooner, taget i denne temmelig vide Betydning, er Majoriteten af Byens Udskjænningssteder. Heller ikke er det saa at forstaa, at hele „*the Saloon Vote*“ udgøres af uhæderlige eller tvilsomme Folk. Men det lader sig paa den anden Side ikke nægte, at de

tvilsomme Elementer lettere kommer ind under denne Indflydelse og helt slutter sig dertil.

Saloonværterne som Stand sidder saaledes inde med en betydelig politisk Magt. Tidligere var de stærkt repræsenterede saavel i Byraadet som i Statens lovgivende Forsamling; der er endnu mange af dem der, men i de senere Aar er det dels bleven vanskeligere for dem at slippe ind, dels finder de sig bedre tjent ved at holde sig udenfor de offentlige Stillinger og benytte sin Magt som politiske „Bossere“, som det heder paa Chicagonorsk, til at faa sine egne Kandidater nomineret og valgt og saa øve Indflydelse gennem dem. I det følgende vil nærmest den Del af Standen, som ikke henregnes til den „respektable“, selv i den ovennævnte tøjelige Betydning af Ordet, blive behandlet.

Kort før de fleste Valg flakker et stort Antal Landstrygere til Chicago, hvor de i Distrikter, hvis „ledende Politikere“ har Brug for dem, finder frit Hus, Mad og Øl til over Valget. De bliver registreret som Vælgere, ofte med Overtrædelse af Valglovene, og benyttes saa ved Primærvalget og Valget til Stemmekvæg. Ligeledes kommer der hver Høst, naar Landstrygerlivet ude i Landet taber sine Tilløkkelser, et stort Antal Landstrygere til Chicago. De holder sig der om Vinteren enten i de yderst billige Logishuse eller i en egen Art Salooner, hvor de faar Lov til at tilbringe Natten siddende paa Tønder, hvoraf disse Salooner har faaet Navnet „*Barrel-Houses*.“ Ligeledes kommer der en Mængde Folk til Byen om Høsten, som har arbejdet paa Landet, paa Farmene og paa Jernbaneanlæg, og naar de har brugt op de Penge, de har lagt op i Sommerens Løb, har de ofte vænnet sig saa vel til Lediggang, at de ingen Lyst har til at tage fat igjen, og ofte finder de ikke heller saa let Arbejde. De slaar sig da sammen med de netop omtalte Landstrygere i Logishusene og i „Barrelhusene“, og alle disse Folk tilsammen er det, som udgjør Byens „*floating population*“, og blandt

den findes der mange gode Forbryderremner, om end det store Flertal af den aldrig kommer længere end til at blive Leilighedsforbrydere.

De omtalte „Barrelhuse“ er imidlertid som oftest intet andet end slette og rette Forbryderskoler. Der findes en eller flere Personer i omtrent enhver saadan Saloon, hvis Beskjæftigelse det er at holde Øie med de Rekrutter, som stadig indfinder sig der, prøve at komme paa det rene med, hvad de bedst kan anvendes til, og saa naar det rette Øieblik er kommet, sætte dem iveri i den Branche, han har valgt for dem.

En ung Mand kommer, for Exempel, til Byen for første Gang; han har endel Penge og tager ind i et anstændigt Logishus; Pengene gaar, uden at han har fundet det Arbeide, han søger, og en vakker Dag staar han alene, pengeløs og hjælpeløs i den store By. Han træffer en Fyr, som ser, at der kan gøres noget med ham, og tager ham med ind i en Saloon af den Art, som ovenfor er omtalt. Her faar han noget at drikke, faar venlig Tiltale, faar sidde i det opvarmede Lokale og sove Natten over, og inden han ved Ordet af det, er denne Saloon blevet hans Hjem. Nu er det beleilige Øieblik kommet til at udnytte ham, og i de fleste Tilfælde er det som Tigger, han bliver sendt ud til at begynde med. Han faar sin Specialitet, for Exempel Hatte, og faar en Liste med Navne paa Mænd i Byen, som er kjendt som velvillige mod Folk i Nød. En gammel, elendig Hat sættes paa hans Hoved, og han drager ud efter at have lært udenad en Lektie om, hvorledes han har været saa uheldig at miste sin Hat og umulig kan finde Arbeide, slig som han ser ud. Endel af Mændene paa Listen lader sig røre; de vilde kanske af Princip ikke give ham Penge, men de giver ham en Ordre til sin Hattemager paa en ny Hat, og om Aftenen kommer Gutten kanske tilbage til Saloonen med 6—8 nye Hatte, som da bliver gjort i Penge af hans Læremester.

Herfra er, naar først den unge Mands Selvagtelse og hans Følelse af at tilhøre den hæderlige Del af Befolkningen er brudt, Skridtet ikke langt til at gjøre en Tyv af ham. Og denne Vei har mangen en ung Gut vandret i Chicago.

Alt dette vilde, med det i og for sig gode Politi, Chicago har, være en Umulighed, hvis det ikke var for den politiske Magt, Eieren af en saadan Saloon som den omhandlede sidder inde med. At rydde hans Saloon og arrestere de Folk, som der driver sit Uvæsen, er noget, Politiet betænker sig to Gange paa; for Værten „kontrollerer“ et meget stort Antal Stemmer, og de ved, at selv om de foretager Arrestationerne, vil de sjelden opnaa noget; Arrestanterne bliver kautioneret ud, og Sagen er dermed ude af Politiets Hænder og kommer ikke længer.

Men dermed er Sammenhængen mellem Politik og Forbrydelser ingenlunde udtømt. Det er ikke bare gennem Saloonværterne som Formidlingsled, at Chicagos Forbrydere øver politisk Tryk paa Politiet og Domstolene. Den professionelle Forbryderklasse besidder selv direkte politisk Magt.

Man ser i Chicago ikke sjelden Exempler paa, at en Forbryder, som er kjendt som saadan ikke alene af hele Byens Politi, men af hver Avismand, ja endog af Publikum i det hele, gaar løs i flere Aar og øver sit Uvæsen tiilsyneladende ganske uhindret af Landets Lov og Ret. Man ser Bander, som bestaar i Aar ad Gangen, kjendt og frygtet af alle, uden at det lykkes Politiet at sprede dem eller at faa deres Medlemmer straffet. Spørger man en Politimand, som man kjender godt, om Grunden hertil, vil han ufravigelig trække paa Skuldrene og svare det ene Ord: „Politik“. Trænger man haardere ind paa ham, vil han tilsidst utaalmodig svare: „Hvad nytter det at arrestere, naar man ikke kan faa opnaa Dom?“

Det kanske allermest slaaende Exempel paa en Forbry-

derbande af denne Art i Chicago, er den berygtede „Market Gade Bande“ paa Byens Nordside, som dog i 90-Aarene sluttelig blev adspredt, men som da i en Aarrække havde holdt denne Bydel under et formeligt Rædselsregimente og ustraffet begaaet alle mulige Forbrydelser fra almindelige Overfald og Indbrud til Plyndring af hele elektriske Tog midt paa lyse Dagen. Samtidig var denne Bande, saa utroligt det høres, en Art politisk Organisation, som regelmæssig deltog med stor Iver i alle Valgkampe og særlig ved Primærvalgene forstod at sætte sin Vilje igjennem og nominere de Kandidater, de vidste vilde yde dem den bedste Hjælp, naar det kneb. Medens denne Bande heldigvis hører til de omtrent enestaaende Fremtoninger i Chicagos Historie, ialfald i de senere Aar, er der til Stadighed Forbryderbander i Chicago saavel som enkeltstaaende Individuer, som er i Besiddelse af, hvad Jargonon kalder et „Pull“, hvilket vil sige en underhaands politisk Indflydelse af tilstrækkelig Styrke til at hjælpe vedkommende ud af Klemmen, hvis ikke Beviserne er altfor usædvanlig stærke, og hvis det ikke tilfældigvis træffer sig saa, at den, Forbrydelsen er gaet ud over, selv er i Besiddelse af et tilsvarende eller stærkere „Pull.“

Det er især gennem Politiretterne, disse Folk slipper fra Retfærdigheden. Politidommeren er udnævnt af Byens Mayor og er saaledes en politisk meget afhængig Mand. Han har det i sin Magt ad to Veie at lade en Forbryder med Indflydelse slippe, selv om man ser bort fra ligefrem Frifindelse, hvilken undertiden opnaaes gennem idelige Udsættelser, hvorved den Forurettede og hans Vidner tilsidst bliver saa kjede af det hele, at de en Dag ikke møder op; for det første kan han sætte ham under Kaution og modtage en aldeles uvederhæftig Mands Kaution, hvorpaa den Anklagede forsvinder, og dermed er Sagen færdig; og for det andet kan han lade ham slippe med en Mulkt.

For almindelige Gaderøverier, hvorunder ingen er dræbt eller meget farlig saaret, er saaledes Mulkt uden Sammenligning den almindeligste Straf, medens Politidommeren efter Loven skulde henvise den Anklagede til Grandjuryen, hvorefter hans Sag vilde blive behandlet ved Kriminalretten, hvor Straffen vilde blive Tugthus, hvis ingen formildende Omstændighed forelaa. Det maa her atter mindes om, at Aktor i Politiretten er udnævnt af Byens Anklageadvokat, som igjen er udnævnt af Mayoren, og at han saaledes i Regelen hører til den samme politiske „Maskine“ som Dommeren.

Selv om den Anklagede kommer saa langt som til Kriminalretten, er politisk Indflydelse neppe udelukket fra Statsadvokatens Kontor, ligesom Jurybestikkelse, ialfald fra Tid til anden, har vist sig at foregaa ganske hyppig.

Den Klasse Forbrydere i Chicago, som falder mest i Øinene, er Gaderøverne. Røverier er i denne By saa hyppige, at en Morgenavis meget ofte kan bringe op til 15—20 Rapporter om Røverier, foregaaet den samme Nat. Nogen paalidelig Statistik over disse Forbrydelser, saavel som over Forbrydelser i det hele i Chicago, foreligger imidlertid ikke. Politichefens aarlige Rapport offentliggøres ganske vist, og den giver en Række detaljerede Oplysninger om Antallet af Arrestationer, Beløb og Gjenstande, som Politiet har fundet igjen, efterat de var stjalne etc., men der findes ikke et Ord om Forbrydelsernes Antal.

Røverne kan indeles i to Klasser: De, som holder sig i Byen hele Aaret og driver sin Forretning paa en rationel Maade og bare forsvinder, naar, som de i sin egen Jargon udtrykker det, „Klimatet ikke bekommer dem vel“ det vil sige naar Faren for Domfældelse bliver for aktuel. Disse Folk gjør som Regel intet andet end at plyndre sine Medmennesker, og de lægger gjerne sine Planer paa Forhaand og indlader sig ikke paa at anfælde en Mand, om hvem

de ikke ved eller tror at vide, at han har et betydeligere Beløb og et rimeligt Antal Værdigjenstande hos sig.

Den anden Klasse — og det er ifølge erfarne Politimænds Paastand den, som begaar det største Antal Røverier — bestaar af Folk, som dels er borte fra Byen om Sommeren som Landstrygere eller lignende, dels som Regel arbejder paa en hæderlig Maade, men som griber til den Udvei at anfalde Folk, naar de af en eller anden Grund staar uden Midler til Livsophold. Disse Folk er ikke saa nøie med, hvem de overfalder, og deres Røverier bliver som oftest mere eller mindre klodset udførte. Bliver de grebne, har de sjeldnere nogen synderlig Anledning til at slippe fra Straf; men til Gjengjæld vælger de gjerne meget ensomme Steder, hvor Paagribelse er mindre sandsynlig, men hvor ogsaa Folk med et større Beløb hos sig sjeldnere er at træffe.

Om alle Røvere, hvad enten de tilhører den ene eller den anden Klasse, gjælder det, at de er betydelig mere brutale, end man skulde antage nødvendigt for dem. Det er saaledes meget almindeligt, at et Offer, som intetsomhelst Forsøg gjør paa Modstand, ikke desto mindre bliver slaaet overende og sparket, til han mister Bevidstheden.

De mest theatralske af de almindelige Røverier er de, som foregaar i Saloonerne. Et Par Mænd med Masker for Ansigterne kommer ind i en Saloon, hver med en Revolver i Haanden, Vært og Kunder faar Ordre til at holde Hænderne over Hovedet, og medens den ene Røver holder Vagt med Revolveren rettet mod Ofrenes Hoved — de bliver opstillet saa, at han har god Oversigt over dem alle, i Almindelighed langs en Væg — undersøger hans Kamerat samtliges Lommer saavel som Pengeskuffen, og begge Røvere gaar derefter baglængs med Revolverne i Hænderne til Døren og løber sin Vei. Dette Program varieres naturligvis efter Omstændighederne endel, men i det store og hele foregaar Saloonrøverierne efter det; de

er saa almindelige, især om Vinteren, at ingen finder det allermindste mærkeligt ved dem, og selv Aviserne, som med sine 12 eller flere Sider har god Plads, omtaler dem ganske kortelig, hvis ikke Afvigelserne fra det faste Program er store nok til at give dem særlig Interesse.

Ogsaa Sporvogne bliver ganske hyppig gjort til Gjenstand for lignende Plyndringer. Enkelte Linjer er paa Grund af de ensomme Strøg, hvorigjennem de fører, mere udsatte end andre, og paa en enkelt Linje — Halsted Gadens elektriske Linje — blev endog i 1900 Natteruterne i længere Tid indstillet af denne og af ingen anden Grund.

Sporvognene er imidlertid endnu langt hyppigere Scenen for en anden Klasse Forbryderes Bedrifter, nemlig Lommetyvenes. Denne Klasse udgjøres udelukkende af „professionelle“, idet der til dette Arbejde udkræves betydelig Øvelse og Fingerfærdighed. Klassen er imidlertid talrig, og den rekruteres fra begge Kjøen. Lommetyvene „arbejder“ sjelden alene; der er i Regelen tre eller flere af dem sammen, og de foranstalter gjerne Trængsel omkring sit udseede Offer og puffer ham paa alle Kanter, saa at han ikke er istand til at holde Opmærksomheden fæstet ved sine Lommer. Er Sporvognen imidlertid tilstrækkelig overfyldt, kan en Tyv ogsaa uden Hjælp operere med forholdsvis stor Tryghed. Der gjælder i Chicago ingen Regler om, hvor mange Personer der kan kjøre i en Sporvogn; man stimler ind, til man staar saa tæt ind paa hverandre, at man ikke kan røre en Arm, og endda hænger der en Mængde Mennesker udenpaa. Under disse Omstændigheder er der et godt Marked for Lommetyven.

Butiktyvene er som Regel Kvinder. De har gjerne store Lommer paa Indsiden af sine Kaaber til at gemme Byttet i. Man hører meget om dem i Bladene, men Butikdetektiver paastaar, at de store Butikers Tab ved Tyverier i Gjennemsnit ikke er saa stort, som almindelig antages.

Hoteltyvene udgjør ogsaa en egen Klasse, ligesom Frakkettyvene, som opererer i Kaféer og lignende Lokaler, og i det hele gives der naturligvis inden Forbryderverdenen en Utallighed af Specialiteter.

Blandt Indbrudstyvene er de, som gjør sig en Specialitet af at sprænge op Jernskabe med Nitroglycerin eller Dynamit, de mest anseede inden Faget. De er altid øvede, dri- stige Forbrydere, og deres Bedrifter vies betydelige Spalterum i Bladene. De saakaldte „*Porchclimbers*“, driver sit Væsen i Beboelseshuse, hvor de gjerne ved at klatre op ad Verandasøiler, Tagrender o. s. v. kommer ind gennem et Vindu i anden Etage.

Men de ikke mindst farlige Forbrydere i Chicago er Bondefangerne, om man saaledes kan betegne, hvad Amerikanerne kalder „*Confidencemen*.“ Oversættelsen er ialfald forsaavidt mangelfuld, som det ingenlunde bare er Bønder, som falder som Offer for disse Forbryderes ofte næsten geniale Planer. Der er neppe nogen Forbryderklasse, som saaledes som denne har opnaaet at spille en politisk Rolle og at gaa straffri Aar efter Aar. Der findes i Chicago Bondefangere, og ikke faa af dem, som er kjendte i denne Egenskab af alle og enhver, og som driver sin Trafik fra Dag til Dag, men som ikke engang har været mulkterede, langt mindre straffede, paa mange Aar.

Deres Planer er, som sagt, ofte snedig lagte, og særlig ved de altid at føre sig sine Medmenneskers Svagheder til Nytte. Et almindeligt Kneb er saaledes at sælge Folk angivelig falske Penge, idet man først viser dem en Vadsæk fuld af Dollarsedler, som er saa ægte, som de er at faa, og derved faar Ofret til at tro, at de er saa mesterlig eftergjorte, at det er umuligt at opdage Forskjellen, og naar han saa har betalt en forholdsvis stor Sum for dem, bytter Bondefangeren Vadsækken med en anden, som er fyldt med gamle Aviser. En anden gammel, velkjendt Methode er under stor Hemmelighedsfuldhed at fremvise et

„Gulduhr“ eller en „Diamantring“ og tilstaa, at den er stjaalen og saa sælge den for mindre end Halvparten af dens Værdi og forsvinde, hvorefter Ofret snart opdager, at Gjenstanden er aldeles værdiløs.

Dette er af de aller groveste Exempler, men i alle Tilfælde vil man finde, at Ofret har ventet at faa „noget for intet“ eller for langt under dets virkelige Værdi. Under tiden lægger disse Bondefangere ikke saa lidet Humor for Dagen, og en Tid var det saaledes meget paa Moden at sælge intet anende Farmere elegante Skjøder, med Guldsegl og anden Stas paa, paa Byens Raadhus eller andre af Byens største Bygninger, altsammen for et Par Hundrede Dollars.

„Gamblerne“, det er professionelle Spillere, er ogsaa en farlig Forbryderklasse, dels paa Grund af den betydelige politiske Indflydelse, de udøver, dels fordi de saa aabenlyst overtræder Byens Love og derved mere end kanske nogen anden bidrager til at undergrave den offentlige Moral. Der findes i Chicago saakaldte „ærlige“ Spilleværter, men de er i Minoritet; de giver den spillende den Chance, han kan vente, men Spillet er naturligvis saaledes indrettet, at „Huset“ har de fleste Chancer. De aller fleste Spillehuse tilhører imidlertid ikke de „ærliges“ Tal. Spillet er der saaledes indrettet, at Tab og Vinding kan ordnes ganske efter Indehaverens Vilje, og ingen vinder der uden med Indehaverens fulde Overlæg, og da alene i den Hensigt at anspore ham til videre Spil. Der holdes paa disse Steder altid et Antal Mænd, som gaar omkring blandt Publikum og lader, som de selv er fremmede paa Stedet; de lader sig tilsidst bevæge til at spille og vinder naturligvis uafsladelig for ved sit Exempel at faa andre til at forsøge sin Lykke.

Man støder paa disse „Gamblere“ overalt i Chicago, i Salooner, i „Musæer“, paa Dampbaadene i Byens Omegn, ja til sine Tider endog paa Gaderne; de betaler for at

faa Lov til at drive sit Væsen, og det har en Utallighed af Gange været paastaet i den offentlige Presse, at navngivne Politikere som Belønning for sit Arbeide har faaet „Gamblingen“ overdraget for visse Distrikter af Byen, omtrent paa samme Maade som Toldafgifterne i gamle Dage bortforpagtedes i Norge.

ARBEIDERFORHOLDE

Arbeideres og Haandværkeres Fagforeninger eller „Unions“, som de ufravigelig kaldes, spiller overalt i Amerika en overordentlig stor Rolle. Disse Organisationer er i Besiddelse af en næsten utrolig Magt, saalænge Tiderne er gode og de selv holder sammen; i slette Tider, naar Arbeide ikke længer tilbydes i Overflod, falder de forholdsvis hurtig sammen og maa give efter, ialfald i Realiteten, selv om de i Navnet opretholder endel af sine Bestemmelser.

Efterat Fagforeningerne i den langvarige industrielle Nedgang, som begyndte i 1893—94. efterhaanden i de fleste Fag havde tabt mange af sine Rettigheder, begyndte de med de bedre Tider, som kom efter Mc Kinleys Valg, lidt efter lidt at voxe i Magt igjen, indtil der ved Udgangen af Aaret 1902 var forholdsvis meget faa Fag, som ikke havde sin stærke Organisation, og omkring den 1ste April 1903, da nye Overenskomster for et Aar blev indgaaet mellem Arbeidsgivere og Arbeidere, — den 1ste April udløber gjerne Kontrakterne, — opnaaede mange Fag Aerkjendelse for sin Forening, som hidtil havde manglet saadan.

Denne „Anerkjendelse“ bestaar deri, at Arbeidsgiverne forpligter sig til at forhandle med sine Arbeidere, ikke individuelt eller engang med sine egne Arbeidere som en Enhed, medmindre de tillige udgjør en Union, men med vedkommende Union som Mellemed. Dette kan hyppig føre til, at en Arbeidsgiver, for Exempel en Fabrik- eller Trykkerieier, naar hans Folk i en eller anden Henseende finder sig mindre vel fornøiet med et eller andet, bliver nødt til at forhandle derom med en Mand eller en Komite af Mænd, som ikke staar i hans Tjeneste, og som han intetsomhelst Kjendskab har til.

Hvert Fag er organiseret i en Række „Lokalunioner“, som igjen har en fælles Bestyrelse for Chicago, bestaaende af Delegerede fra de forskjellige Unioner. Denne Bestyrelse staar som oftest under et „nationalt“ Centralstyre, bestaaende af Delegerede fra alle Landets Byer, hvor Faget er repræsenteret og organiseret. Undertiden slutter flere Fag i Chicago, som staar hinanden nær, for Exempel fordi de arbeider paa samme Arbeidssted eller samarbejder til Fremstillingen af samme endelige Produkt, sig sammen om en fælles Bestyrelse. Af denne Art er for Exempel „Bygningsfagenes Fællesraad“ („*Building Trades Council*“), som i sin Tid havde oparbejdet sig til en næsten enestaaende Magt, men som tilsidst gik saa vidt i sin absolute Arrogance, at det blev utaaleligt, hvilket ledede til en saa stærk Sammenslutning mellem de forskjellige Arter Arbeidsgivere inden Bygningsfagene, at „Raadet“ efter en Streik paa over et Aar blev bogstavelig talt sultet til Underkastelse og tabte Mesteparten af sin Magt; samtidig fik forøvrige Arbejderne i omtrent samtlige Fag betydelige Lønspaalæg og andre Indrømmelser, da de tilsidst gjenoptog Arbejdet.

Foruden disse forskjellige Fagforeninger findes der imidlertid endnu en Organisation, som imidlertid er fælles for alle „Union“ Arbeidere, nemlig Den amerikanske Arbejder-

føderation med Underafdelinger i alle Byer. *Chicago Federation of Labor* tæller saaledes ca. 1,500 Medlemmer, Delegerede fra Unioner i alle Fag. Den er en mægtig Forening, om den end ved indbyrdes Stridigheder og ved gjentagne Gange at have sat sig op imod *American Federation* i nogen Grad har svækket sin Stilling.

Unionstemningen er neppe noget Sted i Verden stærkere end i Amerika og i Amerika neppe noget Sted stærkere end i Chicago. Den almindelige Chicagomand betragter „Unionismen“ som et Trosdogme, om hvilket ingen anden end en ligefrem Folkefiende kan nære Vantro. At tilhøre et Fag, som er organiseret i anerkjendte Fagforeninger, og ikke tilhøre en Fagforening er i den amerikanske Haandverkers Øine en Nederdrægtighed, en Foragtelighed. En saadan Mand, „*Scab*“ er den tekniske Betegnelse for ham, er ikke sikker paa Liv og Lemmer til Tider, da Unionsbevægelsen inden vedkommende Fag er særlig stærk.

De Mænd, som leder Unionerne, er vistnok i Almindelighed Folk med tilstrækkelig Intelligens til at se sine Foreninger som det, de er, nemlig berettigede Sammenlutninger i den Hensigt at bedre Medlemmernes Kaar; men lang Erfaring har lært dem, at de kommer længst med at gjøre det hele til en Stemningssag, og det er da Unionismen ogsaa for længe siden blevet.

Der er intet, en ægte Union-Mand hader stærkere end „*Trusts*“. Og dog er de store Kompanier, som nutildags i Amerika gaar under dette Navn, intetsomhelst andet end en nøiagtig tilsvarende Sammenlutning af Kapital, som den, de selv foranstalter af Arbeidskraft. Det er ikke saa i det store og hele, at de store Kompanier er vanskeligere for Arbejderne at forhandle med og opnaa Indrømmelser fra end individuelle Arbeidsgivere — tværtimod; Undtagelser findes jo fra enhver Regel, og enkelte store Korporationer har vistnok dannet Undtagelser fra

denne; men Regelen er alligevel uimodsagt blandt Sagkyndige.

Det er derfor ikke et paa lidte Forurettelser vel grundet Had, Unionsfolkene nærer mod de store Korporationer. Dette Had er derimod et Udslag af den Følelse, som i Amerika arbejder sig stærkere og stærkere frem, og til hvis Opblussen der ivrig pustes af alle Arbeiderledere, nemlig Klassehadet — Arbeiderens Følelse af at maatte staa sammen mod den fælles Fiende, Kapitalen. Her har man ogsaa Forklaringen paa Hadet og Foragten mod den Arbeider, som ikke er Unionmand: Han betragtes som en Førræder mod sin Stand, mod sine egne.

Den Tanke, at Kapital og Arbeide i samme Land har fælles Interesser, mødes af den typiske Unionmand med et overlegent Smil og en Bemærkning om, at „vi har lært den Fiskekrog fra Kapitalismens Haandlangere at kjende for længe siden“. Selv den Nød, Landets Arbeidere har lidt, hvergang det er gaaet nedad med Kapitalisternes Foretagender, har aldrig formaaet at lære dem noget i denne Retning.

Medens imidlertid de store Korporationer, selv i sin værste Skikkelse, om end undertiden udenfor Lovens Grænser, alene arbejder med fredelige Midler, anvender Unionerne, naar det gjælder at naa sit Maal, bare altfor hyppig Voldsomhed.

I det hele er det ikke for meget at sige, at en amerikansk Union, naar den gaar til Streik, ikke først overveier Spørgsmaalet: „Er vi saaledes situeret, at vore Arbeidsgivere vil maatte give efter, fordi de ikke kan skaffe sig Folk med vor Kyndighed i tilstrækkeligt Antal til at fortsætte sin Bedrift?“ — men derimod det Spørgsmaal: „Er vi istand til, ved Magt om fornødent, at hindre vore Arbeidsgivere i Fortsættelsen af deres Bedrift?“

Til at bevise denne Paastand er det nok at henvise til det overordentlig store Antal Streiker, som har fundet

Sted i Chicago i Løbet af de sidste 5—6 Aar, siden Tiderne begyndte at bedre sig, af hvilke Streiker saare faa er løbet af uden talrige Trudslers om legemlig Overlast og disse Trudslers Gjennemførelse ved alvorlig Mishandling af mange „Ikke-Union-Mænd“ og i adskillige Tilfælde Mord.

At Unionismen som Bevægelse i det hele skulde være at fordømme, kan dog langt fra med nogen Grund paa-staaes; uden Fagforeninger vilde Arbejderne visselig opnaa en uforholdsmæssig liden Del af Fortjenesten ved Produktionen i de fleste Fag. Men paa den anden Side er det ligesaa sikkert, at der findes mange alvorlige Skyggesider ved denne Bevægelse, som den arter sig i Amerika, og den alvorligste blandt disse tør være den Aabenlyshed, hvormed Voldsomhed anvendes under Streiker, og den store Vanskelighed, som er forbundet med disse Voldsomheders Afstraffelse.

Grunden til disse Vanskeligheder bunder, som saa meget andet i Amerika, i Politik. De fleste Unioner har en Bestemmelse i sine Grundlove, som erklærer dem for absolut upolitiske Foreninger; men denne Bestemmelse er et dødt Bogstav. Thi Unionerne benyttes i overordentlig stor Udstrækning af Politikerne, og de kan ad denne Vei opnaa overordentlige Indrømmelser paa Bekostning af Retfærdighedens Haandhævelse, naar det gjælder at fri Medlemmer, som under en Streik har været altfor „virksomme“ og helseslaaet Non-Union-Mænd. Det er da ogsaa en overordentlig stor Sjeldenhed at se Straf anvendt i et Tilfælde af denne Art.

Ikke saa at forstaa, at en Union er republikansk, en anden demokratisk o. s. v. — i den Forstand bibeholder de sit upolitiske Præg: men de arbejder for den Kandidats Valg, som har vist sig at være „unionsvenlig“ og vilde ufeilbarlig modarbejde den, som havde vist modsatte Tendenser.

Et andet Udslag af den Følelse af at staa solidarisk

overfor Kapitalismen, som i det hele giver Unionismen dens Styrke, er den Beredvillighed, hvormed en Union ofte indlader sig paa en Sympathistreik, uagtet den selv intet har at beklage sig over, alene for at støtte en anden Union. Disse Sympathistreiker har dog i den senere Tid været kraftig modarbejdet af mange Arbejderledere, som indser, at de, hvor kraftigt et Vaaben de i det enkelte Tilfælde kan være, dog i Længden virker som et tveægget Sværd og vil blive farlig for Unionismen selv.

I det hele findes der altid Arbejderledere, som indser, at det er farligt at spænde Buen for høit, og som anvender sin Indflydelse paa at regulere sine Foreninger ind i et konservativere og roligere Spor. Disse Mænds Magt beror gjerne paa, at de under en eller anden Krise har lagt en Dygtighed og en Ubestikkelighed for Dagen, som deres mere fremfusende Kolleger ikke har kunnet opvise Magen til; at forsøge sig som „Regulator“ uden saadanne særlige Kvalifikationer, som er vel kjendt af Unionsmedlemmerne, vilde ikke bekomme nogen vel.

Disse Arbejderledere er saagodtsom ufravigelig selv oprindelig Haandværkere eller Arbejdere og er altid Medlemmer af en Union. Blandt dem findes ikke faa virkelig fremragende Mænd, — men mange af dem er ogsaa samvittighedsløse Personer, som misbruger sin Stilling, særlig til at opnaa personlige Fordele, saasom politiske Stillinger, som gives dem med den Forstaaelse, at de skal gjengjældes ved Benyttelsen af deres Indflydelse inden Unionen i vedkommende Partis eller Politikers Interesse. Enkelte af dem er ogsaa saa blottede for den Besindighed og øvrige Egenskaber, man har Ret til at vente af en Mand i deres Stilling, at de af personlig Ærgjerrighed for at indlægge sig den dermed følgende Berømmelse lader sin Union komme ind i en Streik, uden at det er nødvendigt. Under en Streik er en Unionembedsmand nemlig en meget paaagtet Mand, hvis Billede man stadig ser i

Aviserne o. s. v., og klarer han Streiken til sine Folks Tilfredshed, befæster det i høi Grad hans Stilling.

Unionerne er i det hele tilbøielige til at overdrage sine Embedsmænd en uforholdsmæssig stor Magt, og om det end efter deres Love er Medlemmerne, som paa Møde afgjør alle vigtigere Spørgsmaal, er det i Praxis dog i urimelig høi Grad overladt til Embedsmændene, ligesom disse, som gjerne er gode Talere, ofte med Lethed opnaar sin Vilje, selv hvor Spørgsmaalet virkelig bliver sat under Afstemning. De større Unioners Embedsmænd oppebærer en fast Løn, der som Regel er betydelig større end Lønnen for Arbeidere i vedkommende Fag, og Stillingerne som „Forretningsagenter“, som de gjerne kaldes, er derfor stærkt eftertragtede. Iøvrig har hver Union naturligvis ogsaa sin Præsident, Sekretær, Kasserer o. s. v., men disse Stillinger er som oftest ulønnede Hædershverv og medfører ikke paa langt nær den samme Magt, som Forretningsførerens.

Spørger man nu om den almindelige Arbeidsløns Størrelse i Chicago, saa varierer denne naturligvis stærkt efter de forskjellige Fag, men taget rent i sin Almindelighed maa Spørgsmaalet besvares saaledes, at Arbeiderklassen er forholdsvis langt bedre aflønnet end de lavere Grader af Aandsarbeide, Handelsarbeide o. s. v.

Den ganske almindelige Dagarbejder tjener saavidt, at han, om han er en ædruelig Mand og ikke har en altfor stor Familie, lever ordentlig; men det bliver ikke stort mere end fra Haand til Mund; om at lægge sig noget væsentlig tilbedste bliver der i Chicago ikke Tale. Saa snart man imidlertid kommer et Skridt op over denne Klasse Arbeidere, saalangt som til Murhaandlangere eller andre paa Grænsen mellem Dagarbeidere og Haandværkere staaende Arbeidere, som har en Specialitet, om end intet Haandværk, begynder Forholdet at forandre sig, og kommer man op til de virkelige Haandværk, saa er de

fleste af dem saa godt lønnet, at de med almindelig Paa-
passelighed i en forholdsvis ung Alder kan komme istand
til at eie sit eget Hus og lægge sig noget tilbedste. Ogsaa
her er Forskjellen paa de forskjellige Fag naturligvis meget
betydelig; men at opgive Lønningernes Størrelse, som
naturligvis er meget omskiftelige, vilde her føre for langt.
Kun kan det i sin Almindelighed siges, at en Arbejder i
Chicago, hvad Beskaffenhed af den Mad, han spiser, og
de Klæder han bærer, saavelsom de Møbler, som findes
i hans Hjem, i det store og hele lever bedre end en
Mand i det tilsvarende Fag i de allerfleste af Europas
Lande.

CHICAGOS SKANDINAVER

Som bekjendt er Chicagos skandinaviske Befolkning ganske betydelig, og man hører endog ofte den Paastand, at „Chicago er den næststørste norske By i Verden“; denne Paastand lader sig dog ikke bevise, uden at man regner til „Norske“ alle, i hvis Aarer der flyder norsk Blod, og da faar man med adskillige Tusinder, som ikke forstaar et norsk Ord, og som neppe ved, at der eksisterer nogen Forskjel mellem de tre nordiske Lande.

Følgende Tal fra de tre sidste Folketællinger vil give et Indblik i den skandinaviske Chicagobefolknings Størrelse og dens Væxt i de sidste 20 Aar:

I 1880, da Chicagos samlede Befolkning var 503,185, og den samlede fremmedfødte Befolkning 204,859, fandtes der i Byen 9,783 Norske, 12,930 Svenske og 2,556 Danske.

Ti Aar senere var den fremmedfødte Befolknings Antal steget til 450,666, og af disse var 21,835 Norske, 43,032 Svenske og 7,087 Danske.

I 1900, da den sidste Forenede Staters Folketælling blev optaget, havde Byen en samlet fremmedfødt Befolkning paa 587,112; heraf var 22,011 eller 3.8 Procent af

den samlede fremmedfødte Befolkning Norske, 48,836 eller 8.3 Procent Svenske og 10,166 eller 1.7 Procent Danske.

Til Sammenligning hidsættes, at der ved samme Tælling i Minneapolis fandtes 11,532 Norske, 20,035 Svenske og 1,473 Danske; den samlede fremmedfødte Befolkning i Byen var 61,021, og heraf udgjorde de tre nordiske Nationaliteter henholdsvis 18.9, 32.8 og 2.4 Procent.

I New York fandtes der samme Aar ialt 1,270,080 fremmedfødte; af dette uhyre Tal udgjør den norske, svenske og danske Befolkning bare henholdsvis 0.9, 2.2 og 0.4 Procent, men selv dette giver dog de ret anselige Tal 11,387, 28,320 og 5,621 for Norske, Svenske og Danske respektive.

I hele De Forenede Stater var der ved denne sidste Folketælling 10,356,644 fremmedfødte Mennesker, og af disse var 338,426 Norske, 574,625 Svenske og 154,616 Danske, eller henholdsvis 3.3, 5.5 og 1.5 Procent. Det samlede Procentantal, 10.3, er alene ubetydelig større end i 1890, men har op til det sidstnævnte Aar voxet jævnt og stærkt fra 1850, da det alene udgjorde knapt 1 Procent.

I 1850 udgjorde Personer, fødte i Østrig-Ungarn, Italien, Polen og Rusland, bare 0.3 Procent af De Forenede Staters fremmedfødte Befolkning; i 1900 var de naaet op til 18.1 Procent, og for dem af vore Landsmænd, som i Amerika ernærer sig ved slet og ret Dagarbeide, danner disse Nationaliteter nu en farlig Konkurrent, — farlig især ved sin Nøisomhed — som de i tidligere Dage var fri for.

Ovenfor er talt udelukkende om Personer, fødte udenfor Amerika af ikke-amerikanske Forældre. Idet vi nu vender tilbage til Chicagos Befolkning, skal vi kaste et Blik paa Forholdet, som det stiller sig med Hensyn til Folk, fødte i Amerika af skandinaviske Forældre.

Der var i 1900 i Chicago følgende Antal Personer, hvis Forældre begge var fødte i de nordiske Lande: af norske Forældre 37,887, af svenske 95,883 og af danske 15,189. Der var 1,959, hvis Fædre var født i Norge, 2,462, hvis Fædre var født i Sverige, og 963, hvis Fædre var født i Danmark, medens Mødrene i alle disse Tilfælde var født i De Forenede Stater. Det omvendte Forhold herskede med Hensyn til 1,209, 1,831 og 411. Endelig var der 2,315, hvis Fædre var født i Norge, 3,044, hvis Fædre var født i Sverige og 2,748, hvis Fædre var født i Danmark, medens Mødrene i alle disse Tilfælde var født i et andet Land (altsaa hverken i Norden eller i De Forenede Stater). Omvendt forholdt det sig med henholdsvis 3,537, 3,663 og 1,580 Personer.

Som man ser, er der i Chicago et meget stort Antal Mennesker, som helt eller delvis er af skandinavisk Herkomst; men, som ovenfor antydtes, maa man være meget forsigtig med at henregne alle disse Folk til „Skandinaver“; man kan i det høieste regne første Generation, hvor den er opvoxet i et skandinavisk Nabolag, og hvor Forældrene har haft en Smule Tradition, med under denne Betegnelse; i overordentlig mange Tilfælde er selv første Generation ganske blottet for enhver Arv fra sine nordiske Fædre.

Indvandringen til Chicago fra Norge tog sin Begyndelse meget tidlig, og der var sandsynligvis Nordmænd i Chicago, da Byen i 1833 inkorporeredes; af de Stavangerfolk, som i 1825 udvandrede ombord paa Sluppen „Restaurationen“, og som derfra har faaet Navnet „Sluffefolket“, kom i 1835 endel under Kleng Pedersen Hesthammers Ledelse til Illinois og nedsatte sig ved Fox River, hvor de lagde Grunden til de senere store norske Settlementer i La Salle og Kendall Counties Illinois. I det hele spiller Illinois Settlementerne en ganske fremtrædende Rolle i den ældste norske Immigrations Historie, og de fleste af Ind-

vaanerne, som begav sig did, reiste gjennom Chicago, som allerede dengang var begyndt at udvikle sig til en efter Forholdene ganske betydelig Handelsplads.

Det er imidlertid først i Begyndelsen af 40-Aarene, man hører noget om nogen større Samling af Skandinaver i Chicago. Der eksisterede dengang et lidet Settlement af norske Folk, særlig fra Voss og Stavangerkanten; de boede væsentlig i den Bydel, som senere er bleven kaldt Nord-siden, dog længst Syd, ikke langt fra Elvens Hovedgren. Imidlertid anslaaes den samlede norske Befolkning i Illinois endnu i 1850 bare til 2,500, og af disse boede det overveiende Antal i Landsettlementerne.

I 1860 var imidlertid Forholdet betydelig forandret. Som vi senere skal se, var der da allerede en saa stor norsk Befolkning i Byen, at „Det norske Selskab Nora“ og en norsk Sangforening kunde bestaa med et ret anseligt Medlemsantal. Og siden steg Antallet stadig, indtil nu den norske Befolkning er saa talrig, at man ikke længer mærker saa synderlig meget til den Følelse af at staa i et vist Forhold til enhver „Landsmand“, som man altid støder paa i Beretninger fra tidligere Tider i Chicago; man støder nu paa Landsmænd overalt, og kun en „Nykommer“ føler sig nu berettiget til at stille nogen særlig Fordring til en ukjendt, alene paa Landsmandsskabets Vegne.

Den overveiende Del af denne store norske Befolkning er naturligvis Kropsarbeidere af forskjellig Sort; rent Dagarbeide beskjæftiger dog et forholdsvis lidet Antal Nordmænd, idet Italienerne, Bøhmere og Polakker efterhaanden her har afløst dem i Chicago, medens dette endnu ikke er Tilfældet i saa høi Grad ved Arbeide paa Jernbane-anlæg o. l. udenfor Byen, til hvilket Folk imidlertid i stor Udstrækning hverves ved Arbeidskontorerne i Chicago. De, som ikke har noget Haandværk hjemmefra, er da for en stor Del beskjæftigede med Fabrikarbeide, som Vagtmænd ved Fabriker, som Kjørere o. s. v.

Der hersker i Norden en klippefast Tro paa, at Skandinavernes Anseelse i Amerika er overordentlig stor, og ofte hører man ogsaa Ytringer som tyder paa, at man tror, Irlænderne i tilsvarende Grad er seet ned paa. Denne sidste Formening er nu saa rent greben ud af Luften, at det er ufatteligt, hvor den kan skrive sig fra; for Irlænderne er vel den mægtigste Race i Amerika, bortset fra Amerikanerne selv; og hvad den første Paa-stand angaar, saa er den ikke tilnærmelsesvis saa uangribelig, som det synes at forudsættes.

Skandinaverne — Amerikanerne skjærer dem alle over en Kam og ved som Regel ikke noget større om Forskjellen mellem de tre Lande — er i Amerika anseet for hæderlige, lovlydige Borgere; man ved, at Mændene af denne Nationalitet som oftest er arbeidsomme og paalidelige, og særlig at Kvinderne er udmærkede Tjenestepiger. Men hermed er ogsaa det meste sagt. Skandinaverne ansees som nyttige Medlemmer af Samfundet og som „ønskelige Indvandrere“; men de bliver ikke seet op til.

Og de, som nu i alt væsentligt bærer Skylden for denne Tingenes Tilstand, er Skandinaverne selv. Sagen er den, at, medens en Tysker ganske vist søger at rette sig efter det Lands Love, hvor han har nedsat sig, og at blive en saa god Amerikaner som muligt, søger han aldrig at nægte, at han er Tysker, selv om han har opnaaet at tale Engelsk taalelig flydende; en Nordmand, derimod, begynder at gjøre Fornægtelsesforsøg i det smaa, længe før han har lært at tale forstaaeligt Engelsk. Dette er naturligvis ikke nogen undtagelsesfri Regel, og særlig gjælder den ikke Folk, som bringer nogen Dannelse og Tradition med sig hjemmefra; men en Regel er det ikke-destomindre, og den holder sørgelig ofte Stik.

Dette giver naturligvis andre Nationer, ligeoverfor hvem Forsøget paa at skjule Nationaliteten aldrig har den for-ønskede Virkning, det Indtryk, at dette ikke kan være

nogen videre rar Nation at tilhøre, siden dens egne Børn helst vil gaa for noget andet. Og denne Opfatning i Forbindelse med en vis Seighed og Forsigtighed i Nordboernes Natur har vel ogsaa været Grunden fra Begyndelsen af til det Faktum, at Skandinaverne i Amerika ikke ansees for at besidde synderligt Mod og Mandshjerte; det kan nemlig ikke med den bedste Vilje nægtes, at Vikingernes Ætlinge i Amerika har dette Ord paa sig, hvor ufortjent det muligens kan være.

Chicagos Skandinaver bor fortrinsvis i tre store „Kolonier“, om man saa kan kalde det. Oprindeligt boede, som før nævnt, Mesteparten af dem paa Nordsiden af Elven. Allerede tidlig begyndte imidlertid Nordmændene at flytte over paa Vestsiden, og de er nu for Størsteparten bosat i det Distrikt af Nordvestsiden, som strækker sig fra Elvens Nordgren vestover mod Humboldt Park. I de sidste 20 Aars Tid er de stadig bleven trængt længere vestover, idet Italienerne og Polakker er kommet ind i Distriktet langs Nordgrenen af Elven og efterhaanden har udbredt sig vestover. Store Strækninger af det nævnte Distrikt er dog endnu saa tæt beboet af Norske, at de allerfleste Huses Beboere der tilhører denne Nation.

Svenskerne drog længere Nordover, og deres Majoritet bor nu i Strøget mellem Chicago Avenue og Lincoln Park paa Nordsiden, medens en stor Koloni af Danske har slaaet sig ned langt nede paa Sydsiden.

Selvfølgelig bor der mange Skandinaver udenfor disse Strøg, men de, som bor udenfor dem, selv hele Byen medregnet, er dog i Antal for næsten intet at regne, naar de sammenlignes med dem, som har holdt sig til de særlig skandinaviske Distrikter.

Det gjælder om Skandinavernes Forholde ikke mindre end om andre amerikanske Forholde, at en Betragtning af deres Foreningsliv i mange Henseender vil være den bedste Maade at give et Indblik i deres Livsforholde i

det hele. I det følgende skal derfor gives en kort Oversigt over de norske Foreninger i Chicago og deres Historie. Det pretensioseste af alle de Foretagender, som i denne Retning har været sat igang af Nordmændene i Chicago, tør være „Den Skandinaviske Arbejderforening af Nord Amerika“; men denne Forening fik et sørgeligt Endeligt, og den tilhører nu kun Historien.

Den blev stiftet den 13de Juni 1870 og havde kort efter sin Stiftelse en Blomstringsperiode, men gik saa stærkt tilbage, indtil den i Slutningen af 70-Aarene var i en til Opløsning grænsende Tilstand. Men i Begyndelsen af 80-Aarene begyndte de gjenstaaende Medlemmer en mere aktiv Virksomhed og fik Tilslutning af flere yngre og dygtige Kræfter, og siden voxede Foreningen stærkt, indtil den i 1886 talte over 600 Medlemmer og havde en Formue paa ti Tusind Dollars.

Nu begyndte man for Alvor at søge fyldestgjort den i Foreningens Konstitution allerede ved Foreningens Stiftelse vedtagne Paragraf om at søge oprettet lignende Foreninger Landet rundt. Der udarbejdedes et Lovudkast for en Centralbestyrelse, og en saadan Centralbestyrelse oprettedes i 1888 for at arbejde for en større Sammenslutning mellem Skandinaverne i Amerika. Den kom dog aldrig til at faa nogen Betydning, idet selve Moderforeningen snart faldt sammen.

I 1889 nedsattes nemlig en Byggekomite for at forestaa Opførelsen af Foreningens Bygning, „Scandia Hall“, og Grundstenen til denne blev nedlagt den 3die August 1890. Den 12te Marts 1891 indviedes Bygningen med stor Høitidelighed, og der udkom til denne Indvielse et Festskrift med en „Scandia Fest-Marsch“ af Emil Biørn, hvilket Skrift her tildels er benyttet.

Dette store Byggeforetagende viste sig imidlertid, i Forbindelse med den Livsassurance, som var forbundet med Foreningen, og som her i Lighed med saa mange andre

af samme Art var ubetryggende beregnet, at være mere, end Foreningen kunde bære.

Bygningen, hvori der findes en stor og smuk Theaterhal, Kafé, talrige Forsamlingsværelser og Logesale, var allerede fra Begyndelsen af betydelig beheftet, og Tilliden til Foreningens finansielle Stilling svækkedes. Den kom snart ud af Stand til at betale de efterhaanden forfaldende Assurancesummer for Medlemmer, som afgik ved Døden, og allerede ved Midten af 90-Aarene faldt Foreningen sammen. Den prægtige Bygning er nu det eneste Minde om denne Forening, som engang forsøgte at udrette saa store Ting. Bygningen er nu forlængst gaaet over i en Amerikaners Eie, men den bærer fremdeles sit Navn og benyttes endnu i stor Udstrækning som Mødested af norske Foreninger.

En anden Forening, som ikke har indladt sig paa saa store Foretagender, men som dog har faaet opnaaet, hvad Arbejderforeningen forgjæves stræbte efter, nemlig at anlægge Underafdelinger i mange af Nordvestens Byer, er „Ridderne af det hvide Kors“. Denne Forening har Interesse ogsaa derved, at den er den ældste nu bestaaende norske Forening i Chicago, ligesom den er den eneste større „hemmelige“ Orden af norsk Oprindelse.

Denne Orden feirede den 23de August 1902 sit 40-Aars Jubilæum, ved hvilken Leilighed Dr. A. Daae holdt Festtalen, hvoraf her et Uddrag hidsættes, da den indeholder en Oversigt over Foreningens Historie:

„Foreningen havde da bestaaet i 40 Aar; men i 1884 havde der været et Schisma inden denne som inden de allerfleste norske Foreninger, og i de derefter følgende 18 Aar havde den yngre Generation ingen Anledning havt til at studere Ordenens Historie, idet samtlige Protokoller var bleven beholdt af den udtrædende Fraktion. Imidlertid var Taleren kommet i Besiddelse af disse Bøger og havde faaet Anledning til at gennemse dem, og efter dem

meddelte han da en hel Del Træk fra Foreningens gamle Dage.

Til Orientering af Logens Historie bemærkes,“ fortsætter Taleren, „at „Det norske Selskab Nora“ stiftedes i 1860. I 1862 vedtog man, efter Forslag af Hr. O. T. Birkeland at omgjøre Selskabet til et hemmeligt Selskab, og efterat dette var vedtaget, blev Selskabets Konstitution og Ritual skrevet af Hr. Birkeland med Bistand af Dr. Gerhard Christian Paoli, som var Medlem af det tidligere Selskab Nora, men aldrig blev Medlem af Ridderne af det hvide Kors. Som et Kuriosum kan oplyses, at da Logen den 30te Januar 1863 besluttede at inkorporere Selskabet, lod Sekretæren Selskabet inkorporere som „R. V. K.“ — Ridderne af det „vide“ Kors — og først senere, da Skrivfeilen blev opdaget, maatte Selskabet inkorporeres om igjen under Navnet „R. H. K.“. Saa skal jeg lade Protokollen tale:

„Onsdagen den 18de Juli 1860 mødte endel Nordmænd paa et Blokmager Værksted, No. 13 North Wells Street, — det var der, Selskabets senere Præsident, Hr. G. Hovland arbeidede — for at stifte en norsk Forening. Endel af den norske Sangforening var ogsaa tilstede og oplivede Selskabet med nogle nationale Sange.“

Den 24de September 1860 holdtes i det nystiftede „Norske Selskab Nora“ den første Generalforsamling, og den 22de Oktober 1860 holdt Selskabet sin første Fest, et Bal. Den 4de Februar 1861 foreslog imidlertid Pastor A. C. Preus, at Festligheder med Dans ikke skulde arrangeres af Selskabet. Med 25 Stemmer mod 11 blev dette forkastet, og Pastor Preus meldte sig da ud af Foreningen.

Alt eftersom Selskabet voxede, anskaffedes norske Bøger og Aviser. Den eneste Avis, som foreskrevs direkte fra Norge, var „Morgenbladet“, som „Nora“ og senere „Ridderne af det hvide Kors“ holdt i mange Aar.

Den 24de Februar 1862 blev det foreslaaet at give det skandinaviske Regiment en Fane, og dette Forslag blev udført. Fanen blev skjænket til det berømte skandinaviske Wisconsin Regiment, som med saa megen Hæder deltog i Borgerkrigen.

I Juli 1862 var det besluttet, at Foreningen skulde overgaa til et hemmeligt Selskab, og den 9de December samme Aar modtog de tre første Medlemmer den første Grad efter det nye Rituale, og den 2den Januar holdtes paany et Bal, som gav et Overskud af 80 Dollars. I Begyndelsen af 1863 gennemgik man og indøvede de forskellige Grader.

Ved denne Tid ansøgte et af Selskabets Medlemmer om at faa Lokalet overladt en Aften. Protokollen meddeler, at dette blev ham indvilget „paa Betingelse af, at det var til en anstændig og selskabelig Underholdning“. Ligeledes besluttedes paa samme Møde, at „hvis den 5 Dollar Seddel, som Kassereren haver, er udkastet af Bankerne, han da sælger den til høieste Pris“.

I Foreningens originale Ritual foreskrives i Sektion 2, at „Ingen Person kan blive Medlem i denne Loge, som ikke er af norsk Fødsel eller Afkom, hvid Mand og 21 Aar gammel, god moralsk Karakter, og tror paa et almægtigt Forsyn“.

Den 17de Mai 1864, Halvhundredearsdagen for Norges Frihed, feiredes med stor Høitidelighed. Ved denne Anledning fremsagdes et Digt af Jacob Hjort, og en ny Fane blev af Byens norske Damer overrakt Foreningen. Paa næste Møde vedtoges da ogsaa en Tak til Damerne, og „især til Madame Kirkeby for hendes med sjelden Smag og Kunst udførte Arbeide“.

Den første udenbys Loge stiftedes i 1866 i Delorah, og senere er et stort Antal saadanne Loger stiftede. Ordenen er i det hele nu i den mest blomstrende Forfatning, og der er god Udsigt til, at den vil forplante sit Rangvæsen

med Titler som „Ærkedrot“, „Drot“, „Lændermand“ og „Knarre“ ned til en Tid, da maaske de færreste af Medlemmerne vil forstaa Meningen med disse i og for sig jo ogsaa noksaa dunkle Betegnelser.

Medens denne Orden er den eneste i sit Slags af nogen Betydning, som er helt norsk, eksisterer der særlig norske eller skandinaviske Underafdelinger, Loger o. s. v. af mange af Landets andre talrige hemmelige Foreninger med deres Uniformer og Ceremonier.

Af allerstørst Betydning for Nordmændene i Chicago er dog de Foreninger, alle af en forholdsvis ny Dato, hvis Formaal er Vedligeholdelsen af de ret anselige Velgjørehedsanstalter, som de har oprettet i Byen eller dens Omegn. Der er da her særlig Tale om Tabitha Hospital Foreningen, Det norske Alderdomshjem, Børnehjemmet og Diakonisseforeningen. Alle disse Foreninger kan, ialfald indtil en vis Grad, siges at være udsprungne fra en fælles Stamme og — ligeledes indtil en vis Grad — at skyldes Splidens ligesaameget som Veldædighedens Aand sin Væxt.

Den fælles Stamme er Tabitha Foreningen. Denne Forening, som nu i over ti Aar har staaet som et Stridens Tegn blandt Chicagos Nordmænd, var oprindelig Udslaget af en fælles Trang, særlig blandt Kirkefolket, til Oprettelsen af en velgjørende Stiftelse for Landsmænd. Derfor blev da ogsaa Folk fra alle de norske Kirkesamfund med; snart viste det sig imidlertid, at de ikke kunde arbeide sammen, og Vanskeligheder opstod. Særlig dreiede det sig om Stiftelsens Art; medens nogle vilde have et Hospital først og fremst, satte andre som det væsentligste, at dette Hospital blev et Diakonissehospital; atter andre ansaa et Hjem for Gamle for det ønskeligste at begynde med, medens andre igjen holdt paa et Børnehjem.

Efter mange Stridigheder blev Foreningen i 1892 tilsidst reorganiseret, og i det nye „*Charter*“, som i denne

Anledning blev opnaaet fra Statens Regjering, var som Foreningens Formaal opgivet Oprettelsen af saavel et Hospital og et Diakonissehjem som et Alderdomshjem og et Børnehjem.

Imidlertid lagde en Majoritet af Foreningens Medlemmer sig alene efter Hospitalstanken, kirkelige Tvistigheder stødte til, og Striden blev meget hed. Omkring en Halvdel af Foreningens Medlemmer, væsentlig Medlemmer af Samfundet „Den Forenede norske Lutherske Kirke i Amerika“ og for en stor Del netop de, som havde udrettet Broderparten af Arbeidet og samlet det meste af Pengene op til den Tid, traadte tilsidst i Misfornøielse ud af Foreningen, opgav al Fordring paa Andel i de allerede samlede Midler og begyndte fra Nyt af med andre Veldædighedsarbejder.

„Den norske Alderdomshjem-Forening af Chicago“ det første af de Foretagender, som paa denne Maade udsprang fra Tabitha Foreningen, stiftedes ved et Møde i Trefoldighedskirken i Chicago den 31te Marts 1896 og inkorporeredes kort efter under Statens Love, og allerede i August samme Aar blev Hjemmet, som er beliggende i den vakre Forstad Norwood Park, indviet. Deri havde, op til April 1903, været optaget 43 gamle norske Mænd og Kvinder i dette hyggelige og komfortable Hjem, og Foreningens samlede Indtægter op til den Tid var 63,534 Dollars, medens Udgifterne, iberegnet Indkjøb af Eiendommen, beløb sig til 58,514 Dollars, saad at Foreningen havde Kontanter i Kassen til et Beløb af over 5,000 Dollars. Da Eiendommen kjøbtes, leiede Foreningen intet, og Kjøbet muliggjordes alene ved enkelte formuende Medlemmers personlige Kautions. Nu er Foreningen færd med at oprette et Reservefond, som allerede har faaet en god Begyndelse, og som i sin Tid vil give hele Foretagendet en Sikkerhed, som kun faa Foretagender af denne Art i Chicago kan rosesig af. Bort i sin Stifelse, og dens Bort

De gamle har ikke været optaget uden nogensomhelst Godtgjørelse; de har i Almindelighed betalt fra 300 Dollars til 500 Dollars for Optagelsen. I det hele har Hensigten med Stiftelsen været at tage sig af netop denne Klasse af gamle Landsmænd, som har gjort, hvad der stod til dem, for at hjælpe sig selv, men som ved den Tid, da deres Arbeidsdygtighed svinder, staar uden et tilstrækkeligt Beløb til at leve deraf Resten af sine Dage, og som derfor om en Tid vil staa paa fuldstændig bar Bakke.

Foreningen er delt i Underafdelinger, som vælger hver sin Udsending til den fælles Direktion. Der holdes hvert Aar en Fest og en Landtur ud til Hjemmet, og ad denne Vei er en væsentlig Del af Midlerne tilveiebragte foruden ved Medlemmernes ubetydelige maanedlige Kontingent, Af enkelte større Bidrag, ved Arv o. s. v., har der været meget faa.

Blandt de Mænd, hvis Foretagsomhed og Energi dette store Arbeide særlig skyldes, er Dr. N. T. Quales, John Jersin, John Blegen og Anton Petersen.

Kort efter Alderdomshjemmets Stiftelse stiftedes „Det norske Lutherske Børnehjem“, hvis store, rummelige Bygning ligeledes ligger et Stykke udenfor Byen, paa Veien til Byens norske Kirkegaard, Mount Olive.

Børnehjemmet har ikke, saaledes som de tre andre her omtalte Institutioner, nogensinde sluttet sig direkte til noget enkelt af de store norske Kirkesamfund. Det har været hjulpet af Medlemmer af „Den Forenede Kirke“ og af „Hauges Synode“, uden at nogen alvorlig Strid, angaaende hvilket Samfund skulde øve den afgjørende Magt inden Foreningen, nogensinde er opstaaet. Foreningen er ikke delt i Underafdelinger, men har været støttet af en Række Hjælpeforeninger, som, ialfald teknisk, staar udenfor den. Den har i de sidste Aar haft gennemsnitlig henimod 60 Børn i sin Stiftelse, og dens Budget har været godt og

vel 5,000 Dollars aarlig. Midlerne er for en væsentlig Del tilveiebragt ved frivillige Gaver, samlet for det meste gennem de to ovennævnte Samfunds Menigheder ogsaa udenfor Chicago.

Det norske Børnehjem i Chicago har i de Aar, det har bestaaet, gjort overordentlig meget godt, idet Børn, hvis Forældre ikke behandlede dem ordentlig, særlig paa Grund af Drikfældighed, her har fundet et godt Hjem, ligesaavel som forældrelose Børn, for hvilke sidstes Vedkommende Chicago ad officiel Vei drager Omsorg ved gode Stiftelser.

Medens Pastor Lars Harrisville, John J. Bredshall og flere har udført betydeligt Arbeide i denne Forenings Interesse, skyldes dens Fremgang vistnok ogsaa væsentlig Hjemmets Bestyrerinde, Annie Abrahamson.

Endelig stiftedes i 1896 „Den Norsk-Lutherske Diakonisseforening“, og ikke længe efter aabnede denne Forening, som lige fra Begyndelsen af stod i et nært Forhold til Den forenede Kirke, et lidet Diakonissehjem i en gammel Bygning i Nærheden af Humboldt Park. Her fortsattes Virksomheden, indtil man i 1902 kunde tage i Brug en stor og prægtig Bygning i den samme Bydel, som i Mellemtiden var bleven opført.

Denne Forening lægger Hovedvægten paa Diakonisseinstitutionen, medens Hospitalsvirksomheden alene betragtes som en til den førstnævnte Institution knyttet Virksomhed. Foreningen er for Tiden stærkt opreven af indre Stridigheder, og dens Eiendom er beheftet for et betydeligt Beløb. Den staar imidlertid i Begreb med at overdrage sit Hospital og sin øvrige Eiendom til Den forenede Kirke, som da vil overtage Gjælden.

Adolph Larson og Dr. N. T. Quales har udført Broderparten af Arbeidet med denne Forenings Stiftelse og Opretholdelse.

Vi vil imidlertid nu vende tilbage til Tabithaforeningen, som efter det indtrufne Schisma stod igjen med et betyde-

lig reduceret Medlemsantal, men med ikke rent ubetydelig Formue.

Den 24de Oktober 1894 indviedes nemlig Foreningens nye Hospital i Nærheden af Humboldt Park, ved Thomas og Cortez Streets. Bygningen er ganske stor, men udgjør i sin nuværende Skikkelse bare en Del af den oprindelig planlagte Bygning. Den kostede 37,000 Dollars.

Medlemsantallet udgjordes, efter at Den forenede Kirkes Folk var traadt ud, væsentlig dels af Medlemmer af Kirkesamfundet „Den norske Synode“, dels af Folk, som ikke tilhørte noget Kirkesamfund, men som under Striden mellem „Synoden“ og Den forenede Kirke havde staaet paa Synodens Side under Navn af „De nationale.“

Det viste sig imidlertid snart, at det udtrædende Element havde bragt en hel Del af Foreningens Energi og Foretagsomhed med sig derfra til de nye Foretagender, som de havde sat i Gang, og den ikke ubetydelige Pantegjæld paa Tabithaforeningens Eiendom vilde ikke aftage, hvorimod der samlede sig endel Løsgjæld, og man begyndte at frygte for, at Foretagendet gik Ruin imøde.

Et Forslag om nærmere Tilslutning til Den norske Synode blev da fremsat, men bevirkede øieblikkelig stor Bitterhed hos dem af Foreningens Medlemmer, som ikke tilhørte dette Kirkesamfund. Disse organiserede sig under sit gamle Navn, „det nationale Parti“, og en heftig Strid brød ud, som kulminerede ved Aarsmødet i Februar 1902, da „de nationale“, skjønt neppe sine Modstandere overlegne i Antal, erobrede samtlige Embeder i Foreningen. Dette Møde vil i meget lang Tid blive staaende i norske Chicagofolks Minde som et af de voldsomste, man har været Vidne til.

„Synodepartiet“ anlagde kort efter en Retssag mod den nye Bestyrelse, men Sagen blev afvist. Der herskede i denne Tid en Bitterhed blandt Chicagos Norske, som man neppe kan tænke sig; selv Folk, som ellers ingen Interesse

tog i Hospitalets Anliggender, tog Parti i denne Strid, og den udgjorde, medens den stod paa, det alt absorberende Samtaleemne.

Den endte imidlertid med „Nationalpartiets“ fuldstændige Seier, og man skulde nu troet, at der endelig vilde oprinde en fredelig Periode for denne af Borgerkrige saa haardt hjemsøgte Forening. Heri blev man imidlertid skuffet; der opstod snart Stridigheder inden selve det seirende Parti, og endnu Sommeren 1903 var Foreningen haabløst indviklet i nye Tvistigheder.

Imidlertid har Hospitalet selv, under alle de Stridigheder, som har været ført om det, udført sin Gjerning, og mangen en Nordmand har der fundet god Pleie og en liberal Behandling.

Blandt dem, som har nedlagt betydeligt Arbeide i denne Virksomheds Tjeneste, maa nævnes Dr. Karl Sandberg, Mrs. William Johnson, Harry Rommen og Dr. Marie A. Olsen.

Der bestaar adskillige norske Sangforeninger i Chicago. Den største af disse er „Nordmændenes Sangforening“, og dernæst kommer „Björgvin“, hvilken sidste kun optager som Medlemmer Mænd fra Bergens Stift. „Den norske Kvartetklub“ og „Den norske Gleeklub“ er mindre i Medlemsantal, men indtager dog ogsaa ret fremtrædende Pladse i Byens norske Foreningsliv.

Alle disse Foreninger foranstalter aarlig Koncerter og andre Tilstelninger, ligesom de hyppig assisterer med Sang ved andre Foreningers Tilstelninger, saa at de i det hele hører til de Foreninger, man hører mest til.

I 1901 stiftedes en Damesangforening, „Illinois“, som imidlertid er „skandinavisk.“

Af Idrætsforeninger har man „Det norske Skytterlag“, „Den norske Turnforening“ samt Idrætsforeningen „Sleipner.“ Skytterlaget har sin egen Bane udenfor Byen og

har i de senere Aar foranstaltet en Række Præmieskydninger, hvortil indbydes Skytterlag i alle de nordvestlige Stater.

Medens Turnforeningen og „Sleipner“ begge er ganske betydelige Foreninger, som har udrettet meget for Legemsøvelsens Udbredelse blandt Nordmænd i Chicago, har den sidstnævnte særlig indlagt sig Fortjeneste af Skøitesportens Oparbejdelse i Illinois, ikke alene blandt Nordmænd, men blandt Statens Beboere i det hele.

De „Mesterskabsløb for Illinois“, som denne Forening i de senere Aar har foranstaltet paa den lille Indsjø i Humboldt Park, har efterhaanden oparbejdet sig til at blive ligefrem Hovedbegivenheder inden Sportsverdenen i Chicago, hvilket i en By af denne Størrelse vil sige overordentlig meget. Løbet Nytaarsdag 1903 overvares saaledes af en saa overordentlig stor Folkemasse, at man kunde mærke Følgerne deraf paa Sporveistrafikken over næsten hele Byen. De fleste Blade anslog Tilskuermængden til over et Hundrede Tusind Mennesker, og vist er det, at den store Park var overfyldt af Tilskuere. Ved disse Løb, hvori Folk af alle Nationaliteter deltager, er Mesterskabet hidtil altid bleven vundet af en Nordmand.

En Forening, som nu ikke længere eksisterer, men som fortjener Omtale paa Grund af det, den udrettede, er „Leif Erikson Monument Foreningen“. Denne stiftedes paa Verdensudstillingens Tid og arbejdede for Oprettelsen af et Monument for Leif Erikson, indtil dette Maal var naaet. Foreningen mødte mangehaande Modbør under dette Arbejde, men den drev sit Forehavende igjennem med stor Seighed, og i 1899 blev Monumentet afsløret. Det staar i Humboldt Park og er et Værk af Billedhuggeren Sigvald Asbjørnsen. Svenskerne har en Støtte af Liné og Danskerne en Støtte af H. C. Andersen, begge i Lincoln Park. Grosserer O. A. Thorp, L. E. Olsen og C. E. Christensen var de Mænd, som udrettede Størsteparten af

Arbeidet med Indsamlingen af de fornødne Midler til Leif Erikson Støtten.

Af Afholdsforeninger har der i Chicago fra Tid til anden været oprettet ganske mange. Men de har ofte fristet en temmelig trist Tilværelse. Den livsfriskeste for Tiden er „Minnehaha Temperance Klub“, som er anlagt paa samme Plan som en almindelig Klub, bare at samtlige Medlemmer forpligter sig til Totalafhold. Ulrikka Feltman Brun har i en Aarrække virket som Afholdsforkjæmper i Chicago og som Leder for „Skandinaviske Kvinders Afholdsforening“.

De norske Foreninger i Chicago har en Centralforening, stiftet i 1899, hvortil de fleste af dem sender Delegerede. Denne Centralforening kaldes „Det norske Nationalforbund“, og dens Formaal er at arbeide for Opretholdelse af norsk Sprog og Nationalfølelse, hvorhos den hvert Aar afholder en 17de Mai Fest og forøvrigt foranstalter Tilstelninger for nationale Formaal. Den har saaledes ved to Leiligheder sendt hjem til Norden til Hjælp for Nødlidende tilsammen 2,600 Dollars.

Ved dens Aarsmøde 1903 var følgende Foreninger repræsenteret:

Nordfælles Supreme Loge, Den norske Gleeklub, Minnehaha Temperanceklub, Tabitha Hospitalsforening, Nora Loge, Idrætsklubben Sleipner, Den norske Kvartetklub, Den første norske mandlige Begravelsesforening, Den norske Industriforening, Kvindeforeningen Thora, Sygeforeningen Nordlyset, Sangforeningen Bjørgvin, Foreningen Nordlændingen, Leif Erikson Velgjørenhedsforening, Det norske Skytterlag, Nordmændenes Sangforening, Den norske Turnforening, Normania Telt af *K. O. M.*

De fleste af disse Foreninger har ovenfor været omtalt. „Nordfælles Supreme Loge“ er en hemmelig Orden, formodentlig oprindelig bestemt til at danne et Slags Overloge for et Antal andre af mindre „supreme“ Loger,

men alle af fælles nordisk Nationalitet („Nordfælles“). Men denne Plan er forbleven urealiseret, for hele Foreningen bestaar den Dag idag af denne ene Loge. „Nora Loge“ er en Loge af „Ridderne af det hvide Kors“. „Den første norske mandlige Begravelsesforening“ er en ny Forening stiftet efter Mønster af de to allerede længe bestaaende kvindelige Begravelsesforeninger, et Slags Foreninger med en liden Livsassurance, tilstrækkelig til Begravelsen. „Den norske Industriforening“ er en halvt privat, liden Forening, hvis Medlemmer sysler med norsk Haandarbeide. Om „Sygeforeningen Nordlyset“ og „Kvindeforeningen Thora“ er intet at bemærke, udenfor hvad der ligger i Navnene, og det samme gjælder „Nordlændingen“. „Leif Erikson Velgjørenhedsforening“ er en Fortsættelse af „Leif Erikson Monumentforeningen“. „Normania Telt“ er en af de ovenfor berørte norske Loger under amerikanske Ordener; den tilhører „Makkabæerordenen“.

Medens denne Fremstilling af de norske Foreninger i Chicago maaske ikke er udtømmende, er den dog tilstrækkelig til at give en Forstaaelse af Foreningslivets Betydning blandt Byens norske Befolkning. Kun skal for Fuldstændighedens Skyld omtales et Par Forsøg, som har været gjort i Retning af literære Foreninger. Ingen af disse Forsøg blev af varig Betydning, men de ledede dog til noksaa betydelige Resultater for en Tid.

Scandinavian Literary Society stiftedes Vinteren 1891—92 og etablerede sig i Schiller Bygningen midt nede i Byens Forretningsdistrikt i rummelige og elegant møblerede Lokaler. Foreningen bestod af Svenske, Norske og Danske, og under Verdensudstillingen gik den udmærket. Den havde et fuldstændigt Klubudstyr og var bekjendt for sit udmærkede Kjøkken. I 1894 gik imidlertid en Mængde af de svenske Medlemmer ud som Følge af, at en svenskfødt Chicagomand, som dengang indtog en fremtrædende Stilling blandt sine Landsmænd, var bleven nægtet Op-

tagelse i Klubben. Nægtelsen havde igjen sin Grund deri, at vedkommende Ansøger i amerikanske Blade havde givet en meget falsk Fremstilling af Norges Forhold til Sverige, hvorfor den literære Forenings norske Medlemmer enstemmig stemte mod hans Optagelse.

Klubben, som vel ogsaa i det hele taget var for flot anlagt til at klare sig gennem de flauue Tider, som fulgte efter Verdensudstillingen, kunde ialfald ikke greie sig uden sine svenske Medlemmer, og efter at have ført en hensygnende Tilværelse gennem Aaret 1895 gik den i Begyndelsen af det følgende Aar ind og efterlod sig adskillig Gjæld, som aldrig blev dækket.

Omtrent samtidig med denne Klub bestod der i Chicago en norsk Ingeniørforening, som under Verdensudstillingen ligeledes førte en blomstrende Tilværelse. Et stort Antal norske Ingeniører var beskjæftigede ved Anlægget af Udstillingen, og Foreningen havde paa et Tidspunkt endog 80 Medlemmer. Et af dens Medlemmer, Ingeniør Rolvad, deltog ved denne Tid i en Konkurrence om Udkastet til Verdensudstillingens „Skjoldmærke“ og vandt den herfor opstillede Præmie; han er saaledes Faderen til det bekjendte Mærke, som under Udstillingen saaes overalt, og som den Dag idag ved Siden af Byens officielle Segl er vel kjendt og ofte anvendt. — Ingeniørforeningen faldt sammen som Følge af aftagende Tilslutning omtrent samtidig med den literære Forening.

Medens den literære Forening ikke havde stort andet literært ved sig end sit Navn, bestod der omtrent samtidig dermed en anden Forening i Chicago, som var anlagt paa en betydelig beskednere Basis, og hvor der fandtes mere af Ungdom og Livslyst end af Gods og Guld, men hvis Formaal dog var literære Diskussioner; det var „Garborg-Klubben“, en Forening, som den Dag idag mindes med en Blanding af Vemod og Munterhed af mange, som har tilhørt den. Sjelden har en Forening, enten i Chicago eller

noget andet Sted, hvor Nordmænd færdes, været omfattet med en saadan Enthusiasme, som Tilfældet var med „Garborg-Klubben“. Der førtes voldsomme indre Kampe om „Præsidentværdigheden“, og mange var de Intriger, som her iscenesattes, men det hele foregik uden nogen Bitterhed og under et stadigt godt Humør fra alle Kanter. Blandt de Mænd, som i sin Tid tilhørte denne Klub, var Skuespiller Harald Stormoen, som dér særlig udmærkede sig som Pianospiller, afdøde Sigbjørn Obstfelder, Skuespiller Dore Lavik og adskillige andre, som nu bor i Norge. Til denne Klubs Minder hører ogsaa dens Fester for Henry George (*Progress and Poverty's* Forfatter) og for Storchingspræsident Ullmann. Imidlertid begyndte Medlemmerne at spredes, et stort Antal af dem giftede sig, og Klubben sygnede hen. De Forsøg, som senere fra Tid til anden har været gjort paa at sætte en lignende Forening igang, er mislykket; der kom som Følge af Verdensudstillingen en hel Del intelligente og dannede unge Nordmænd til Chicago, men der er siden aldrig indtruffet et saa stort Kuld af dem, som trænges til en saadan Forenings Bestaaen.

Endelig havde Nordmændene i Chicago i sin Tid en „*Relief and Aid*“ Forening, hvis Blomstringstid falder omkring 80-Aarenes Slutning. Denne Forening uddelte, da den stod paa sit høieste, en Sum af over tre Tusind Dollars aarlig til trængende Landsmænd; men ogsaa den er forlængst gaaet ind.

Forskjellige af de ovennævnte Foreninger, særlig „Kvartetklubben“ og „Björgvin“ har fra Tid til anden foranstaltet teatralske Forestillinger i Chicago, og de fleste nyere norske Skuespil har været spillet her. En Tid gjordes der ogsaa Forsøg med et stadigt Norsk Theater i Scandia Hall, men det vilde ikke gaa. Imidlertid er der altid hver Vinter Anledning til nogle Gange at se norsk og særlig dansk eller „skandinavisk“ Skuespil, enten af rene Ama-

tører eller af en Klik halvt professionelle norske og danske Skuepillere, som ernærer sig ved andet, ofte saare fjærntliggende, Arbeide, naar de ikke optræder paa Brædderne.

I Chicago saavelsom andre Steder i De Forenede Stater, hvor der bor et større Antal Skandinaver, har der altid været klaget over, at de ikke „bliver taget tilstrækkelig Hensyn til“ ved de politiske Valg. Regner man ud Antallet af de offentlige Stillinger, som besættes ved Valgene, og sammenholder deres Forhold til det Antal af dem, som gennemsnitlig ved hvert Valg tilfalder Skandinaver, med Forholdet mellem Byens samlede Befolkning og dens skandinaviske Befolkning, saa kommer man ogsaa til det Resultat, at denne Klage indtil en vis Grad er berettiget. Man vil nemlig finde, at Skandinaverne ikke paa meget langt nær opnaar en Procent af Embederne, som svarer til den Procent, de udgjør af Byens Befolkning; men om dette skyldes dem selv eller andre, er et ganske andet Spørgsmaal, og istedenfor stadig at beklage sig over Forholdet og lade det bero med det, vilde det være vel, om Skandinaverne tog Sagen paa en mere praktisk Maade. Ingen faar noget i amerikansk Politik, bare fordi han burde have det; han faar selv gaa iver og tage det, det kommer ikke af sig selv.

Grundene til den forholdsvis ringe Repræsentation i det offentlige Liv er mange. Først og fremst kommer Skandinavernes ringe Nationalitetsfølelse; de vil ikke slutte sig sammen og optræde i Politiken som en Enhed, allerede af den Grund at de ikke liker at optræde som Skandinaver, de vil være Amerikanere allerede i første Generation, og Følgen er, at de forsvinder i Mængden og ingenting opnaar. Dernæst har de meget liden Lyst til overhovedet at deltage i den egentlige Politik. De stemmer ganske vist ved Valgene, men deltager ikke i Kampene før Primærvalgene, og det er her, Nominationerne

foretages og Anledningen til at faa sine egne anerkjendt ligger. Ganske vist kan det synes, som om det var en smuk og rigtig Holdning, de indtager ved saaledes ikke at trænge sine egne frem, ikke betragte de politiske Stillinger som noget, som skal deles ligeligt, men derimod bare tænke paa, hvem er de bedste Mænd for Stillingerne o. s. v. Men Sagen er den, at Skandinaverne for det første slet ikke slaar sig til Ro med disse Hensyn, men regelmæssig forbeholder sig at beklage sig bittert efterpaa, naar de ingenting faar, og for det andet at de allerfleste, om ikke alle, andre Nationaliteter netop gaar frem paa den modsatte Maade, slutter sig sammen om sine Ledere og sætter sine Fordringer igjennem.

Svenskerne har i Chicago i de senere Aar faaet en ganske god Organisation, hvis Frugter sees ved den forholdsviis hyppige Besættelse af væsentlige Stillinger med Svensker. Men der er, væsentlig som Følge af, at Nordmænd og Svensker bor i langt fra hinanden liggende Bydele, lidet Samarbejde mellem disse to Nationaliteter, medens Norske og Danske paa Nordvestsiden af Byen derimod i en lang Aarrække har arbejdet sammen.

„Politik“ saaledes som den arter sig i Chicago, er noget fra virkelig Statsmandskunst eller anden høiereliggende System med Styrelse af Lande eller Landsdele meget forskjelligt; den bestaar først og fremst i en eiendommelig Evne til at indgaa Byttehandler; det synes ikke, som om Nordmænd og Danske har nogen særlige Evner i denne Retning; ialfald har der været meget faa politiske Ledere blandt dem, som har været istand til at samle sine Landsmænd omkring sig ved at holde dem alle — det vil sige alle Smaalederne — i den Tro, at de vilde og kunde gjøre noget for dem. Medens det derfor ikke kan siges at have været nogen Mangel paa dygtige Nordmænd og Danske i Chicago, som var villige til at optræde som Ledere, kan det alligevel med Sandhed siges, at der har

været meget faa dygtige politiske Ledere; de har været dygtige nok i og for sig, men har for det meste manglet den eiendommelige Evne, som skal til i denne Stilling.

I tidligere Tider fandtes der i alle *Wards*, hvor der var noget større Antal Skandinaver, en republikansk Klub — Skandinaverne har fra gammel Tid af været aldeles overveiende republikansksindede — og disse Foreninger holdt nogenlunde regelmæssige Møder og besad nogen Magt; det var ved disse Klubbers Hjælp, de fleste Skandinaver, som drev det til noget, svang sig op, ligesom de selv havde havt den væsentlige Fortjeneste af at holde Klubbene vedlige. Der kom imidlertid en Tid, da et Kuld Ledere fandt det mere profitabelt at faa hele Bydele uden Hensyn til Nationalitet ind under sin „Maskine“, altsaa at regne med territoriale istedenfor nationale Grænser, og fra den Tid af begyndte de at modarbejde de skandinaviske Klubber. Ved Slutningen af 90 Aarene laa disse derfor i alle de stærkest skandinaviske *Wards* ganske nede og mødte sjelden eller aldrig. I de sidste Par Aar har der foregaaet en ganske stærk Bevægelse for at bringe dem paaføde igjen, et Arbejde, hvorunder særlig Advokat Olaf E. Ray har indlagt sig Fortjeneste.

Man ser ikke stort til norske og danske Navne blandt Embedsmænd i eller fra Chicago før Begyndelsen af 70-Aarene; men i 1875 valgtes Nordmanden A. B. Johnson til Præsident for Countykommissionen, hvilket dengang var en endnu betydeligere Stilling end nu. Den Kommission, hvis Præsident Johnson var, var iøvrigt det berygtede „*Boodle-Board*“, af hvis Medlemmer flere for Bestikkelighed blev sendt til Tugthuset. Johnson selv var dog blandt de Medlemmer, som ikke fandtes skyldige i Misligheder. Aaret efter indvalgtes Dansken Geo. I. Hoffman i samme Kommission.

I 1880 valgtes Henry L. Hertz til *Coroner*, hvilken Stilling han beklædte i sex Aar. Denne Mand, en Ætling

af Digteren Hertz, har i det hele spillet en større politisk Rolle i Chicago end nogen anden Norsk eller Dansk og var i en Aarrække Leder for adskillige Wards paa Nordvestsiden, som efter ham bar Navnet „Hertzville“. Han var senere Statskasserer i Illinois og gik tilsidst over i en Stilling i De Forenede Staters Tjeneste, som han endnu indehar. Sin politiske Magt har han dog i det væsentlige tabt.

Fra 1886 til 90 beklædtes Stillingen som *Sheriff* i Cook County af Vossingen Canute R. Matson, død 1902. Denne Stilling er meget betydelig, og Matson var i den Tid, alt gik vel, en af Byens mægtigste Mænd inden det republikanske Parti. Han havde imidlertid et alvorligt Uheld, idet en Fange i hans Varetægt undkom under Omstændigheder, som udsatte ham for stærk Mistanke. Ingen, som nogensinde har kjendt Canute Matson personlig, har næret den allerfjerneste Tvil om, at det hele var et Uheld, og at Matson, om noget i den Anledning overhovedet var at bebreide ham, alene havde vist en Smule mere Godmodighed overfor den paagjældende Fange, end strengt foreneligt med Forsigtighed. Imidlertid blev dette Bane-stødet for Matsons politiske Løbebane, og han beskjæftigede sig Resten af sit Liv med sin Sagførerforretning. Denne prægtige Kjæmpeskikkelse — Canute Matson var over 6 Fod og 6 Tommer og usædvanlig velbygget — vil altid staa som en af Forgrundsfigurerne i de Nordmænds Erindring, som har levet i Chicago i hans Tid. Han kaldtes altid *Colonel* Matson; men legal Ret havde han neppe til nogen højere Titel end Løitnant; men denne Rang opnaede han ved hæderlig Deltagelse i Borgerkrigen. Han havde, før han valgtes til *Sheriff*, i en Aarrække været Fredsdommer i Chicago. *Col.* Matson var afholdt, som faa Nordmænd i Chicago har været blandt sine Landsmænd.

En Række Nordmænd har i Aarenes Løb været Med-

lemmer af Chicagos Byraad. Blandt dem er John Anderson (ikke „Skandinavens“ Ud giver), S. T. Gunderson, Magnus Knutsen og A. P. Johnson, alle valgte fra de norske Wards paa Nordvestsiden i 80—90-Aarene, Geo. B. Johnson 1899—1901 samt Bernard Anderson og Adolph Larson, valgte i 1903. Fra Nordsiden var Albert I. Olson i en Aarrække Repræsentant; han valgtes fra et svensk Nabolag, men er selv Nordmand. Endelig valgtes i 1903 fra Sydsiden Socialisten William Johnson, født i Kristiania.

I Statens Lovgivende Forsamling har Dansken Advokat Niels Juul i flere Aar været et fremragende Medlem af Senatet, medens Peter B. Olsen og Frederik Erikson har været Medlemmer af Huset. Peter B. Olsen valgtes imidlertid i 1902 til *County Clerk*, en Stilling, hvis Betydning alene kan sammenlignes med Stillingen som *Sheriff* blandt de ovenfor nævnte Stillinger, som har været indehavte af Norske.

I Byens Skoleraad har S. T. Gunderson, Paul O. Stensland, Advokat O. M. Tarrison og O. A. Thorp været Medlemmer. Den sidstnævnte er det endnu. Stillingen som Fredsdommer har af og til været beklædt med en Nordmand. Olaf Severson har i en Aarrække været og er fremdeles Politidommer paa Nordvestsiden. I de høiere Retter har Nordmændene aldrig været repræsenteret, lige saalidt som Danskerne. Derimod er for Tiden Svensken Axel Chytraus Dommer i Kredsretten.

At nævne endog blot tilnærmelsesvis alle de Nordmænd i Chicago, som har svunget sig op til en fremtrædende Stilling inden sit Fag, vilde føre meget for langt; naar derfor i det følgende nogle faa Nordmænd i forskellige Brancher er særlig omtalt, er dette udelukkende som et Forsøg paa ved nogle Exempler at antyde disse Forholde og ingenlunde at opfatte som noget Forsøg paa at nævne dem, som har drevet det videst.

John Anderson, „Skandinavens“ Udgiver, er født paa Voss for ca. 67 Aar siden og kom som Gut til Chicago med sine Forældre, som saaledes hørte til Byens allerældste norske Indvaanere. Han lærte Bogtrykkerfaget i Bladet „*Tribune's*“ Trykkeri og begyndte i 1866 sammen med Ivar Lawson og Knud Langeland Udgivelsen af Ugebladet „Skandinaven“. Langeland var Bladets første Redaktør. Gjennem Tiderne voxede Foretagendet, indtil det nu er Amerikas første skandinaviske Bladforetagende og besidder en overordentlig stor Udbredelse og en Indflydelse, om hvilken faa, som ikke har haft særlig Anledning til at studere dette Forhold, kan have noget Begreb. I 1901 hædredes John Anderson med St. Olafs Ridderkors som Paaskjønnelse fra den norske Regjering for hans Arbejde blandt Nordmænd i Amerika. Lawson og Langeland traadte snart ud af Bladet, og dette har i Tidens Løb flere Gange skiftet Redaktører. Det har dog nu i henimod 15 Aar været ledet af Nicolay Grevstad, i sin Tid vel kjendt som Journalist ogsaa i Norge. Han har foretaget en Række Forbedringer ved Bladets Redaktion, saa at „Skandinaven“ under ham i mange Henseender har skiftet Karakter, og det besidder nu en Anseelse, som aldrig noget andet skandinavisk Blad udenfor Norden har kunnet glæde sig ved. Ivar Lawsons (Larsons) Søn, Victor Lawson, fik sin første Bladuddannelse i „Skandinaven“, men gik snart over i den engelsktalende Presse og er nu den mægtigste Bladmand i Chicago og en af de mægtigste i Landet. Han er Eier af „*Daily News*“ og „*Record-Herald*“, det første et Aftenblad med en Udbredelse paa adskillig over 300,000 Exemplarer daglig, og det sidste et af Byens største Morgenblade.

Der er to norskfødte Bankpræsidenter i Chicago, Helge A. Haugan og Paul O. Stensland. Haugan er Præsident for „State Bank af Chicago“, en af Byens allerstørste Spare- og Handelsbanker, hvis Kasserer er den norsk-svenske Konsul i Chicago, John R. Lindgren, Mr. Haugan

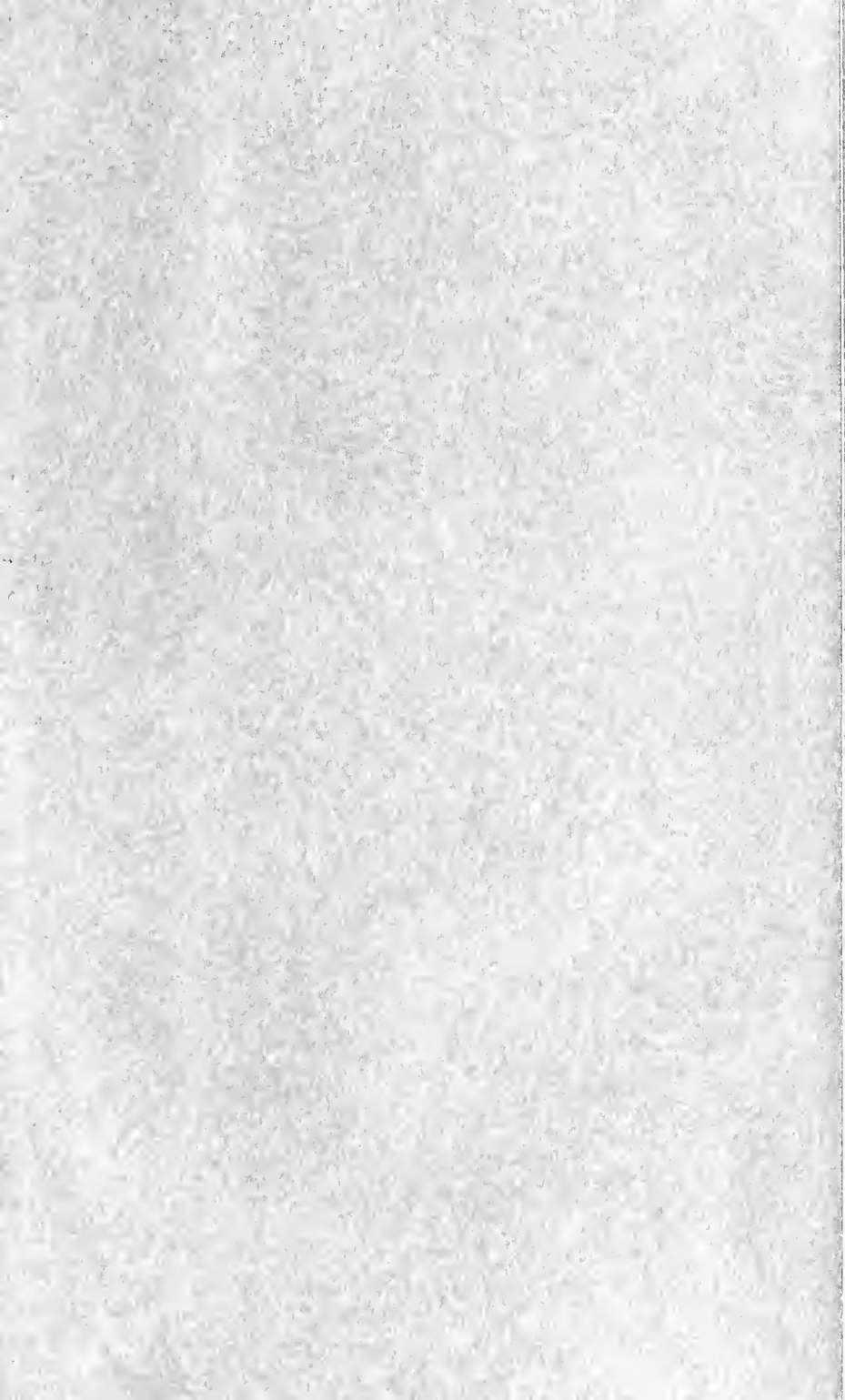
tilhører den drammenske Familie af dette Navn. Paul O. Stensland er Chef for „Milwaukee Ave. State Bank“, ogsaa en af Byens betydelige Statsbanker. Mr. Stensland er fra Haugesundskanten. Begge disse Mænd er begyndt uden Formue og skylder sit eget Talent og sin egen Energi de Stillinger, de indtager. De er begge, som Tilfældet praktisk talt altid er med Bankchefer i Amerika, blandt de største Aktieeiere i sine respektive Banker.

Johnson Chair Co.s Fabrik i Chicago siges at være den største Stolefabrik i Verden; vist er det, at den er mægtig stor. Den eies af to Brødre fra Voss, A. P. og Nels Johnson, af hvilke den første et Par Gange har været nævnt ovenfor.

Der er imidlertid faa Nordmænd i Chicago, som har opnaaet et saa i alle Kredse velkjendt Navn som Dr. Anders Daae; der er overmaade faa norske i og omkring Chicago, som ikke kjender ham enten som Læge, Taler, Skribent eller Selskabsmand. Dr. Daae har da ogsaa tilbragt nogle og tyve Aar i Chicago og i den Tid foruden at sidde i en meget stor Praxis, hvorunder har faldt megen Fattigpraxis med lidet eller intet finansielt Udbytte, stadig med Iver deltaget i alt, som var norsk, og været selve Sjælen i meget af det. En anden norsk Læge, som ogsaa har gjort meget godt blandt uheldig stillede Landsmænd, er Dr. N. T. Quales, ovenfor nævnt i Forbindelse med norske Velgjørenhedsanstalter. Dr. Quales var Bylæge i Chicago kort efter den store Brand og har altid haft en betydelig Praxis.

Medens de her nævnte Mænd bare er nogle faa af et stort Antal Nordmænd, som har „gjort det godt“ i Chicago, maa man aldrig glemme, at de, som virkelig driver det til noget mere end at klare sig pent gennem Livet, er meget faa i Forhold til det store Antal Indvandrere. Den overvældende Majoritet driver det ikke længere end til at

faa et Levebrød, lidt bedre i de fleste Tilfælde end de vilde faaet det hjemme i det samme Fag, men tillige kun efter meget haardere Arbeide, end de nogensinde vilde tænkt paa at indlade sig paa hjemme. Og et stort, sørgelig stort Antal opnaar heller ikke dette; de bukker under i den haarde Kamp for Tilværelsen, bliver Vrag; dette er da mest Folk, som ikke er istand til at arbeide saa haardt og saa regelmæssigt, som det forlanges af dem, og som derfor kommer i den Vane enten slet ikke at arbeide, men udelukkende ernære sig ved et Slags lidt høiere Tiggeri, eller ialfald bare arbeide lidt engang imellem. Der er Folk af denne Art blandt alle Samfundsklasser, men der er flere „bedre Mands Sønner“ blandt dem end andre. Forholdene i en By som Chicago er særlig farlige i denne Henseende, og mange er de Tilfælde, hvor Forældre og Søskende hjemme i Norge enten slet intet ved om sin Slægtning i Chicago eller tror, at han har det bra, men hvor Sandheden er, at han er gaaet under.

Bogen om *Egne Hjem*

*Hvorledes skal jeg bygge bekvemt,
smukt og billigt?*

En Samling Tegninger til praktiske og billige Villaer paa 4—8 Værelser fra Kr. 800.00 til Kr. 19 500.00. Smaa Huse og Arbeidervillaer fra Kr. 2 000.00 til Kr. 5 000.00. Peisestuer fra Kr. 1000.00 til Kr. 4 500.00. Skihytte, Skolebygninger, Kommunelokale, Møbler for Peisestuer

af **N. K. BAY.**

Avisen „*Egne Hjem*“ Anmeldelse:

„Det er ikke Tvil om den Ting, at Byggemaaden omkring i Landet bør præges af en bedre Økonomi, en strengere gennemført Udnyttelse af givne Forudsætninger og en mere udviklet Form- og Skjønhedssans. Det er en Sag af stor nationaløkonomisk Rækkevidde, at disse Forhold føres ind i de rette Former.

Cammermeyers Forlag sender i disse Dage i Boghandelen et særdeles greit og instruktivt Værk om dette Emne. Bogens Tegninger (ialt i et Antal af 25) er ledsaget af kortfattede Beskrivelser over Huse af de forskjelligste Typer, til Priser fra 1000 op til henved 20 000 Kr. Disse Tegninger og Beskrivelser er desuden approberede som overensstemmende med de gjældende Bygningslove.

Bogen, der koster Kr. 2.50, vil være til Nytte for enhver, der skal skaffe sig eget Hjem.“

„Den lille vellykkede Bog med den gode Mission anbefaler vi til alle, der omgaaes med Haab om engang at kunne sætte Fødder under eget Bord i eget Hus paa egen Grund.“

Ørebladet.

„Forfatteren har sat sig som Maal at oplyse Folk om, hvorledes de skal bygge „bekvem, smukt og billigt“, og det har han opnaaet. Det er et vel gennemtænkt omhyggeligt udført Arbejde af en, som har lang Praxis.“

Morgenbladet.

„Et udmerket Led i Arbeidet for den størst mulige Virke-
liggjørelse af „Egne Hjem“-Ideen.“

Ørebladet.

„Utroligt alsidigt, det indeholder noget for enhver.“

N. Intelligenssedler.

„Her maa kunne findes noget for enhver Smag og i Forhold til Vedkommendes pekuniære Midler. Bogen maa hilses med Glæde. Den vil sikkert have en smuk Mission.“

Trondhj. Adresseavis.

